

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 49.

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

23 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1894

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Μετά καθυστέρησιν ἡμερῶν τινῶν, περιαγαυῶσαν τὴν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ κυβερνητικὴν μερίδα εἰς τὴν ἱκανῶς παράδοξον θέσιν πλειοψηφίας μειοψηφούσης καὶ συμπολιτεύσεως κωλυσιεργούσης, ὁ κ. Τρικούπης ἠδυνήθη καὶ πάλιν νὰ συγκεντρώσῃ τῇ παρελθούσῃ δευτέρῃ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἑπτὰ καὶ ἑκατὸν ὀπαδοὺς, οἵτινες, ψηφίσαντες ὑπὲρ τοῦ εἰς τὴν προεδρείαν τῆς Βουλῆς κυβερνητικοῦ ὑποψηφίου κ. Β. Βουδούρη, ἀνέδειξαν αὐτὸν πρόεδρον καὶ κατὰ τὴν παρούσαν σύνοδον καὶ παρέσχον τῇ κυβερνήσει ἀξιόλογον νίκην κατὰ τὴν πρώτην κρίσιμον κοινοβουλευτικὴν μάχην. — Ἡ ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ ταύτῃ, εἰς ἣν συνετέλεσε παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν καὶ ἢ ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως μετὰ στασις τριῶν βουλευτῶν, εὐαρέσκεια τῶν φίλων τοῦ κρατοῦντος κυβερνητικοῦ συστήματος εἶνε τόσῳ μείζων, ὅσῳ μετ' αὐτῆς ἀπεδείχθη ἐμπράκτως καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς ὑπὸ τῶν ἀνεξαρτήτων βουλευτῶν ἐπιτευχθεῖσης συμπράξεως τῶν ἀντιπολιτευτικῶν μερίδων, αἵτινες ἴδιον ἐκάστη ὑπέβαλον εἰς τὴν προεδρείαν ὑποψηφίον καὶ διὰ τῆς κατανομῆς ταύτης τῆς δυνάμεως αὐτῶν μόνον εἰς μείζονα ἔξαρσιν τῆς πρώτης κοινοβουλευτικῆς νίκης τῆς κυβερνήσεως συνετέλεσαν. — Ἐν τούτοις οὐδὲ οὕτω κατατετηγμένης παραμενούσης τῆς ἀντιπολιτεύσεως, τὸ ὑπουργεῖον δύναται εὐλόγως νὰ ἐπαναπαύηται εἰς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀπρόσκοπτον ἐπιδίωξιν τῆς ἐπιψηφίσεως τῶν νομοσχεδίων αὐτοῦ. — Ἄφ' ἐνός μὲν δὲν θὰ εἶνε αὐτῷ δυνατὸν πάντοτε νὰ συγκρατῇ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ πάντας τοὺς ἑκατὸν ἑπτὰ φίλους αὐτοῦ, οὓς σήμερον κέκτηται ἀντὶ τῶν ἑκατὸν δώδεκα τῆς παρελθούσης συνόδου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἢ μὴ εἰς σύμπραξιν κατωρθώσασα νὰ συνεννοηθῇ πολυσχιδῆς ἀντιπολιτευτικῆς δύναται νὰ συνεννοηθῇ ἢ τοῦλάχιστον νὰ συναντηθῇ ἐν τῇ ἀπραξίᾳ, τοῦ κ. Δηλιγιάννη ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἀνεξαρτήτους ἀπαντήσει αὐτοῦ ἐκδηλώσαντες ἦδη

διαθέσεις κωλυσιεργικὰς. — Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δυσχερῶς θὰ κατωρθοῦτο ἢ ἐκ μόνων τῶν κυβερνητικῶν βουλευτῶν, οἵτινες δέον νὰ ᾖσιν 104, ἀναγκαῖα πρὸς ἐξακολουθήσιν τῶν ἐργασιῶν ἄπαρτία. — Ἀλλὰ καὶ εἴ ποτε τινὲς τῶν ἀνεξαρτήτων λεγομένων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὡς καὶ ἄλλοτε ἔπραξαν, ἀπεχθανόμενοι τὸν τίτλον τοῦ κωλυσιεργοῦ, διὰ τῆς ἐν τῷ βουλευτηρίῳ παρουσίας αὐτῶν καθίστων τῇ κυβερνήσει ἐνίοτε δυνατὴν τὴν διεξαγωγὴν τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου, θὰ εἶχομεν αὖθις τὰς ἱστορικὰς ἐκεῖνας παννυχίδας καὶ τὰς ἀδρόχους ποδὶ καὶ μεταξύ μιᾶς κουλουροφαγίας καὶ μιᾶς σαλεποποσίας ἐπιπονωτάτας ἐπιψηφίσεις ἀνεξελέγκτων τῶν κυβερνητικῶν μέτρων, οἰκτρῶς οὕτω διακωμωδουμένου τοῦ πολιτεύματος. — Τότε θὰ παρίστανται ἴσως καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιπολιτευτικῶν μερίδων, ἀφοῦ ἢ ἀποχώρησις αὐτῶν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κωλύσῃ τὴν ἐξακολουθήσιν τῆς συνεδρίας, καὶ οἱ ῥήτορες αὐτῶν θὰ κατελάμβανον τὸ βῆμα καὶ διὰ μακρῶν θὰ ἠγόρευον ἐπὶ τῶν ὑπὸ συζήτησιν θεμάτων· ἀλλὰ πολὺ φοβούμεθα μὴ ἐκ τῶν ἀγορεύσεων τούτων, εἰς τὴν παρέλκυσιν μόνον τῶν συνεδριῶν ἀποβλεπουσῶν, προκύψωσιν ἀκρίτομυθία, προωρισμένα νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπιζημιῶς ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ οικονομικοῦ ζητήματος, πρὸς τὸ ὅποιον τοῦλάχιστον μετ' εὐλαβείας εἶδει νὰ προσφῆρωνται πάντες, ὡς ἀποτελοῦντος σήμερον τὸν κυριώτατον παράγοντα τῆς ὅλης καταστάσεως. — Ἄλλ' ἐλπίζωμεν ὅτι ταῦτα ἄλλως ἢ ὡς προδιαφαίνονται γενήσονται.

Ἡ εἰς Πετροῦπολιν ἐπὶ τῇ κηδείᾳ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου μετάβασις τοῦ νεαροῦ τῆς Σεργίας βασιλέως παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς σχόλια τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου, νομίζαντος ὅτι ἐν τῷ διαδήματι τούτῳ διεῖδε πρόθεσιν τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου νὰ ἐξουδετερωθῇ ἢ ἀντισταθμισθῇ τὴν δυσάρεστον ἐντύπωσιν, ἣν παρὰ τε τῷ σερικῷ λαῶ, ἀνεπιθυλάκτως ὑπὲρ τῆς φιλορωσικῆς πολιτικῆς κεκρηυμένῳ, καὶ τοῖς ἐν Πετροῦπόλει προῦκάλεσεν ἢ πρόσφατος εἰς Βερολίνον καὶ Βιέννην ἐκδρομὴ αὐτοῦ. — Εἶνε ἀλη-

θές ὅτι πρὸ τινος εἶχε γείνει ἐξέλιξις τις τῶν παρὰ τῆ αὐτῆ τοῦ Βελιγραδίου κρατούντων πολιτικῶν φρονημάτων μὴ τυχοῦσα τῆς ἐπιδοκμασίας τοῦ σερβικοῦ λαοῦ, διδόντος ἐν αὐτῇ τάσεις μαρτυρούσας τὴν ἐπίδρασιν τῶν τοῦ βασιλοπάτορος εἰσνηύσεων. Ἡ εἰς τὴν πρωθυπουργίαν πρόσκλησις τοῦ κ. Κρίστιτις καὶ ἡ ὑπὸ τούτου συγκρότησις τοῦ ὑπουργείου κατατὰ τὸν μετριοπαθέστατον καὶ διαλλακτικώτατον τῶν δυνατῶν τρόπων, ἀντὶ τῆς παραδόσεως τῆς ἐξουσίας εἰς ἓν μόνον κόμμα, ὅπερ πρότερον ἐπεδίωκετο, ἔστρεψεν εὐνοϊκῶς τὸ ρεῦμα τῆς ἐν Σερβίᾳ δημοσίας γνώμης· ἔδει ὅμως νὰ ἐνεργηθῆι τι καὶ χάριν τῆς ἐν Ρωσίᾳ, τοῦτο δὲ κατορθοῦται διὰ τῆς εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ εἰρηνοποιοῦ Τσάρου παρουσίας τοῦ βασιλέως. — Οὐχ ἦντον ἀνάγκη νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὁ νεαρός τῆς Σερβίας ἀναξ, βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Β', ἦν πνευματικὸς ἀδελφὸς τοῦ κηδευομένου μεγάλου νεκροῦ καὶ ὅτι ὠφείλει ἀπαραιτήτως, ὡς ἐκ τῶν πληθυσιαίων συγγενῶν θεωρούμενος, νὰ παραστῆ κατὰ τὴν ταφὴν.

Τὸ ζήτημα τῆς ἐπιδράσεως, ἦν ἐπὶ τῆς διεθνούς πολιτικῆς προώρισται ν' ἀσκήσῃ ἢ εἰς τὸν θρόνον τῶν Ρωμανῶν ἀνάρρησις νέου Τσάρου, ἐξακολουθεῖ ἐπασχολοῦν τοὺς πολιτικολογοῦντας· πάντες δὲ σχεδὸν—ὑπὸ πολλῶν ἄλλως τε χαρακτηριστικωτάτων ἐνδείξεων εἰς τὴν γνώμην ταύτην ἀγόμενοι—καταλήγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αὕτη οὐ μόνον ἔσται ὁμοία καὶ ἀκόλουθος τῇ τέως ὑπὸ τῆς πολιτικῆς τοῦ μακαρίου μνήμης αὐτοκράτορος ἐνασκουμένης, ἀλλὰ καὶ θὰ συντελέσῃ εἰς ἐξέλιξιν παγιώτερον ἐπὶ ἐξασφαλίζουσαν καὶ εὐεργετικώτερον ἐπὶ ὑπὸ γενικὴν ἐποψὴν ἀποφαίνουσαν τοὺς καρπούς τῆς πολιτικῆς ἐκείνης. Τεκμήριον δὲ τοῦ λόγου ἢ τροπὴ, ἦν τὸ γεγονός ἐπὶνευγὲν ἦδη ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Ρωσίαν πολιτικῆς τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἣτις δὲ ἦδη μέλλει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα νὰ παρακολουθηθῆι ὑπὸ ἀναλόγου καὶ τῆς ἰταλικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἐξελίξεως. — Πράγματι ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Ἡνωμένου βασιλείου, ἐξ ἧς μέχρι τῆς χθές σχεδὸν ἐξερκοντιζοντο τὰ ὀξύτατα κατὰ τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς βέλη, ἐνθα ἡμεπισήμα τε καὶ μὴ δημοσιογραφικὰ ὄργανα, ἐξαίρετος δὲ τὰ συντηρητικά, προθύμως ἐδράττοντο πάσης εὐκαιρίας, ὅπως καταγγείλωσι τοὺς ἐν Πετρούπολει ὡς τὰ πονηρότατα βουλευομένους, καὶ οὐ διέλειπον ἐπιδεικτικῶς ἐκδηλοῦντα τὰς πρὸς τὴν τριπλῆν συμμαχίαν τάσεις αὐτῶν, εὐθύς ὡς ὁ ἐν Λεβαδείᾳ ἐστεμμένος ἀσθενὴς ἐπαυσεὺν ἀναπνέων καὶ παρεσχέθη οὕτως ἀφορμὴ εἰς ἐκδήλωσιν αἰσθημάτων, ὧν δὲν θ' ἀντελαμβάνετο πλέον ὁ ἡγηθεὶς τῆς ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν τοσοῦτον ἐπιμόνως κατασκευασθεῖσθαι πολιτικῆς, οἱ ἡγέται τῶν τε φιλελευθέρων καὶ τῶν συντηρητικῶν ἐν ταῖς ἀγορεύσεσιν αὐτῶν καὶ τὰ κυριώτερα τοῦ τύπου ὄργανα διὰ θερμῶν ἄρθρων ἐσπευσαν νὰ πλέξωσι μὲν τοὺς μάλιστα ἐνθουσιώδεις πανυγυρικοὺς τῷ ἐκ τῶν ζώντων γενομένῳ ἀνακτι, νὰ θεραπεύσωσι δὲ ἀνεπιφυλάκτως τὴν φιλίαν τοῦ νέου Τσάρου, ἦν παριστώσιν ὡς μάλιστα χρῆσιμον εἰς τὰ βρετανικὰ συμφέροντα. — Τοῦτο λοιπὸν τὸ γεγονός, ὅπερ λίαν συνεκίνησε τοὺς θιασώτας τῆς Τριπλῆς, οἵτινες τέως ἤλπιζον ὅτι εἶχον ἦδη προσκειωθῆι τὴν ἀνάσσαν τῶν θαλασσῶν, πρόκειται κατὰ τὰς

ἐκ Ρώμης εἰδήσεις νὰ παρακολουθηθῆι ὑπὸ ἀναλόγου παλινδρομίας τοῦ κ. Κρίστη, ὅστις λέγεται προτιθέμενος νὰ ἐπωφεληθῆι ἐκ τῆς ἀναρρήσεως Νικολάου τοῦ Β' εἰς βελτίωσιν τῶν πρὸς τὴν Ρωσίαν τέως μὴ λίαν φιλίων σχέσεων τῆς Ἰταλίας. — Καὶ ἡ τῆς ἰταλικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς παλινδρομία αὕτη ἐπιβάλλεται ἀπαραιτήτως οὐ μόνον ὑπὸ τῆς οικονομικοκοινωνικῆς θέσεως τοῦ κράτους, ἀπαιτούσης τὴν ἀπόδυσιν τῆς μεγαλομανίας καὶ τοῦ κόμπου καὶ τὴν συγκέντρωσιν πασῶν τῶν ἐθνικῶν καὶ ὑλικῶν δυνάμεων αὐτοῦ περὶ τὴν βελτίωσιν τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως καὶ τὴν ἀποτροπὴν αἰσθητοτέρων αὐτῆς ἐκδηλώσεων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς ψεύσεως τῶν κενῶν ἐλπίδων, ὅτι τὸ Ἡνωμένον βασίλειον θὰ συνῆπτε συμμαχίαν πρὸς τὴν ἰταλικὴν χερσόνησον χάριν τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς ἐν τῇ μεσογείῳ θέσεως αὐτῆς ἀπέναντι τῆς κατὰ θάλασσαν γενομένης ρωσογαλλικῆς συναδελφώσεως.

Ἀλλὰ καὶ αἱ γερμανορωσικαὶ σχέσεις ὑπὸ τὸν νέον τῆς μεγάλης τευτονικῆς ὁμοσπονδίας ἀρχιγραμματέα φαίνονται μέλλουσαι νὰ τραπῶσι φιλιωτέραν ἐπὶ ὁδόν. — Πράγματι, ἂν ἀγνωστον ἐπὶ ἐπακριδῶς τυγχάνῃ ποίαν ἐπίδρασιν μέλλει νὰ ἐνασκήσῃ ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Γερμανίας ἢ εἰς τὸν γηραιὸν πρίγκιπα Χοενλόε μεταδίδασις τοῦ ὑπάτου τῆς ἀρχιγραμματείας ἀξιώματος, ἢ ἐξωτερικῆ ὅμως αὐτῆς πολιτικῆ πρὸς τοὺς ἄλλοις λόγοις καὶ ὑπὸ τῶν σχέσεων τοῦ νέου ἀρχικαγγελαρίου πρὸς τὸν ἐν ἀποστρατείᾳ εἰδηροῦν ἀρχιγραμματέα φαίνεται προδιαγραφόμενῃ ὡς θεραπευτικῆ τῆς ρωσικῆς φιλίας κατὰ τὴν διεύθυνσιν, ἣν εἶχε μὲν χαράξει ὁ πρίγκιψ Βισμάρκ, ἢ ὅποια δὲ ἐγκατελείφθη μετὰ τὴν ἀποχώρησιν αὐτοῦ καὶ ἀνελήθη ἐν μέρει μετὰ τὴν συντέλεσιν τοῦ ἔργου τῆς Κρονστάδης, ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ κόμης Καπρίβις εἶχεν ἀναγκασθῆι νὰ ὁμολογήσῃ ὡς ἀποτελέσαν εὐάρεστον ἀποκατάστασιν νέου ευρωπαϊκῆς ἰσορροπίας. Ὁ πρίγκιψ Χοενλόε κατὰ τὰς τελευταίας εἰδήσεις ἐπιστεφθεῖσθαι τὸν ἐρημίτην τῆς Φρονδριχόρουνης, πεποιθὸς ὅτι οὗτος, μὴ ἔχων τοὺς λόγους προσωπικῆς δυσανεσκειας, οἵτινες διόστων αὐτὸν πρὸς τὸν πρῶτον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχιγραμματεία διάδοχον, δὲν θα τηρήσῃ τὴν δυσμενῆ ἐκείνου στάσιν, ἣν ἐτήρησε μέχρι τοῦδε, ἀφοῦ ἄλλως τε οὐδὲ πολιτικῶν γνωμῶν διάστασις ὑπάρχει, τῆς Γερμανίας ἀνεπαισθήτως ἐπανερχομένης εἰς τὸ βισμάρκειον σύστημα ἐν τε τῇ ἐσωτερικῇ καὶ ἐξωτερικῇ πολιτικῇ. — Τὰς περὶ ταύτης δὲ γνώμας τοῦ πρίγκιπος Βισμάρκ, καὶ πρότερον γινώσκοντες οὐδὰς ὑπὲρ τῆς καλλιέργειας τῆς ρωσικῆς φιλίας, νῦν ἀκούομεν αὐθις ἐπαναλαμβανόμενας ὑπὸ τοῦ δημοσιογραφικοῦ ὄργανου τοῦ ἀποστράτου μεγάλου πολιτικοῦ, ὅπερ, οἰοεὶ διαγράψον τοὺς ὄρους, ὑφ' οἷς ὁ πρίγκιψ Βισμάρκ θὰ ἐπαυεν ἀποδοκιμάζων τὴν ἐν ἐνεργείᾳ πολιτικὴν, προβάλλει ὡς ἀπαραίτητον τὴν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν ἡμεπισήμων ὀργάνων αὐτῆς ἀποφυγὴν πάσης ἐκφράσεως, δυναμένης νὰ ἐρμηνευθῆι ὡς ἀποδοκιμασία τῆς πολιτικῆς τοῦ νέου Τσάρου ἐν τισὶν ἐξωτερικοῖς καὶ ἐσωτερικοῖς ζητήμασι, πρὸς ἃ οὐδαμῶς σχετίζονται τὰ γερμανικὰ συμφέροντα.

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ*

Ἀνάλυσις τοῦ κατὰ Κέλσου συγγράμματος
τοῦ Ὁριγένους.

Καίτοι, ὡς καὶ ἄλλαχού ἐρρέθη, ὁ Ὁριγένης ἐν τῷ κατὰ τοῦ Κέλσου ἀγῶνι δὲν ἀνταπεκρίθη ἐν πᾶσιν εἰς τὴν πολεμικὴν τοῦ ἐθνικοῦ ἀντιπάλου, κατὰ τὴν κρίσιν δὲ τῶν εἰδικότητά περὶ τὰ τοιαῦτα κεκτημένων ἀπῆρτετο ἄλλοιᾶ ὅλως φιλοσοφικῆ παιδείουσι καὶ θεωρητικῆ ὀριμότητι ἐν τῇ κατανοήσει τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐκείνης, τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ τότε Χριστιανοὶ φιλόσοφοι, οὐχ ἦπτον παρίσταται ἐξέχων ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ, ὅπερ εἶνε μνημεῖον σπουδῆς πνεύματος ἰσταμένου ὑπὲρ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ καὶ οὐ μόνον προσειδοποιούντος, ἀλλὰ καὶ συνεργούντος εἰς ἀφθονώτερον μέλλον τῆς Χριστιανικῆς συνειδήσεως.

Τὸ σύγγραμμα δικαίρῃ εἰς ὀκτὼ βιβλία· καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ Κέλσου ὅτι οἱ Χριστιανοὶ κρύβθην πρὸς ἀλλήλους συνθήκας ποιοῦνται παρὰ τὰ νενομισμένα ὁ Ὁριγένης ἀπαντᾷ α) ὅτι ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία μάχεται πρὸς ἐχθρὸν κρύβιον, τὸν πατέρα τῆς ἀμαρτίας διάβολον· β) ὅτι αὕτη εἶνε γνωστὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον· ὡς ὁ ὕψιστος δὲ βαθμὸς τῆς γνώσεως πρὸ τοῦ φωτός τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἀναπτύξεως δὲν ὠχρεῖ, οὐδ' ὑποχωρεῖ ὡς ὁ μυθικὸς κόσμος· δὲν φοβεῖται λοιπὸν τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰ δογματικώτερα τῶν φιλοσόφων συστήματα τοῦ δογματισμοῦ αὐτῆς· στηρίζεται ἐπὶ γεγονότων· εἶνε ἱστορία, νέα δημιουργία, καινὴ κτίσις· καὶ γ) ὅτι τὸ ἀπόρητον αὐτῆς εἶνε ἰδιότης τῆς ὑψηλῆς τῆς πίστεως ἀξίας.

Εἰς τὴν μορφήν τοῦ Κέλσου ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἀκολουθοῦσι τῇ ἀρχῇ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα» ὁ Ὁριγένης ἀποκρίνεται α') ὅτι ἡ Χριστιανικὴ πίστις ὡς δύναμις ἀναγεννητικὴ καὶ ἀναπλαστικὴ, ὡς ζῶν νέα, καθιστᾷ τοσοῦτον αἰσθητὴν τὴν ὑπερφυσικότητα ἑαυτῆς ὥστε ἡ πίστις νὰ χρησιμεύσῃ βαθμῆς πρὸς ὑψηλοτέραν καὶ τελειοτέραν γνῶσιν· β') ὅτι ἡ πίστις οὕσα ἡ ἐπιτομωτάτη ὁδὸς τῆς ἀληθείας ἀποτελεῖ τὴν πρώτην συνθήκην πάσης γνώσεως· γ') ὅτι ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν δὲν εἶνε δόξαι τις φιλοσοφικῆ ἢ γνῶμη, ὑπόθεσιν δὲν ἔχει ψευδῆ τι καὶ πεπλασμένα· ὁ Θεὸς εἶνε ὁ παραίτιος αὐτῆς, ὑποκειμένον δὲ ἔχει τὴν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ· μόνον τοῖς ἀμαθέσιν αἰ βῆσεις αὐτῆς εἶνε ἀγνωστοὶ· ἀξιανῶντα εἶνε ὅσα ὁ Ὁριγένης ἀντιτάσσει εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ Κέλσου ὅτι ὁ Χριστὸς κατὰχεται ἐκ κώμης Ἰουδαϊκῆς καὶ ἀπὸ γυναικὸς ἐγγωρίας καὶ πενιχρᾶς καὶ χερνήτιδος» ἀνθρώποις, μὲν λέγει, συμβάλλεται πρὸς τὸ γε-

νέσθαι τινὰ αὐτῶν διάσημον καὶ ἔνδοξον καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ διαδόχον γένος, ὅταν οἱ γονεῖς ἐν ὑπεροχῇ καὶ προαγωγῇ τυγχάνωσι, καὶ πλοῦτος τῶν ἀναθρεψαμένων καὶ δυνηθέντων ἀναλώσει εἰς παιδείουσι τοῦ υἱοῦ καὶ πατρί τις οὕσα μεγάλῃ καὶ ἐπίσημος· ὅταν δὲ πάντα τὰ τούτοις ἐναντία ἔχων τις δυνηθῆ ὑπερκόψας τὰ ἐμποδίζοντα, αὐτὸν γνωσθῆναι καὶ σείσαι τοὺς περὶ αὐτὸν ἀκούοντας καὶ γενέσθαι ἐμφανῆς καὶ δηλὸς οἰκουμένη ὅλη τὰ ἀνόμοια λεγοσῆ περὶ αὐτοῦ, πῶς οὐ θαυμαστόν τὴν τοιαύτην φύσιν, αὐτόθεν μὲν ὡς μεγαλοφυῆ, καὶ μεγάλους ἐπιβάλλουσαν πράγμασι καὶ ἔχουσαν παρρησίαν οὐκ εὐκαταφρόνητον; Εἰ δὲ καὶ ἐπὶ πλείον ἐξετάξῃ τις τὰ κατὰ τὸν τοιοῦτον, πῶς οὐκ ἀνζητῆσαι τίνα τρόπον ἐν εὐτελεῖ καὶ πεινῇ ἀνατετραμμένος καὶ μηδεμίαν ἐγκύκλιον παιδείαν παιδευθεὶς, μηδὲ μαθὼν λόγους καὶ δόγματα, ἀφ' ὧν καὶ πιθανὸς γενέσθαι ἠδύνατο ὁμιλεῖν ὄχλοις καὶ δημαγωγεῖν καὶ ἐπάγεσθαι ἀκροατὰς πλείονας ἐπιδίδωσιν ἑαυτὸν διδασκαλίζῃ καινῶν δογματῶν, ἐπεισάγων τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων λόγον, τὰ τε Ἰουδαίων ἔθνη καταλύοντα μετὰ τοῦ σεμνοποιεῖν αὐτῶν τοὺς προφήτας καὶ τοὺς Ἑλλήνων νόμους μάλιστα περὶ Θεοῦ καθαιρουντα; πῶς δ' ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ οὕτω ἀνατετραμμένος καὶ μηδὲν σεμνὸν παρὰ ἀνθρώπου μαθὼν, ταῦτα περὶ κρίσεως Θεοῦ καὶ κολάσεων μὲν τῶν κατὰ τῆς κακίας, τιμῶν δὲ τῶν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ λέγειν ἠδύνατο οὐκ εὐκαταφρόνητος; . . . ὁ μὲν οὐκ παρὰ τῷ Πλάτῳ Σερίφιος ὀνειδίζων τῷ Θεμιστοκλεῖ διαβοήτῳ γεγεννημένῳ ἐπὶ τῇ στρατηγίᾳ . . . αὐτοῦ οὐκ ἂν ἐγὼ Σερίφιος ὦν οὕτως ἔνδοξος ἐγεγόνειν· οὔτε σὺ Ἀθηναῖος εὐτυχῆσας γενέσθαι ἐγένου ἂν Θεμιστοκλῆς «ὁ δὲ ἡμέτερος Ἰησοῦς καὶ ὀνειδίζόμενος ὡς ἐκ κώμης γεγονὼς καὶ ταύτης οὐχ Ἑλλαδικῆς, οὐδέ τις ἐθνὸς ὄντος παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐν προαγωγῇ . . . οὐ μόνον Σερίφιος γεγονὼς καὶ ἀπὸ ἐλαχίστης καὶ ἀσημοτάτης νήσου, ἀλλὰ καὶ Σεριφίων ὁ ἀγενέστατος, δεδύνηται σείσαι τὴν πᾶσαν ἀνῶν οἰκουμένην οὐ μόνον ὑπὲρ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα καὶ τινὰς ἄλλους τῶν ὀποιποῦν τῆς οἰκουμένης σοφῶν ἢ βασιλέων ἢ στρατηγῶν.

Τίς οὖν μὴ παρέργως ἐρευνῶν τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν οὐκ ἂν αὐτὸν καταπλαγεῖν νικήσαντα καὶ ὑπερανθεῖναι δυνηθέντα τῇ δόξῃ τὰ ποιητικὰ ἀδοξίας πάντα καὶ πάντας τοὺς πόποτ' ἐνδόξους; Καίτοι γε οἱ ἐν ἀνθρώποις ἔνδοξοι σπάνιον εἰ ἐπὶ πλείονων ἅμα τὴν δόξαν ἀναλαβεῖν δεδύνηται . . . οὗτος δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις θαυμάζεται καὶ ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἐπὶ δυνάμει καὶ ἐπὶ τῷ ἀρχικῷ· ἔπεισε γὰρ οὐχ' ὡς τύραννος συναποστῆναι αὐτῇ τινὰς τῶν νόμων . . . ἀλλ' ὡς διδάσκαλος τοῦ περὶ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων λόγον καὶ τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας καὶ παντός ἡθικοῦ τρόπου δυναμένου οικειῶσαι τῷ ἐπὶ πᾶσι Θεῷ τὸν κατ' αὐτὸν βιώσαντα» (§ 29. 30).

Ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, ὅπου παρεισάγει τὸν Ἰουδαῖον ὁμιλοῦντα καὶ προβαλλόμενον τὰς ἀντιφάσεις

*) Ἰδε ἀριθ. 45 σελ. 943—944.

δῆθεν Η. καὶ Κ. Δ., ὁ Ὁριγένης ἀποδεικνύει τὴν συμφωνίαν ἀμφοτέρων, καθόσον ἐκείνη ὑπῆρξεν ἢ προπαρασκευῆ ταύτης· ἢ ἀπιστίᾳ τῶν Ἰουδαίων οὐδεμίαν σημασίαν καὶ ἀξίαν ἔχει· βλάπτει δὲ τοὺς Ἰουδαίους καὶ οὐχὶ τὸν Χριστιανισμόν· ἄλλως τε ἡ ἱστορία τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ὁλόκληρος εἶνε τρανωτάτη ἀπόδειξις ὅτι οὐδεὶς λαὸς ὑπῆρξεν ἀπεριτμητότερος τῆ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὡσὶ καὶ σκληροτραχηλότερος τούτου· οὐδὲν ἄρα τὸ παράδοξον ἂν λαὸς ἀντιπίπτων αἰεὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι δὲν ἐπίστευσε καὶ τῷ ἐνανθρωπήσαντι θεῷ λόγῳ· ἀρκεῖ α) ὅτι αἱ προφητεῖαι καὶ τὰ θαύματα σαφῶς ἀπεδείκνυσαν τὴν μεσσιανικὴν ἀξίαν καὶ θεότητα τοῦ ἐκ Ναζαρέτ Ἰησοῦ· β) ὅτι τὸ αὐτὸ ἀπεδείκνυσαν ἢ ἐκπλήρωσις ὅλων τῶν ἀρχαίων προφητειῶν ἐν τῷ Ἰησοῦ καὶ γ) ἢ πρόρρησις περὶ τοῦ θανάτου ἑαυτοῦ βεβαιωθείσα καὶ ὑπὸ τοῦ λέγοντος.

Εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ Κέλσου ὅτι ἡ ἕξις τῶν Χριστιανῶν περὶ τῶν προφητειῶν εἶνε ματαία ὁ Ὁριγένης ἀποκρίνεται ὅτι τὸ περὶ τῆς ἐννοίας τῶν προφητειῶν ζήτημα ἀνεξάρτητος πρὸς τὰς ἄλλας ἐριδας ἔχει γενικὴν ἀξίαν, ἢ δὲ αἵρεσις εἶνε ἀποπλάνησις ἀπὸ τῆς ἀληθείας.

Εἰς τὸν διίσχυρισμόν τοῦ Κέλσου ὅτι τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου εἶνε μαγεῖαι, ἢ ἄλλο τι μυθικόν ὁ Ὁριγένης ἀπαντᾷ ὅτι καὶ φιλοσοφικῶς καὶ ἱστορικῶς ἡ ἰδέα αὕτη εἶνε ψευδής διότι γίνεται σύγχυσις ἱστορίας καὶ μύθου, τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένου διδασκάλου καὶ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων· ἄλλως τε τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἐπηκολούθησαν περιστάσεις οὐδεμίαν παρέχουσαι ὑποψίαν ἀπάτης· διότι ὁ θάνατος καὶ ὁ ἐνταφιασμός τοῦ Χριστοῦ ἐγένοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων· ἢ δὲ κουστωδία καὶ αἱ σφραγίδες; Εἶπερ, λέγει ὁ σοφιστὴς Κέλσος, ὄντως θεῖαν δύναμιν ἐκρῆναι ἤθελεν, ἐχρῆν αὐτοῖς τοῖς ἐπηρεάσασιν καὶ τῷ καταδικάσαντι καὶ ὅλως πᾶσιν ὀφθῆναι· ὁ Ὁριγένης καὶ εἰς ταῦτα ἀπαντῶν λέγει α) ὅτι οὐχ ἡμῶν ἐπιβάλλειν κανόνας καὶ μέτρα τῆ ὑπερφυσικῆ τοῦ Θεοῦ ἐνεργείᾳ· β) ὅτι ἱκανόν ἐστὶν εἰδέναι τὰς διὰ 40 ἡμερῶν ἐμρανεῖας τοῦ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ γ) ὅτι τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων εἶνε ἀπόδειξις τῆς Ἀναστάσεως, διότι αὕτη ἀπετέλει τὴν βᾶσιν καὶ οὐσίαν τοῦ κηρύγματος τῆς πίστεως, ἐπὶ ταύτης δὲ ἠθεμελιώτο ἡ δύναμις ἢ νικήσασα τὸν κόσμον.

Τὸ τρίτον βιβλίον ἔχει ὡς ἀντικείμενον τὸ ζήτημα τοῦ τρόπου καὶ τῶν αἰτίων τοῦ κηρύγματος, τὰς διαιρέσεις τὰς λυμαινομένας τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ τὴν καθαρότητα αὐτῆς· λύει δὲ καὶ τὰς κατηγορίας ταύτας μετὰ τῆς αὐτῆς σαφηνείας ἀπαντῶν ὅτι καὶ σκοπὸς καὶ τρόπος καὶ αἷτια ἄγια καὶ ἀγνά, οὐδεμία δὲ χαμερπῆς ἀφορμὴ κηλιδώνει ταῦτα. Δὲν προσέρχονται δὲ μόνον ἀμαθεῖς εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ἀλλὰ πάντας δέχεται μετ' ἐπιφυλάξεως πάντοτε· ποῖα δὲ ἠθικὴ διδασκαλία δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἐλθὼν νὰ καλέσῃ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν καὶ σῶσῃ τὸ ἀπολωλὸς ἐπέ-

ταξε τῆ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ νὰ δέχεται τούτους μάλιστα, ἀφοῦ οἱ ἰσχύοντες δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες;

Ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ ὁ Ὁριγένης ἀναλύει τὴν ἐνστασιν ὅτι ὁ Θεὸς ἠδύνατο νὰ σῶσῃ τὸν ἀνθρώπον καὶ μὴ αὐτὸς ἐνανθρωπῶν, ἢ δὲ ἐνανθρώπησις ἀδύνατον νὰ μὴ ἄπτηται τῆς θείας οὐσίας καὶ μεταβάλλῃ αὐτήν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος τῆς ἐνστάσεως ἀνασκευάζει λέγων ὅτι οἱ ταῦτα διίσχυριζόμενοι ἐξελέγχονται μὴ ἔχοντες σαφῆ ἰδέαν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου· τὸ δὲ δεύτερον ὅτι πλανῶντες πλανῶνται διαστρέφοντες τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πρὸς τὸν κόσμον σχέσιν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κέλσος ὑβρίζει τὸν Χριστιανισμόν ὡς καταλύσαντα τοὺς νόμους τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ὁ Ὁριγένης ἐξετάζει φιλοσοφικῶς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καταλήγει δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ μὴ ἀπορρίπτων τὴν περὶ τοῦ κόσμου πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ οὐ δύναται παραδέξασθαι ἀνεξάρτητον πολιτικὴν νομοθεσίαν, ἀλλὰ μόνον ἀνεξάρτητον θεῖαν νομοθεσίαν.

Ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ ἀποδεικνύει τὴν ἐπὶ γῆς ἐπιδημίαν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ διὰ τε τῶν προφητῶν καὶ τῆς ἱστορικῆς ἀξιοπιστίας τῶν περὶ τούτου διηγήσεων· ὑπερασπίζεται τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, τὸν ὁποῖον κατηγορεῖ ὁ Κέλσος. Εἰς δὲ τὸν διίσχυρισμόν του ὅτι ὅλαι αἱ θρησκείαι εἶνε ἴσαι ὁ Ὁριγένης ἀπαντᾷ ὅτι καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ κατὰ τὴν μορφήν τοσοῦτον διαφέρουσιν ἔθνησι καὶ Χριστιανισμῶσι ὥστε ἐνταῦθα μὲν βλέπει τις τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου.

Ἐν τῷ ἕκτῳ βιβλίῳ ἀνασκευάζεται ἡ ἰδέα τοῦ Κέλσου ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ὑπερέχει τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας, τὰ δὲ μυστήρια τῶν Χριστιανῶν κείνται ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ τῶν Αἰγυπτίων· παρέχεται δὲ ἀφορμὴ τῷ ἱερῷ Ἀπολογητῇ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐδεμίαν ἰδέαν ἐδανείσθη ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Πλάτωνος.

Ἐν τῷ ἑβδόμῳ παρίσταται τὸ ἕξοχον τῶν προφητειῶν ἐν ἀντιπαρολή πρὸς τοὺς χρησμούς τῶν ἐθνικῶν, ἀναιρεῖται δὲ ἡ γνώμη ὅτι Η. ἀντιφάσκει πρὸς τὴν Ν. Δ.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κέλσος κατηγορεῖ τοὺς Χριστιανούς ὅτι εἰ καὶ ἀποδοκιμάζουσι τὴν λατρείαν τῶν Θεῶν ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Χριστὸν τὴν αὐτὴν λατρείαν καὶ ἐπομένως εἶνε πολυθεῖσταί, ὁ Ὁριγένης ἐν τῷ ὀγδόῳ καὶ τελευταίῳ βιβλίῳ δείκνυσιν ὅτι οἱ μὲν Χριστιανοὶ σέβονται τὸν Θεόν, οἱ δὲ ἐθνικοὶ τὰ ἀποτεθεωμένα πάθη· οἱ Χριστιανοὶ σέβονται τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τιμῶσι τὸν Πατέρα, διότι υἱὸς καὶ Πατὴρ ἐν εἰσί· σέβονται τοὺς ἀγγέλους ὡς ὑπηρέτας τοῦ Θεοῦ, αἱ δὲ ἑορταὶ αὐτῶν πολὺ ἀπέχουσι τῶν ὀργιαστικῶν τῶν ἐθνικῶν· ὅ,τι δὲ ὁ Κέλσος θεωρεῖ ἀδύνατον ὁ Ὁριγένης ἀποδεικνύει δυνατόν, λέγων ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἐνοῦνται ἐν μιᾷ πίστει, ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ, ἀποτελοῦντες μίαν ποιμνὴν ὑπὸ ἑνα ποιμένα.

Τοιοῦτο τὸ περιεχόμενον τῆς ἀπολογίας ταύτης καὶ τοιαῦται αἱ ἀποδείξεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Χαλκέντερος

διδάσκαλος τῆς Κατηχητικῆς Σχολῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου ὑπεραπελογήθη τῶν ἱερῶν βιβλίων καὶ ἀνεσκεύασε τὰς κατὰ τῆς πίστεως ἡμῶν συκοφαντίας.

Ἄλλ' ὁ Κέλσος ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ βεβαίως καὶ ἀκουσίως κατέστη καὶ ὁ ἀπολογητὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ διότι χρησιμεύει ὡς πηγὴ ἐπιχειρημάτων κατὰ τῶν ὀρθολογιστῶν τοῦ αἰῶνος ἡμῶν. Ἐὰ σφζόμενα παρ' Ὁριγένει τεμάχια εἶνε τρανὰ τεμάχια τῆς ἀθθεντίας τῶν βιβλίων τῆς Ν. Δ. τὰ ὅποια ἀρνοῦνται οἱ ἑτερόδοξοι κριτικοί· ὁ Κέλσος γνωρίζει καὶ τὰ πλείστα τῆς Π. Δὲν ἐνδιαφερόμεθα ὅμως δι' αὐτά, διότι οὐδεὶς διαμφισβητεῖ τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν κατὰ τὴν Β' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα. Τὸ ζήτημα εἶνε διὰ τὰ Εὐαγγέλια· ὁ Κέλσος καὶ γνωρίζει καὶ ἐπωφελεῖται αὐτά· ὁμιλεῖ περὶ τῆς βασιλικῆς καταγωγῆς τοῦ Θεανθρώπου, περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν δύο ἀγγέλων εἰς τὸν Ἰωσήφ, γνωρίζει τὴν παρθενίαν τῆς Θεοτόκου, τὸ ὄνομα τοῦ Ναζωραίου, τὴν προσκύνησιν τῶν μάγων, τὴν βροφκτονίαν, τὴν φυγὴν αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, τὸ βάπτισμα τοῦ Σωτῆρος καὶ τὴν κάθοδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν εἰδῆ περιστερᾶς· ποιεῖται λόγον περὶ τῆς κλήσεως τῶν Ἀποστόλων, τῶν θαυμάτων τοῦ Σωτῆρος, τῶν παραβολῶν, καὶ τῶν εἰς τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν ἀναφερομένων. Καὶ ἐκ τοῦ τετάρτου ἀρύεται Εὐαγγελίου· ὁμιλεῖ λ. χ. περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, περὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ σημείου, ὅπερ ἐζήτησαν ἐν τῷ ναφ̄ παρὰ τοῦ Κυρίου οἱ Ἰουδαῖοι· ἐξ ὧν μετὰ βεβαιότητος λέγομεν ὅτι τὰ 4 Εὐαγγέλια κατὰ τὸ τρίτον τέταρτον τῆς Β' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος τοσαῦτον γνωστὰ ἦσαν ὥστε νὰ ἀναγινώσκονται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐθνικῶν. Μήπως ὅμως ὁ Κέλσος ἀγνοεῖ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου ἢ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἢ τὴν Ἀποκάλυψιν;

Οὕτω ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ καθι-

σταται ἀπολογητὴς αὐτοῦ· τοσαῦτα δὲ καὶ περὶ τούτου ἤδη μεταβαίνομεν εἰς τὸν Λουκιανόν, ὅστις συγκαταριθμεῖται μετὰ τῶν συγγραψάντων κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΗΜΟΝΟ ΝΕΤΥΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΤΩΝ ΠΟΙΜΕΝΩΝ* ΤΗΣ ΟΘΥΟΣ

Αἱ δὲ συγγενεὶς γυναῖκες τοῦ γαμβροῦ ἀρχίζουσι νὰ κτενίζωσι τὴν νύμφην μὲ τὸ κτένι τοῦ γαμβροῦ, ἄδουσαι οὕτω·

*Ανοιξε, χρυσὸ σεντοῦκι, κ' ἔδραλε χρυσὸ κτενάκι,

χρυσὸ, μαλαματένιο.

Κ' ἔφκειασε χρυσὴ νυφοῦλα, καὶ χρυσὴ, μαλαματένια.

Κόρη μου, τὸ τί ξεπλέγεσαι;

Μὴ δὲρ ἐγὼ ξεπλέγομαι; μονοῦλά μου μὲ ξεπλέξε.

Κόρη(η) μου τὸ τί ξεπλέγεσαι;

Μὴ δὲρ ἐγὼ ξεπλέγομαι; πατέρα μου μὲ ξεπλέξε!

*) Ἰδε ἀριθ. 47, σελ. 948.

1) Ἐπαναλαμβάνουν τὰ αὐτά· τὰ ἀδέλφια μου, οἱ μπαρπάδες μου, ἢ θειάδες μου.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Ἐπ' ἐνθουσιασμῷ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ὠθούμενοι ἄνδρες τῶν διαπρεπεστάτων ἐν τῇ εὐγενεῖ τῶν γαλατῶν χώρᾳ ἐσκέψαντο περὶ ἀνιδρύσεως τῶν πάλαι Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων καὶ περὶ προσκλήσεως ὅπως μετὰσχωσιν αὐτῶν οἱ βουλούμενοι. Ἴνα δὲ καταδειχθῇ ὅτι ἐκ τῆς ἀρχαιότητος τὸν θεσμόν λαμβάνουσι καὶ ὅτι τὰ νεώτερα Ὀλύμπια ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἐκείνῳ ἵπποδρόμῳ τὴν βᾶσιν ἔχουσι, ἐρίενται δὲ τὴν ἀναβίωσιν τῆς τοῦ Ἀγνάπου στοῦξ ἀποφασίζετα· ἢ τέλεισι τῶν πρώτων ἀγώνων ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ἀρχαιότητος Ἄστῳ. Καὶ ἀποστέλλετα εἰς Ἀθήνας ἴδιος ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Παρισίοις κατηρτισθείσης μεγάλης ἐπιτροπῆς, ὅπως διαπραγματευθῇ τὰ κατὰ τὴν διοργάνωσιν τῶν ἀγώνων, ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ ἀπεδείχθη τὸ ἀσφαλὲς τοῦ ρήματος τοῦ μεγάλου τῆς ἀρχαιότητος ρήτορος· εἶδε δὴ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων

οὐδὲν ἐστὶ γενέσθαι τῶν δεόντων, διότι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος περιορίζει τὰς ἀπαιτούμενας δαπάνας πρὸς ἀνάληψιν τοιούτου ἔργου. Συνέθη δηλαδὴ καὶ ἐν τούτῳ ὅτι πρότινον ἐτῶν, ὅτε, εἰσηγηθείσης τῆς ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ διδασκαλίας τῶν Περσῶν τοῦ Αἰσχύλου μετὰ τοῦ μέλους τοῦ ἐλληνοστοῦ καὶ φιλέλληνοσ πρίγκηποσ διαδόχου τῆς Σαξωνίας-Μάϊνιγγεν Βερνάρδου, τὸ τῶν οἰκονομικῶν φάσμα παραστὰν ἐκώλυσε τὴν διδασκαλίαν, καίτοι πολλοὺς ἐπαρουσίαζε λόγους ὁ τότε ἐν Βερολίῳ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδοσ μακαρίτης Ἀλεξάνδροσ Ραγκαβῆσ ὑπὲρ τῆσ διδασκαλίας ταύτης. Ἡ διδασκαλία τῶν Περσῶν τοῦ Αἰσχύλου, ἢ τῆσ Ἀντιγόνησ, ἢ ἄλλησ τινῶν τῶν τραγωιδῶν τῆσ ἀρχαιότητοσ ὧν τὰ χορικά εἰσι μελοποιημένα ἐπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ χώρου ἐφ' ὃ τὸ πρῶτον ἐδιδάχθησαν καὶ ἐστέφησαν οὐ μόνον ἡμῶν αὐτῶν τὸ σέβασ πρὸς τὰ ἀριστουργήματα ἐκεῖνα τῶν ἀρχαίων, ὧν τὸ κλέοσ οὐποτ' ὀλεῖται ἀποδείκνυσι, ἀλλὰ καὶ θὰ συνεχίνοι τοὺσ πρὸ τοῦ βωμοῦ ἐκεῖνων θυμιάμα καίοντασ καὶ ἴδιᾳ τὸν προσφιλεῖ γαμβρὸν τοῦ αἰδίου αυτοκράτοροσ τῆσ Γερμανίας Γουλιέλμου τοῦ Β' καὶ καθόλου τὸν πεπολιτισμένον κόσμον. Ἡ Ἀντιγόνη, διδασθεῖσα ἄρτι κατὰ γαλλικὴν μετάφρασιν, ἀφισταμένη ἐν πολλοῖσ τοῦ πρωτοτύπου, καὶ κατὰ μέλοσ τοῦ διαπρεποῦσ μουσουργοῦ Saint-Seāns ἐν τῷ ὑπιθίῳ καὶ ἀρχαίῳ

Κόρη μου τὸ τί ἀναπλέγεσαι ;

Μὴ δὲρ ἐγὼ ἀναπλέγομαι ; μαροῦλά μου μ' ἀνάπλεξε.

Κόρη μου, τὸ τί ἀναπλέγεσαι ;

Μὴ δὲρ ἐγὼ ἀναπλέγομαι ; πατέρας μου μ' ἀνάπλεξε.

*Ανοιξε, χρυσὸ σερτοῦκι, κ' ἔγραλε χρυσὸ πλεξίδι,

Κ' ἔπλεξε χρυσῇ ρυφοῦλα, καὶ χρυσῇ μαλαματένια.

*Ανοιξε, χρυσὸ σερτοῦκι, κ' ἔγραλε χρυσῇ σκουφοῦλα.

Σκουφοῦσε χρυσῇ ρυφοῦλα, καὶ χρυσῇ, μαλαματένια.

*Ανοιξε, χρυσὸ σερτοῦκι, κ' ἔγραλε χρυσὸ μανθῆλι.

Κοῦκλουσε χρυσῇ ρυφοῦλα, καὶ χρυσῇ, μαλαματένια.

*Ανοιξε, χρυσὸ σερτοῦκι, κ' ἔγραλε χρυσὸ βελόνι,

Κ' ἔβραψε χρυσῇ ρυφοῦλα, καὶ χρυσῇ, μαλαματένια,

*Ανοιξε, χρυσὸ σερτοῦκι, κ' ἔγραλε χρυσῇ κοπτισοῦλα,

Κ' ἔφκειασε χρυσῇ ρυφοῦλα, καὶ χρυσῇ, μαλαματένια.

*Ἐπειτα δ' ἔρχεται ὁ ἀνδράδελφος φέρων τὰ πέδιλα τῆς νύμφης, ἅτινα ἀλλάσσει ἐκ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον πόδα τρίς· ῥίπτει ἐντὸς τοῦ ἑνὸς οἶνον χύνων τρίς ἐκ τοῦ ἑνὸς οἶνον, χύνων τρίς ἐκ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον πέδιλον· πίνει ὀλίγον ἐξ αὐτοῦ, δίδει καὶ τῇ νύμφῃ, ἥτις πίνει ἐπίσης. Προσθετέον ὅτι τότε τελεῖται ἡ ἱεροτελεστία.

*Ἀφοῦ δ' ἔφαγον καὶ ἔπιον ἄδοντες καὶ χορεύοντες, ἐτοιμάζονται πρὸς ἀναχώρησιν. Τότε θέτουν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας τὴν προῖκα, ἐφ' ἧς κάθεται ὁ ἀδελφὸς τῆς νύμφης, ζητῶν δῶρον, ἵνα ἐπιτρέψῃ τὴν παραλαβὴν· δίδουσι δῶρόν τι αὐτῷ καὶ παραλαμβάνουσι τὴν προῖκα.

θεάτρῳ τῆς Ὁρανῆς προῖξενος διάφορον ἐντύπωσιν τῆς προσενηθείσης ὅτε ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον πέρυσιν ἐν τῇ Γαλλικῇ-κωμωδίᾳ, ἣ δὲ χαρίεσσα Bartet, ἥτις τὴν ἡρωίδα ὑπεκρίνατο, ἐδέξατο ἰδιαιτέρας τιμὰς. Ἐν τῇ Ὁρανῇ ἀνελαμψε τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου· ἐν τῇ Ὁρανῇ ἀνευφημήθη ἡ πλήρης ἀναβίωσις τοῦ πάλαι ἐν τῇ πόλει τῆς Παλλάδος θεάτρου, ἐξ οὗ ἅπαν τὸ νεώτερον κλασικὸν καὶ τὸ νῦν δρᾶμα ἀπέρρευσεν. Ἡ τέλεισι τῶν νέων Ὀλυμπίων ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐν ᾧ τὸ πάλαι ἐτελοῦντο ἀνίστησι τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἀγῶνας καὶ τὴν στοὰν τοῦ Ἀγνάπτου. Τούτου ἕνεκα πᾶσα θυσία γενομένη ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως, ἔσται θυσία οὐχὶ ἄσκοπος, οὐχὶ ματαία χρήματος δαπάνη, ἀλλὰ θυσία ὑπὲρ τοῦ τόπου, ἐφ' ᾧ καὶ ὀρθῶς ὁ κ. Τρικούπης φαίνεται ἀνακαλέσας τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀπόφασιν, ὅπως ἀπορρίψῃ τὴν πρότασιν πρὸς συγκρότησιν ἐν Ἀθήμασι τῶν πρώτων ἀγῶνων, ἐδέξατο δὲ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐ γρηγοῦς πολιτικὸς ἀλλὰ καὶ φιλόλογος ἦν ἡ Γλάδστον μετέφρασεν ἄρτι καὶ τύποις ἐξέδωκεν ἕμμετρον μετάφρασιν τῶν Ὁδῶν τοῦ Ὁρατίου. Περὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης διάφοροι καὶ ἀντίθετοι ἐξηγήθησαν γνώμαι. Οὗτος ἡ μὲν Westminster Ga-

Ἐ γρηγοῦς πολιτικὸς ἀλλὰ καὶ φιλόλογος ἦν ἡ Γλάδστον μετέφρασεν ἄρτι καὶ τύποις ἐξέδωκεν ἕμμετρον μετάφρασιν τῶν Ὁδῶν τοῦ Ὁρατίου. Περὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης διάφοροι καὶ ἀντίθετοι ἐξηγήθησαν γνώμαι. Οὗτος ἡ μὲν Westminster Ga-

Ἐ γρηγοῦς πολιτικὸς ἀλλὰ καὶ φιλόλογος ἦν ἡ Γλάδστον μετέφρασεν ἄρτι καὶ τύποις ἐξέδωκεν ἕμμετρον μετάφρασιν τῶν Ὁδῶν τοῦ Ὁρατίου. Περὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης διάφοροι καὶ ἀντίθετοι ἐξηγήθησαν γνώμαι. Οὗτος ἡ μὲν Westminster Ga-

Ἐ γρηγοῦς πολιτικὸς ἀλλὰ καὶ φιλόλογος ἦν ἡ Γλάδστον μετέφρασεν ἄρτι καὶ τύποις ἐξέδωκεν ἕμμετρον μετάφρασιν τῶν Ὁδῶν τοῦ Ὁρατίου. Περὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης διάφοροι καὶ ἀντίθετοι ἐξηγήθησαν γνώμαι. Οὗτος ἡ μὲν Westminster Ga-

Ἐ γρηγοῦς πολιτικὸς ἀλλὰ καὶ φιλόλογος ἦν ἡ Γλάδστον μετέφρασεν ἄρτι καὶ τύποις ἐξέδωκεν ἕμμετρον μετάφρασιν τῶν Ὁδῶν τοῦ Ὁρατίου. Περὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης διάφοροι καὶ ἀντίθετοι ἐξηγήθησαν γνώμαι. Οὗτος ἡ μὲν Westminster Ga-

Ἐ γρηγοῦς πολιτικὸς ἀλλὰ καὶ φιλόλογος ἦν ἡ Γλάδστον μετέφρασεν ἄρτι καὶ τύποις ἐξέδωκεν ἕμμετρον μετάφρασιν τῶν Ὁδῶν τοῦ Ὁρατίου. Περὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης διάφοροι καὶ ἀντίθετοι ἐξηγήθησαν γνώμαι. Οὗτος ἡ μὲν Westminster Ga-

Τότε ἡ μήτηρ θέτει ἐντὸς καπακίου νερόν καὶ ἀλάτι, ὅπερ λυόουσα βαντίζει τὴν νύμφην καὶ τὸν γαμβρόν, εὐχομένη καλορίζικον γάμον, καὶ λέγουσα τῇ νύμφῃ. Ὅτι σοῦ εἶπα, νερὸ κι' ἀλάτι. Τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ὡς λυόει ἐντὸς τοῦ ὕδατος τὸ ἄλας, οὕτω νὰ λυώσῃ πᾶσα κατάρα, ἣν ποτε ἐν τῇ ὀργῇ τις ἐξέφερε κατὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Τὸ καπάκι αὐτὸ τὸ θέτει εἰς τὸν νεοβᾶν τῆς νύμφης· ἡ δὲ νύμφη προσκυνεῖ κεκαλυμμένη διὰ τοῦ κούκλου καὶ φιλεῖ τὸν πόδα καὶ τὴν χεῖρα τοῦ πατρὸς, τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς. Τότε ἡ μήτηρ τῆς νύμφης δωρεῖται εἰς αὐτὴν μίαν ὄρνιθα. Ἐν σπουδῇ προσπαθοῦσι τίς νὰ πρωτοῖππευση, ἀλλὰ πάντοτε πρῶτος ἱππεύει ὁ γαμβρὸς· ἡ δὲ νύμφη ἱππεύει ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ἵππου, ὃν ἔφερον ὁ γαμβρὸς ἐπιππος. Τότε πλησιάζουσι τὸν γαμβρόν πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς νύμφης, ὅτε ὁ γαμβρὸς περιφέρει τὴν χεῖρα περὶ τὴν κεφαλὴν τῆς νύμφης κρατῶν νομισμα ἀργυροῦν, ὅπερ δίδει τῇ νύμφῃ, ἥτις λαμβάνει αὐτὸ φιλοῦσα τὴν χεῖρά του. Ἐπειτα ἐκβάλλει τὴν μάχαιραν, ἣν περιφέρει σταυροειδῶς περὶ

1) Εἶτα ἐπαναλαμβάνουν τὰ αὐτὰ· τ' ἀδελφία μου, μπαρπάδες μου, θειάδες μου.

zelle θαυμάζει τὴν βραχυλογία, τὴν πιστότητα, τὰς ὁραίας ἐκφράσεις τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου γέροντος καὶ ἀνευρίσκει ἐν αὐτῷ διαρκῆ ποιητικὴν ἐμπνευσιν· οἱ Times υποδεικνύουσι πολλὰ σφάλματα καὶ τινὰς ἀρετάς· ἡ δὲ Pall Mall Gazette θεωρεῖ τὸ ὕψος καὶ τὴν προσοδίαν τῶν γλαδστονικῶν ὠδῶν κωμικὴν. Ἄλλ' ὡς παρατηρεῖ ἡ Journal des Débats, αἱ μετάφρασεις τοῦ Γλάδστον ἀν μὴ ὦσι ποιητῶν τοιαῦτα, εἰσὶν ὅμως μεταφρασις λεπτοτάτου λογίου.

Εἶνε γνωστὸς ἐκ πολλῶν δημοσιεύσεων αὐτοῦ ὁ Cesar Lombroso. Ὁ φρενολόγος οὗτος ἐδημοσίευσεν ἄρτι ἐν τῇ Revue des Revues μελέτην περὶ τῆς ἐξ ἔρωτος αυτοκτονίας. Ἀρχεταί τῆς μελέτης αὐτοῦ διὰ τῶν ἐξῆς : « Δὲν εἶνε ἄσκοπον νὰ παρατηρήσωμεν, πρὸς τιμὴν τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς, ὅτι ὁ ἔρωτος δὲν κατεβυθίσθη ἐν τῷ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ χρήματος ἀνοίγεται βαρᾶθρῳ καὶ ὅτι ἡ ἕνεκα ἔρωτος αυτοκτονία εἶνε ἐπισημῆς παρὰ ταῖς γυναῖκας ». Ἡ παρατήρησις αὕτη τοῦ Lombroso καταδεικνύεται ἀκριβῆς καὶ ἐκ τῶν ἀναγεγραμμένων αυτοκτονιῶν ἐν ταῖς ἐφημερίσιν, ἀλλὰ τὴν παρατήρησιν αὐτοῦ υποστηρίζει ὁ ἰταλὸς ψυχολόγος καὶ διὰ στατιστικῶν. Οὕτω κατὰ

τὴν κεφαλὴν τῆς νύμφης, κτυπῶν τρίς τὴν πλάτην αὐ-
τῆς. Αἱ γυναῖκες ἄδουσιν·

Ἄδέρφια μου, μπαρπάδες μου, θειάδες μου.

Ἐβγα, ἴκονα ἴκοισμένη, σὰν μηλιὰ λουλουδιασμένη,
Δὲν μ' ἀφίνει ὁ πόνος γάθῳ ἀπὸ τῆ χρυσῆ μου μάννα (3).

Ἄμα δ' ἄρχονται τῆς ἀναχωρήσεως ἄδουσιν·

Μὴ σᾶς ἐκακογράνηκε ποῦρθαμε ἴστο χωριὸ σας ;
Ἐμεῖς τὴν νύφη πήραμε, καὶ τὸ χωριὸ ἴδικό σας.
Ἐκίνησ' ἡ λεπτοκαρὰ μ' ὄλα τὰ λεπτοκάρα,
Ἐκίνησε κ' Ἄντριτζος μας μ' ὄλα τὰ παληκάρια,
Καὶ πᾶρε γὰ πατήσουρε τῆς Λειβαδιᾶς τὸν κάμπο,
Νὰ πάρουν ἄσπρα καὶ φλωριά, γὰ πάρουν καὶ μιὰ παππαδιά,
Νάχη κορμὶ γιὰ φόρεμα, καὶ μέση γιὰ ζωάρι.

Τότε ἐκατέρωθεν ῥίπτουν ὅπλα βαδίζοντας πρὸς τὴν
κατοικίαν τοῦ γαμβροῦ, ὅτε εἰς τῶν ἀδελφοποιτῶν ἀ-
φαιρῆ τὸ πῆδιλον ἐκ τοῦ δεξιοῦ ποδὸς τῆς νύμφης, ὅπερ
φέρει εἰς τὴν πενθεράν, ὡς τεκμήριον τῆς προσεχοῦς ἐλευ-
σεως τῆς νύμφης. Ἡ πενθερὰ δωρεῖται αὐτῷ ἐν μαγνῆ-
λιον, αὐτὸς δὲ ἐπαναφέρει τὸ πῆδιλον τῆς νύμφης καὶ
ἀπαχτες πορεύονται εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ γαμβροῦ.
Ἄμα πλησιάζουσιν, ἐκατέρωθεν ἄρχεται πυροβολισμὸς
διαρκῆς· φθάσαντας δὲ εἰς τὴν καλύβην τοῦ πενθεροῦ
ῥαντίζουσιν καὶ πάλιν μὲ βαμβυκακόσπορον καὶ τὰ ἄλλα.

(3) Ἐπαναλαμβάνουν, ἀπὸ τὸν χρυσὸν μου πατέρα, ἀπὸ τὰ
χρυσὰ μου ἀδέρφια.

τὴν στατιστικὴν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὰ τέσσαρα τελευταῖα ἔτη
ὕπελογίσθησαν 569 αὐτοκτονίαι γυναικῶν καὶ 2516 αὐτοκτονίαι
ἀνδρῶν ἐν γένει, ἀλλ' αἱ ἐξ ἔρωτος αὐτοκτονίαι παρουσιάζουσι
τὴν ἐξῆς ἀναλογίαν, ἐκ μὲν τῶν γυναικῶν 75 — 71 % ἐκ τῶν
ἀνδρῶν 20 — 30 %· Ἐν Γαλλίᾳ ὑπελογίσθησαν 25,941 αὐτο-
κτονίαι, ἐξ ὧν 10,982 ἀνδρῶν καὶ 5,869 γυναικῶν, ἀλλ' ἐξ
ἔρωτος αὐτοκτονίαι ἐγένοντο ὑπὸ μὲν γυναικῶν 172, ἧτοι 28 %,
ὑπὸ δὲ τῶν ἀνδρῶν 134 μόνον, ἧτοι 7 %· Τοιαῦται αἱ στατι-
στικαὶ παρατηρήσεις τοῦ ἰταλοῦ ψυχολόγου.

* *

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς προπαραελθούσης πέμπτης τῆς Γαλ-
λικῆς Ἀκαδημίας, ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἀνεκινώσατο ἐπιστολὴν
τοῦ συγγραφέως τῆς Λούρθης Emile Zola δι' ἧς οὗτος ὑπο-
βάλλει τὴν ὑποψηφιότητα αὐτοῦ ἐν τῇ χηρεύουσῃ ἔδρᾳ τοῦ μα-
καρίτου Lacoste-de-Lisle. Ἄδεν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅμως ὅτι
οἱ ἀκαδημαῖκοι καὶ πάλιν θὰ εὐκρεστηθῶσι νὰ προσενέγκωσιν
αὐτῷ μελαίνικα ψήφους καὶ οὕτω ν' ἀποκρούσωσιν αὐτὸν αὐθις
τοῦ χώρου τῶν τεσσαράκοντα ἀθανάτων.

Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἀνεκινώθη καὶ ἐπιστολὴ τοῦ ἐν

Προκειμένου δὲ ν' ἀφιππεύσῃ ἡ νύμφη ἄδουσιν αἱ
γυναῖκες·

Πέζα μῆλο, πέζα βόϊδο, πέζα δροσερὸ σταφύλι.

Δὲν πεζεύω, καμαρόνω, χάρισμα ποῦδ γυρένω

Ἄπ' τὸν κύργιο πενθερόν μου γὰ μοῦ δώσῃ γὰ πεζεύσω (1).

Ἄποῦ ὑποσχεθοῦν αὐτῇ δῶρόν τι, τῇ δίδουν μίαν
κουλοῦρην, ἣν κόπτει εἰς τέσσαρα μέρη, πετώσα σταυ-
ροειδῶς αὐτά· ἐπίσης δὲ χύνει ἐνώπιον τῆς κεφαλῆς τοῦ
ἵππου σταυροειδῶς οἶνον.

Ἄφιππεύσεως τῆς νύμφης ἄδουσιν αἱ γυναῖκες·

Σὰν δασιά' ῥ' τὰ κυπαρίσσια,

Ἄριεψέ τα μία ψίχα,

Νὰ διαβῆ ὁ γαμβρός κ' ἡ νύφη,

Νὰ διαβοῦν κ' οἱ συμπεθέροι.

Ἐνῶ πρόκειται νὰ εἰσέλθῃ ἡ νύμφη εἰς τὴν καλύβην,
ῥίπτουσιν εἰς τὸν οὐδὸν τῆς θύρας μίαν μάχαιραν, ἣν
ὅτε ὑπερπηθῆ, ἄδουσιν αἱ γυναῖκες·

Ἄδ' αὐτοῦ πουλιὰ γὰ βγάλης.

Καὶ ἀδὲ αὐτῶν πᾶσα καὶ πετύχησεν νοσηρὸν ὄνομα
ἐκ τῆς νύμφης ἐστὶ κληρονομία τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης.

Εἶτα δὲ κερῶσιν εἰς τὴν μέσσην τῆς νύμφης ἓνα στα-
τήρα· ὁδηγουμένη δὲ ὑπ' ἄλλων γυναικῶν, καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ

(4) Ἐπαναλαμβάνεται· ἀπὸ τὴν κύργια πενθερά μου καὶ ἀπὸ
τὰ ἀνδραδέφια μου.

Παρισίους πρεσβυτοῦ τῆς Ρωσίας, δι' ἧς οὗτος ὁμολογεῖ χάρι-
τας τῷ Πανακαδημῷ ἐπὶ τῇ τιμῇ δι' ἧς περιέβαλεν αὐτὸν ἀνα-
θὴν αὐτῷ ὅπως διαβιβάσῃ τῷ τσάρᾳ Νικολάῳ Β' καὶ τῇ χήρᾳ
αὐτοκρατορίᾳ Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' τὰ συλλυπητήρια τῶν πέντε
Ἀκαδημιῶν.

Ἡ σχολὴ τῶν τυφλῶν τῆς Angers, ἧτις ἰδρύθη ὑπὸ τῆς δε-
σποινίδος Mylot, τῆς καὶ διευθυτήρας αὐτῆς διατελοῦσας, ἐστέ-
φθη ὑπὸ λαμπρᾶς ἐπιτυχίας ὡς φανεροῦται ἐκ τῆς προόδου νεα-
ροῦ προφίμου αὐτῆς. Νέος τυφλὸς προσληφθεὶς ἐν τῇ σχολῇ ὡς
καθηγητῆς τῆς μουσικῆς ἠδρυνήθη τῇ μεθόδῳ τῆς δεσποινίδος
Mylot νὰ συμπληρώσῃ πάσας τὰς γαλλικὰς κλασικὰς αὐτοῦ
σπουδὰς, νὰ ὑποβληθῆ δὲ ἄρτι εἰς τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις καὶ
νὰ τύχῃ τοῦ βαθμοῦ *l'ian kalōs*. Ὁ νέος οὗτος εἶνε ἐντελῶς
τυφλὸς ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, καταγωγῆς
δὲ ἰταλικῆς ὀνομάζεται Vento. Προητοιμάσθη εἰς τὰς ἐξετάσεις
ὑπὸ τοῦ ἀββῶ Geupille.

τῆς νυμφευτρίας, θέτει τὴν χεῖρά της ἐντὸς τοῦ ἀλευροσάκκου καὶ ἐντὸς τοῦ τυροῦ. Ἡ νύμφη προσκυνεῖ ἀδικόπως· δὲν τρώγει μετὰ τῶν ἄλλων ἄμα λάβῃ καιρόν, τρώγει μόνη ὡς τινα.

Τὸ δ' ἐσπέρας εἶναι ἡ ἐπίσημος εὐωχία, παρατιθεμένων καὶ τῶν δώρων τοῦ νουνοῦ, τοῦ ψητοῦ, τῆς κουλούρας καὶ τοῦ οἴνου. Ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ προσκεκλημένοι κατ' ἔθος φέρουσιν οἶνον καὶ μίαν κουλούραν, οἱ δὲ πλησιέστεροι συγγενεῖς καὶ ἀμύν.

Οὕτω διὰ τῆς ἀλληλοβοηθείας ἐλαττοῦνται αἱ δαπάναι τοῦ πενθεροῦ· ἄλλως οἱ πτωχοὶ δὲν θὰ ἰδύναντο νὰ ὑποστῶσι τὴν δαπάνην τοῦ γάμου.

Ἄφου ἐτοιμασθῶσι τὰ φαγητά, κάθηνται κυκλοτερῶς ἐνῶ δὲ λιανίζουσι τὸ ψητόν τοῦ νουνοῦ, ἔδουσι·

Τοῦ νουνοῦ μας τὸ ψημμένο ἀπ' τὴν Πόλι εἶναι φερμένο,

Κ' ἀπ' τὴ Σύρα διαθημένο,

Κ' ὅποιος πάει νὰ τὸ κόψῃ, τὸ χεράκι του νὰ κόψῃ,

Καὶ ποτὲ μὴ τὸ γιαιτρέψῃ.

Ἄπ' τὴν Πόλι ἀπάνω ἄπῃρα, τέτοιο νερὸ ρουρὸ δὲν εἶδα.

Τέτοιο νεῖδ, τέτοιο πετρίτη,

Τέτοιο καστροπολεμίτη.

Μὲ τὰ κάστρα πολεμάει, ὅσο ν' ἀποστεφανώσῃ.

Εἰς τὴν Πόλι ἀπάνω ἄπῃρα, τέτοιο νεῖδ ρουρὸ δὲν εἶδα.

Τοῦ ρουροῦ μας ἡ φλοκάτα ἀπ' τὴν Πόλι εἶναι φερμένη,

Καὶ ὅτῃ Σύρα διαθημένη, ὅτῃν ἀμυγδαλιὰ ἀπλωμένη.

Οἱ ἀδελφοποιτοὶ λέγουσι πόσα δώρα ἔφερον ὁ νουνός, καὶ ἐνῶ πίνουσιν ἐκ τοῦ οἴνου του ἔδουσι·

Τοῦ ρουροῦ μας τὸ γεμάτο, τὸ ἰαχαρομυγδαλάτο,

Τιμημένο κ' ἀξιωμένο, ὅσο θεὸ εὐχαριστημένο.

Ἡ εὐωχία ἐξακολουθεῖ ἐπὶ ὄρας πολλάς, τοῦ οἴνου διὰ τῆς τούτσας ἀδιακόπως περιφερομένου, καὶ τοῦ ἔσματος μὴ διακοπτομένου. Οὕτω δὲ κεκορησμένοι ὑπὸ τε τοῦ οἴνου καὶ τοῦ κρέατος, ἀπέρχονται ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν κατοικίαν.

Τὴν Δευτέραν δὲ τὸ πρωί, ἀφου αὐθις εὐωχῆσωσιν οἱ ἄνδρες, ὀδηγοῦσιν αἱ γυναῖκες τὴν νύμφην εἰς τὴν τράπεζαν, φέρουσαι κόσκινον, ἐν ᾧ ἔθεσαν μανδήλια καὶ περικνημίδας. Ἡ νύμφη ἄρχεται ἐκ δεξιῶν προσκυνούσα καὶ ῥίπτουσα ἐπὶ τοῦ ὤμου ἕκαστου ἀνδρὸς ἓν δῶρον· εἰς ἀντάλλαγμα δίδουσι τῇ νύμφῃ ἓν ἀργυροῦν νόμισμα.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἄρχεται ὁ χορός· ἄγουσι δ' αἱ γυναῖκες καὶ τὴν νύμφην εἰς τὸν χορόν, ἣν θέτουσιν ἐν μέσῳ τοῦ γαμβροῦ καὶ τοῦ νουνοῦ, ἔδουσαι ὡς ἐξῆς·

Ἐβρα, μαννοῦλα πεθερά, νὰ ὄῃς τὴ νύφη ὅσο χορὸ

Πῶς σεῖεται, πῶς λογιζεται, πῶς βεργοκαμαρίζεται,

Κ' ἀπ' τὸ καμάρι τοῦ γαμβροῦ δὲν σεῖεται, δὲν λογιζεται,

δὲν βεργοκαμαρίζεται.

Δὲν ἀκοῦς, κυράτσα νύφη,

Τί σοῦ λέει τ' ἅγιο Βαγγέλιο;

Νὰ τιμῆς τὸν πεθερόν σου,

Πάντα τιμημένη νᾶσαι.

Δὲν ἀκοῦς, κυράτσα νύφη,

Τί σοῦ λέει τ' ἅγιο Βαγγέλιο;

Νὰ τιμῆς τὴν πεθερά σου,

Πάντα τιμημένη νᾶσαι.

Νὰ τὴν ἄπῃς, κυράτσα μάννα,

Νὰ σὲ ἄπῃ, κυράτσα νύφη,

Δὲν ἀκοῦς, κυράτσα νύφη.

Τί σοῦ λέει τ' ἅγιο Βαγγέλιο;

Νὰ τιμῆς τὰ ἀνδραδέφρια,

Πάντα τιμημένη νᾶσαι

Νὰ τιμῆς καὶ τὸ ρουρὸ σου,

Πάντα τιμημένη νᾶσαι.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἔσματος τούτου παιδίον ὄχι ὀρφανόν, ἀλλὰ μὲ μάνναν καὶ μὲ πατέρα, χωρίζει τὴν νύμφην ἀπὸ τὸν γαμβρόν· ὀδηγεῖ αὐτὴν ἡ νυμφεύτρια εἰς τὴν καλύβην, ὅπου ἔρχονται μετ' ὀλίγον καὶ οἱ ἄνδρες, καὶ ἀφαιροῦσι τὸν κοῦκλον τῆς νύμφης. Ἐπειτα ἐκβάλλουσιν ἐκ τῶν σάκκων τὴν προίκα, ἣν ἀπαριθμεῖ εἰς ἀδελφοποιτοῦς· ἀφαιροῦσι δὲ καὶ τὰ μῆλα ἐκ τοῦ φλαμπούρου, ἅτινα τρώγουσιν οἱ ἀδελφοποιτοὶ. Τότε παραθέτει τράπεζαν ἡ νύμφη, δίδουσα δώρα, μανδήλια, ζῶνας, περικνημίδας, ἀνθ' ὧν λαμβάνει νομίσματα ἀργυρᾶ. Δίδει δῶρόν τι πρὸς τὸν ἀναχωροῦντα κουμπάρου, ὃν προπέμπουν πυροβολοῦντες.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ νύμφη πηγαίνει εἰς τὴν κρήνην συνοδευομένη ὑπὸ ἐνὸς ἢ δύο παιδίων, φέρουσα δύο ἀγγοῖα. Κατὰ πρῶτον ῥίπτει χάλκινόν τι ἢ ἀργυροῦν νόμισμα ἐντὸς τοῦ ὕδατος, χαιρετίζουσα οὕτω τὴν κρήνην.

Τὴν προσεχῆ Τετάρτην ὑπάγει ἡ νύμφη εἰς τὸ ρέυμα καὶ πλύνει τὰ τοῦ οἴκου, καὶ ἰδίως τὰ στρωσίδια.

Οὕτω περατοῦται ὁ γάμος· τὴν δὲ πρώτην Κυριακὴν τελοῦνται τὰ ἐπιστροφία. Μετὰ τινῶν ἀδελφοποιτῶν ἐπισκέπτεται ὁ γαμβρός τὸν πενθερόν· τὴν δὲ ἀμέσως ἐπομένην Κυριακὴν ἐπισκέπτεται ὁ πενθερὸς τὸν γαμβρόν.

χθῆ εἰς τὴν σχολὴν τῶν Ὁραίων Τεχνῶν ἵνα ἐκμάθῃ τὴν γλυπτικὴν. Ἄλλ' ὅλοι οἱ φέροντες τὸ ὄνομα τοῦ ἐδρυχθήσαν κατεξανιστάμενοι. Τί λοιπόν! . . . ν' ἀναπλάττῃ τὴν γῆν, νὰ κατεργάζηται τὸν γύψον, νὰ πλάττῃ διὰ σφύρας τὸ μάρμαρον, νὰ διαβιοῖ φέρον τὸν χειρωνακτικὸν χιτωνίσκον, καὶ τὰς χεῖρας ἔχων ρυπαρὰς καὶ πηλώδεις, οἶον αἰσχος, Θεέ! . . .

Ὁ νεανίας προὔτεινε τότε τὴν ζωγραφικὴν, εἰς ἣν, καθαριωτέραν ἄλλως τε καὶ ἥττον ἀποδοκιμασμένην, ἴσως θὰ ἐπέδιδε. Πλὴν ὁ συνταγματάρχης διεκνήρυξε καὶ πάλιν ὅτι ἡ τέχνη αὕτη οὐδένα πλέον παρείχε πόρον, περιστελλομένη ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας, καθ' ὅτι, μὴ ἀνεγειρομένων πλέον ἀνακτόρων, θὰ ἐστρεφεῖτο εὐρείας δράσεως, ἥτις ὅλη θὰ περιορίζετο ἐφεξῆς εἰς τὴν διακνηλίδωσιν εἰκονιδίων, ἐπομένως δὲ ὤφειλε ν' ἀπέχη τῆς πρὸς αὐτὴν ὁδοῦ. Ὁ Ραοῦλ παροργισθεὶς ὑπεράγαγε ἀπεφῆνατο τότε ὅτι ἐπειδὴ πρὸς πᾶν ὃ τι τῷ ἐνέπνεε κλίσιν οἱ περὶ αὐτὸν ἠναντιοῦντο, ἐπόθει ἦδη ἕν καὶ μόνον, τὸ τῆς ἀργίας στάδιον. Μηδόλως δὲ τὸ οὖς τεινὼν πρὸς τὰς θερμὰς παρακλήσεις τῆς ὅλης οἰκογενείας, ἦρξατο ἐκπληρῶν τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ μετὰ ζωηρότητος μαρτυρούσης ὁποῖαν ἰκανότητα θὰ ἐξήσκει ἂν ἀφίετο ἐλεύθερος ὅπως ἐργασθῆ κατὰ βούλησιν.

Εἰσεχώρησε δηλονότι εἰς λέσχην τινά, διηγωνίσθη ἐν ἵπποδρομίαις, ἔδρασε ὡς ἦρωε κομφοδιῶν ἐν ἀριστοκρατικαῖς αἰθούσαις, καὶ ἀφειδῶς δαπανήσας χρυσίον χάριν τῶν διασημοτάτων ἐν Παρισίοις γυναικείων καλλωνῶν, ὡμολόγησε μετὰ διατίαν χρέος ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα χιλ. φρ., ὅπερ μετὰ θεοσκευτικῆς εὐλαβείας ἀπέτισε μετ' ὀλίγον ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Θαυμάσιος ὢν ἱππεύς, δεξιὸς χειριστὴς τοῦ πολυβόλου, ξιφιστὴς δὲ οὐχ ἥττον ἀξιοσημείωτος, περιεζητεῖτο ἐν ταῖς θηρηντικαῖς ἐκδρομαῖς, καὶ ἐθριάμβευε κατὰ τὰς ἐφόδους, διακρινόμενος μεταξὺ τῶν πάντε ἢ ἐξ μολίς νεανιῶν τῶν πανθομολογουμένως ἐξέχων ἐν αὐταῖς. Φθὰς εἰς ἐνπληκτικότητα ὁ εὐειδὴς μείραξ, ἀνεκνήρυχθη κάτοχος τῆς μητρικῆς περιουσίας, ἦν προετίθετο νὰ καταδροχθῆ ἐν μέσῳ λάμπειως καὶ αἴγλης, ὅτε διὰ συμβεβηκότος τινὸς ἀπροσδοκίτως ἐπελθόντος ἡ τύχη ἀνέλαβεν ὅπως τὸν σωφρονίσῃ ἐφεξῆς ἰσοδῶς.

Ὁ σφοδρὸς κτύπος ἐντὸς ὥρων τινων μολίς καταστρέψας ὀλοτελῶς τὴν περιουσίαν τοῦ πατρὸς του, ἠνάγκασεν αὐτὸν ὅπως, πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν πιστωτῶν ἀπὸ τοῦ βάρους, θυσιάσῃ τὸν ἴδιον πλοῦτόν του, ἄνευ δὲ τοῦ ἐλαχίστου ἐνδοιασμοῦ παραδοῦς εἰς χεῖρας ἐκείνου τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια αὐτοῦ πρὸς ἐμπορικὴν χρῆσιν, ἐξεπλάγη ζωηρῶς ἐπὶ τῇ θέᾳ του κλαίοντος θερμῶς καθ' ὅσον ἀνελογίζετο ὅτι μετὰ τόσσης ἀταραξίας ὁ υἱὸς του ἀπεστρεφεῖτο ἐκουσίως τῆς κληρονομίας του χάριν αὐτοῦ.

— Αἶ, λοιπόν, πάτερ μου! . . . εἶπε μήπως δὲν φέρομεν τὸ αὐτὸ ὄνομα; ἢ μήπως ὅταν ἐγὼ, ἀνῆλιξ ἀκόμη ἀγυρτίσκος, διωμολόγουν ἠλίθια δάνεια ἐν τῇ λέσχῃ, δὲν ἐξώφληεις τὰ χρεῖα μου σὺ; πῶς δὲν θὰ σοὶ ἀνταποδώσω τὰ ἴσα, ἦδη ὅτε εἶσαι ὄμμα τῆς ἀχρεϊότητος τῶν πελατῶν σου, καὶ ἀδίκως γίνεσαι ξένων σφαλμάτων ὑπόλογος; Λάβε ταῦτα, πώλησον, καὶ ὦμεν καθαρομέτωποι καὶ ἐντιμοὶ ὡς πρότερον!

Ὁ πατὴρ κατησπάρθη τὸν υἱὸν μηδὲν ἀπολύτως

εἰπὼν, διότι ἂν ἐλάλει θὰ ἔλεγε μυρία, ἀλλ' ὁ συνταγματάρχης, ὅστις ἦλθεν ἐκεῖ ὅπως προσενέγκῃ ἐπίσης τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἐξεφράσθη ζωηρότατα.

— Αὐτὸς ἐδῶ ὁ ἀγυλιόπαις εἶναι ἀπλούστατα πρωτότυπος. Εἶναι Περινιόν, καὶ γνήσιος μάλιστα. Ἄχ! πόσον θὰ πύχαριστεῖτο ὁ στρατηγὸς ἂν τὸν ἐβλεπε συμπεριφερόμενον οὕτω! ἠλιθιότης ἦτο τὸ νὰ ἐμποδίσωμεν τοῦ νὰ γείνη στρατιώτης, διότι εἶναι ἄνθρωπος ἔχων χαρακτῆρα, καὶ ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ὕλων ὁ χαρακτῆρ εἶναι τὸ πᾶν! Ἄ! ἄφθοβοι ἄνθρωποι οἵτινες τρυπῶσι τὸ δέρμα των ἐκουσίως ἰπάρχουσι μυριάριθμοι ἀλλὰ τρυφεροὶ νέοι οἵτινες ἐν οἰαδίποτε περιστάσει ἄνευ δισταγμοῦ πράττουσι θαυμασίως ὅτι ὀφείλουσιν, οἱ τοιοῦτοι εἶναι τὸ σπάνιον πτηνόν, αἱ ἐκλεκταὶ φύσεις τῶν μεγαλουργῶν στρατιωτικῶν προσωπικοτήτων! . . . Ἄλλ' ὅμως δὲν θ' ἀφήσωμεν νὰ γυμνωθῆ ὀλοτελῶς τὸ μειράκιον αὐτό, καὶ νὰ τηρῶ ἐγὼ ὁ πρεσβύτερος τῶν φερόντων τὸ ὄνομα μας τὴν περιουσίαν μου ἀπαραμείωτον! . . . Ἀπὸ σήμερον θὰ τῷ παρέχω σύνταξιν ἐκ 12,000 φρ. ἐτησίως.

Ὁ Ραοῦλ εὐχαριστήσας ἐκθύμως τὸν θεῖόν του, διεδήλωσε σύναμα ὅτι προτιθέμενος ὅπως ἐργασθῆ ἐφεξῆς ἀνεκτότως πρὸς δημιουργίαν ἰδίας περιουσίας, οὐδεμίαν εἶχεν ἀνάγκην τῆς προσφερομένης συντάξεως, ὁ δὲ προδιαγεγραμμένος ἦδη βίος αὐτοῦ ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ τῷ ἐθαίνετο παρυσιάζων ἐχέγγυα εἰδαίμωνίας ἀληθοῦς. Ἐρωτηθεὶς τότε περὶ τῶν προθέσεων αὐτοῦ, ἀνήγγειλεν ὅτι μελετᾷ ἵνα ἐγγραφῆ ἐν τῇ κεντρικῇ Σχολῇ, καθ' ὅτι εἶχεν ἦδη ὑπερῶ τὴν ἡλικίαν μέχρι τῆς ὁποίας ἐγίνοντο δεκτοὶ μαθηταὶ ἐν τῇ Πολυτεχνικῇ Σχολῇ, καὶ ἐκζητήσῃ κατόπιν στάδιον ἐν τῇ βιομηχανίᾳ.

Ἀνθρώπου αὐτοστιγμῆι προσενεγκάντος δύο ὅλα ἐκοτομύρια καὶ ἀποβαλόντος πρὸς ὅσον δώδεκα χιλ. φρ. τὰς ἀποφάσεις οὐσεὶς καταπολεμεῖ. Εἰσῆλθη λοιπὸν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ὁ Ραοῦλ εἰς τὴν κεντρικὴν σχολὴν, καὶ ἀποφοιτήσας ἐν ἡλικίᾳ εἰκοσι καὶ τεσσάρων ἐτῶν, προσελήθη ὡς γραμματεὺς παρὰ τῷ Σανδρέν, πρὸς ὃν παρέσχεν ἐχέγγυα ἰκανότητα, εὐαγγελιζόμενα τὰ κράτιστα περὶ τοῦ μέλλοντος του. Δὲν ἀπηνήθη ὅμως τὰς τέψεις εἰς τὴν μελέτην ἐπιδοθεῖς, ἀλλ' ἐξηκολούθησε μεταβαίνων εἰς ἐκδρομὰς, οὐδόλως δ' ἐπελήσθη τῶν αἰθουσῶν τῆς ξιφασίας, καὶ ἀνεφαίνετο περιοδικῶς ἐν τῇ Λέσχῃ μέσῳ τῶν παλαιῶν συντρόφων, τοὺς πάντας καταθέλων διὰ τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς ἀδροφροσύνης του. Ὁ πατὴρ ἐξηκολούθησεν ἀσχολούμενος ἔτι εἰς τὴν ἐμπορίαν, ἀλλὰ πληγείας καιρίως ὑπὸ τῆς καταστροφῆς, ἥτις ἐποίησεν αὐτὸν ἐκποδῶν, μετὰ διατίαν ἀπέθανεν. Ἀπελείθη λοιπὸν μόνος ὁ Ραοῦλ μετὰ τοῦ θεῖου αὐτοῦ, οὐχὶ μὲν πλούσιος, ἀλλ' εὐπορος ἀρκούντως, ἐργαζόμενος ἦδη ἐκ κλίσεως, ὡς ἄλλοτε ἐψυχαγωγεῖτο διὰ τῆς ἀργίας.

Ἐπανελθὼν ποτε οἶκος ἐκ τοῦ παρὰ τὴν ἀπέροdon Βουρδονναὶ μεγάρου, ὅπου καθ' ἐκάστην ἐπὶ διῶρον ἐξετέλει χημικὰ πειράματα παρὰ τῷ Σανδρέν, εὔρεν ἐπιστόλιον τοῦ θεοῦ του, προσκαλοῦντος αὐτὸν ἵνα συνδειπνήσωσιν ἐν τῇ Λέσχῃ, ἐνδυθεὶς δὲ, ἀνεχώρησε, καὶ καθ' ἦν στιγμὴν ἤχει ἡ ἐδόδοι ὥρα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν εὐρείαν τοῦ ἰδρύματος αἴθουσαν.

Ὁ συνταγματάρχης ἐγκαθιδρυμένος ὢν ἐν τινι τῶν περὶ τὴν ἐστίαν μεγάλων ἀνακλίντρων, συνεζήτησε στρατιωτικὸν τὴν θέμα μετὰ δύο στρατηγῶν ἀπομάχων ὁ δὲ τόνος τῆς ἰσχυρᾶς φωνῆς του ἀντίχεις μέχρις αὐτῆς τῆς εἰσόδου.

— Ὁ νόμος τῶν στρατιωτικῶν καταλόγων! αὐτὸς καὶ μόνος εἶναι τι σπουδαῖον! ἀλλ' αὐτὸς καὶ μόνος εἶναι ἐκεῖνο ὅπερ οὐδέποτε θὰ πραγματοποιήσῃ ἢ Βουλῇ... Ψηφίζουσι περὶ μικρολογιῶν καὶ φλυαροῦσι ἐπὶ μῆνας ὅλους κατὰ λόγον τῶν ἀτομικῶν προστασιῶν καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀλληλοβοηθείας των! Τὰ πάντα ἀσυνάρτητα, τὰ πάντα ἐπουσιώδη! Ἄκριβεις κατάλογοι ἀπαρτίζοντες στρατὸν ἀκμαῖον, ἰδοὺ ἡ μόνη ἀνάγκη! τότε ἡ Γαλλία θὰ δύνηται νὰ ἐπαναπαύηται ἰσχυρῶς.

— Ναί, θεῖέ μου! εἶπεν ὁ Ραοὺλ προχωρῶν εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης.

— Ἄ! ἦλθεσ σύ!

— Στρατιωτικὴ ἀκρίβεια, βλέπετε. Χαίρετε, στρατηγέ μου.

Καὶ χαίρειντε μετὰ σεβασμοῦ τοὺς δύο θαλαροῦς ἀποστράτους οἵτινες συνωμιλοῦν μετὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. Ὁ γηραιότερος αὐτῶν, λευκὴν ἔχων τὴν κόμην καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου σὺκλεᾶ οὐλίην, ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς τραπέζης τὸ πιλιδιὸν του ὅπως ἀπέβλη.

— Δὲν μένεις εἰς τὴν Λέσχην, Σαιν Ρεζάν; ἠρώτησεν ὁ συνταγματάρχης.

— Ὅχι, εἶπε μετ' ἀλαζονικῆς εὐθυμίας ὁ γέρον στρατηγός· ἀπόψε θὰ δειπνήσω κατ οἶκον.

Ὅτε ἀνεχώρησεν ὁ Περινιὸν ἔγερθεῖς ὡσεὶ ἦτο ὁ κύριος τοῦ ιδρύματος, εἶπε μετὰ τινος λύπης.

— Οἱ κύριοι δειπνοῦσιν ἤδη.

— Ἄγωμεν.

Κρατῶν δὲ ἀπὸ τοῦ βραχίονος τὸν ἀνεψιόν του, διηυθύνθη πρὸς τὰ ἐστιατόρια τοῦ ιδρύματος. Μετὰ τὸ ρόφημα ὁ συνταγματάρχης ζητήσας ψιάλων εἶδε τὸν Ραοὺλ εὐθύμως καὶ εἶπε

— Ποίαν ἡλικίαν ἔχεις ὑποκόμῃ;

— Εἴκοσιν ἕξ ἐτῶν, θεῖέ μου.

— Σ' ἐνόμιζα μεγαλειότερον· ἀλλ' ἀδιάφορον, ἡ ἐποχὴ τῆς σοβαρότητος φθάνει. Τρέφεις ἀποστροφὴν πρὸς τὸν γάμον;

— Οὐδεμίαν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν κατάστασιν ταύτην: τὸ τᾶν εξαρτάται ἐξ ἐκείνης ἥτις τὴν ἐκπροσωπεῖ:

— Δεκαεπταετίς, κάλυξ ῥόδου, ψυχὴ ἐκλεκτὴ, καί... λαμπρᾶς περιουσίας κάτοχος.

— Ὑπέρπολλα προσόντα!

— Ἄνευ ὑπερβολῆς.

— Λοιπὸν, θεῖέ μου, ἄγωμεν! ποῦ εἶναι;

— Ἄς τελειώσωμεν τὸ δειπνον μας καὶ ἴακουσον. Πᾶν νόμισμα ὅσον ἴσως λαμπρὸν, ὅσον ἴσως πολὺτιμον, ἔχει καὶ τὸ ὀπισθόσημόν του. Ἐν τῇ παρουσίᾳ περιστάσει τὸ ὀπισθόσημόν τοῦ νομίσματος εἶναι ἡ μήτηρ.

— Ἄ! ἦ! ὑπάρχει μήτηρ θυσελώδους φύσεως.

— Ὑπάρχουσι μήτηρ καὶ πατήρ, αἵτινες, ἕνεκα λόγων τοὺς ὁποίους θὰ ἐκθέσω παρευθὺς ἀπεφάσισαν νὰ δώσωσι πέρασ εἰς τὴν συμβίωσιν τῶν μετὰ τὸν γάμον τῆς διαγάτρως των, ἀλλὰ μέχρι τοῦ γάμου θὰ μείνωσιν ἠνωμένοι φαινομενικῶς. Ἡ περιουσία

ἀνήκει εἰς τὸν πατέρα, ὡς καὶ τὸ δίκαιον ἐν τῇ διαφορᾷ, καὶ πρὸς αὐτὸν πιθανῶς θ' ἀποκλίνῃ ἡ νύμφη, διότι, ἡ μήτηρ, ὁμολογητέον, διέπραξε σφάλμα, τὸ ὁποῖον ἔμαθεν ὁ σύζυγος, καὶ ἔκλεισε μὲν τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ νὰ μὴ προξενήσῃ σκάνδαλον, ὅπερ θὰ ἐδραπε τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ συγχωρήσῃ. Ἰδοὺ ἐν συντόμῳ τὸ καθεστὼς· ἂν ἀποφασίξῃς νὰ τὸ ὑπερπηδήσῃς, σοὶ ὀνομάζω ἀμέσως τὰ πρόσωπα, εἰδεμὴ ὑποθέσωμεν ὅτι οὐδὲν ἐλέχθη, καὶ ἐξακολουθήσωμεν τὸ δειπνὸν μας. Εἰς ὑγίαιαν σου!

— Εἰς ὑγίαιαν σας, θεῖέ μου.

— Αἶ, τί λοιπὸν σκέπτεσαι περὶ ὧσιν σοὶ ψάλλω;

— Πολλά!... Ἐν πρώτοις γνωρίζω περὶ τίνων ὀμιλεῖτε.

— Ὡ!

— Τόσον δύσκολον εἶναι νὰ μαντεύσω ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Κεκιλίας Ἐρβελέν, περὶ τῆς ὑποσίας ἐνδιαφέρεσθε εἰδικῶς ὅλως!... διηρωτήθην μάλιστα πολλακίς μήπως πρὸς τοῦτο ἔχητε λόγους ἰσχυροῦς...

Ὁ πρεσβύτερος ἠρυθρίασε μέχρι τῆς στεφάνης τῆς κόμης, ταπεινώσας δ' ἐπὶ στιγμὴν τὸ βλέμμα, εἶπεν εἶτα ζωηρῶς.

— Ὅχι, ὄχι! σοὶ δίδω λόγον τιμῆς.

— Ἐν τούτοις κάλλιστα περιστράφητε ἄλλοτε τρεῖς τῆς κυρίας.

— Ὡ, ἦτο πάσαι ποτὲ!... καὶ ἀπλοὶ χαριεντισμοὶ!... Πῶς ἦτο δυνατόν, ὁ Ἐρβελέν εἶναι φίλος.

— Μήπως πάντοτε δὲν συμβαίνει νὰ ἦναι φίλος ὁ τοιοῦτος;... Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου δὲν δύναμαι ν' ἀμφιβάλλω περὶ τοῦ λόγου σας. Λοιπὸν, ὑποθέσωμεν ὅτι πρὸς συμβῆρον μου μοὶ παρασκευάζετε τὸν γάμον τοῦτον ὁ πατήρ στέργει;

— Μετ' ἐθουσιασμοῦ.

— Καλῶς; ὀφείλω νὰ εὐγνωμονῶ, διότι ὁ κ. Ἐρβελέν εἶναι ἐξαιρετικὸς ἄνθρωπος, βιομηχανοῦς λίαν διάσημος.

— Ναί, φίλε μου, καὶ ἀπὸ τριακοσιπενταετίας μάλιστα, προσέθηκεν ὁ συνταγματάρχης.

— Ναί, τὸ εἶπομεν ἤδη ἐν σχέσει πρὸς τὴν γυναῖκα του. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Κεκιλίαν, τὴν γνωρίζω ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων· εἶναι καρδία εὐγενής.

— Ὁραία νεάνις προσέτι.

— Καὶ πρὸ πάντων πνεῦμα βαθύ καὶ κατὰ βάθος τίμιον, ὅπερ ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐποχῇ εἶναι τι πολύτιμον.

— Ἐχει 800,000 φρ. προῖκα.

— Ποσὸν ἀρκούτως σεβαστόν.

— Κ' ἐγὼ θὰ σοὶ παραχωρῶ διὰ συμβολίου εἰσόδημα ἐκ 30,000 φρ. μέχρις ὅτου σοὶ κληροδοτήσω πᾶν ὅ,τι κατέχω.

— Ὡ!... μὴ ὀμιλῶμεν περὶ κληρονομίας! εἶσθε στερεὸς ὡς ὁ πύργος Ἀἰφελῆ· τὰ τέκνα μας μόλις θὰ σᾶς κληρονομήσωσι, καὶ ἴσως οὔτε αὐτὰ!

— Πολὺ πιθανὸν τοῦτο! εἶπε γελῶν ὁ συνταγματάρχης, ἀλλ' ἐπὶ τέλους δύνασαι νὰ ἦσαι βέβαιος περὶ τῆς κατοχῆς τῆς περιουσίας μου εἰς φέροντον ἐποχὴν. Γνωρίζεις ὅτι ἔχω 100,000 φρ. εἰσόδημα καὶ τὴν ἐν Κλερμόν ιδιοκτησίαν.

— Πόσα δαπανᾷτε;

— Τί σὲ ἐνδιαφέρει τοῦτο;

— Ἀπλῆ περιεργία.
 — Ἀπὸ 40—45,000 . . .
 — Καὶ πάλιν ὑποκρίνεσθε . . .
 — Ὅχι, τοῦτο εἶναι ἡ λογικὴ πορεία μου· ἄλλοτε ἐφθασαν μέχρις 70—75,000.
 — Αἱ κυρίαί ! . . .
 — Οὐδέποτε δαπανῶ διὰ τὰς κυρίας ! ἀνέκραξε ζωνρῶς ὁ στρατιωτικὸς πάντοτε δι' ἐμαυτὸν.
 — Λοιπὸν τοῦτο στοιχίζει πολὺ πλειότερον.
 — Ἀλλά γνωστὸν ὅτι δὲν γίνεται ἐκ φιλαυτίας.
 — Ὡστε ἐπὶ τοῦ παρόντος οἰκονομεῖτε 55000 φρ. κατ' ἔτος. Κατ' ἀφαίρεσιν δὲ τὸ εἰσόδημα δι' οὐ μ' εὐεργετεῖτε ἀνέρχεται εἰς 35—40,000.

* Ἄν ζήσῃτε ἀκόμη ἐπὶ τριακοντάδα ἐνιαυτῶν, τοῦθ' ὅπερ δι' ἡμᾶς εἶναι ὁ ἐλάχιστος ὅρος, διπλασιάζετε τὴν περιουσίαν . . . Εἶθε ἀριστος θεῖος διὰ κληρονόμον ἀνεψιόν !

— Σοὶ τὸ εἶπον ἦδη.

Μετὰ τὰ ἐπιδόρπια ὁ συνταγματάρχης ἐζήτησε καφεὶ καὶ λαμπρὰ σιγάρρα, ἐνῶ δ' ἦρχετο ἡ λειτουργία τῆς πέψεως, ἐν ἠδυστάτη στιγμῇ φυσικῆς ἰσορροπίας, ἠρώτησε τὸν νεανίαν :

— Τί συμπεραίνεις ἐξ ὧσων σοὶ εἶπον ;

— Συμπεραίνω ὅτι τὸ ἀριστόν εἶναι τὸ νὰ προσπαθῶ νὰ σῶς εὐαρεσθῶ. Ἀλλ' ἐν περιπτώσει συνουκείου δύο πρόσωπα ἐνδιαφέρονται συνήθως, τὰς δὲ πρόθεσεις τῆς Κεκιλίας ἀγνοῶ.

— Ἐκεῖν' ὅθ' ἀποδεχθῆ μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸ νὰ νυμφευθῆ ἡ κόρη τίς νεανίαν γνωστὸν ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, εἶναι τὸ γλυκύτετον ὄνειρον !

— Αἱ ! ἐπίστε ἢ γνῶσις ἀλλήλων εἶναι βαθύτερα τοῦ δέοντος· τότε δὲ κρατύνει τῆς φιλίαν καὶ κωλύει τὸν ἔρωτα.

— Ἄν δὲν ἀγαπηθῆ, θὰ πταίης σὺ, ἡ προσήλωσις σου πρὸς τὰ ἔκτος.

— Εἶμαι εἰκὼν σὰς ἐν μικρογραφίᾳ.

— Ὡ ! ἐγὼ ἦμην σοβαρώτερος . . . Ὅταν ἡ Κεκιλία μᾶθῃ ὅτι δὲν διάφορον ἢ πρότερον. Δὲν θὰ ἦσαι πλέον ὁ παιδικὸς φίλος, θὰ ἦσαι ὁ μνηστήρ, ὁ ἐραστής . . . Τὸ μόνον δυσάρεστον ὅτι θ' ἀναγκασθῆς ν' ἀναχωρήσῃς ἐκ Παρισίων ὅπως τῇ ἐπιδαμνασίᾳ τὰς ἐρωτικὰς περιποιήσεις σου.

— Τοῦτο δὲν μὲ φοβεῖ.

— Θὰ μεταβῆς εἰς Νεβίλλανγ καὶ χαριτότροπων πρὸς τὴν θυγατέρα, θὰ συνεργάζῃσαι μετὰ τοῦ πατρός. Ἀλλά δὲν θὰ στενωχωρηθῆς, διότι εὐρίσκειται ἐκεῖ ὥραία θήρα, καὶ γειννιάσις εὐάρεστος . . .

— Τέως ἢ τοῦ μαρκισίου δὲ Κονδοτιέ.

* Ἀντίλλαξαν τότε γοργὸν βλέμμα.

— Δὲν πιστεύω ὅτι θ' ἀποφασίσῃ ν' ἀναφανῆ ἐν τῷ τόπῳ εἶπεν ὁ θεῖος.

— Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς στιγμιαίας φαντασιοπληξίας, ἀπάντησεν ὁ Ραούλ, διότι εἶναι δεσπότης ὑποδόλως ὑποκύπτων εἰς ὑπερευλαθείας.

— Ναί, ἀλλ' εἶναι ἀριστοκράτης καλῶς ἀνατεθραμμένος.

— Ἐγὼ προσδοκῶ δὲν ἔχω αἰτίαν ἔχθρας κατ' αὐτοῦ, ἀπεναντίας μάλιστα μοι φέρεται ἔκπαλαι προσνέστατα, ὑπάρχουσιν ὅμως οἱ διατεινόμενοι ὅτι εἶναι περιβόητος ἐπὶ κακοθεΐᾳ.

— Δὲν ἀπατώνται ! . . . Λοιπὸν, δύναμαι ν' ἀναγ-

γείλω πρὸς τὸν κ. Ἐρβελὲν ὅτι μεταβαίνεις εἰς Νεβίλλανγ ;

— Εἶναι τόσον ἐσπευσμένη ἡ ὑπόθεσις.

— Τί σὲ ἀναγκάζει ν' ἀναβάλλῃς ;

— Οὐδέν.

— Θὰ μείνῃς ἐκεῖ ἐπὶ τινὰς μῆνας, ἔπειτα δὲ ὅταν ἀποφασίσῃς νὰ προτείνῃς τὴν αἴτησιν, καὶ τύχῃς εὐνοϊκῆς ὑποδοχῆς παρὰ τῆς Κεκιλίας, θὰ φορέσω λευκὰ χειρόκτια καὶ θὰ προβῶμεν.

Συναινεῖς ;

— Συναινῶ.

* Ἠγέρθησαν τότε καὶ διαβάντες τὰς σχεδὸν εἰπεῖν ὀλοκένους αἰθεύσας, ἔλαβον τοὺς ἐπενδύτας αὐτῶν καὶ ἐξῆλθον. Βαδίσαντες δ' ἐπὶ μικρὸν σιωπηλῶς, ἐφθασαν πρὸ τῆς δεινροστοιχίας τῶν Καπουκίνων.

— Ποῦ ὑπάγεις ; ἠρώτησεν ὁ θεῖος.

— Εἰς τὸ μιμόρημα.

— Ἐγὼ εἰς τὸ θέατρον. Καλὴν νύκτα.

Τρεῖς μετὰ ταῦτα ἡμέρας ἐν τῷ ἐστιατορίῳ τῆς ἐν Ἀγίῳ Σωτῆρι ἐπαύλευσεν ὁ Ἐρβελὲν εἶπεν :

— Ἀνάγκη νὰ ἐτοιμάσῃτε διαμερίσμα τι, διότι κατ' αὐτὰς θὰ ἔχωμεν ξένον.

* Ἐπειδὴ δὲ μήτηρ καὶ θυγάτηρ προσήλουν ἐπ' αὐτοῦ ταυτοχρόνως περίεργα βλέμματα, ἐπανελάβεν :

— Ὁ Ραούλ Περνιγὸν θὰ ἔλθῃ ἐδῶ ἵνα ἐργασθῆ ἐν τῷ χημείῳ, φυσικῶς δὲ δὲν δύναμαι νὰ τῷ ἐπιτρέψω νὰ καταλύσῃ εἰς τὸ ἐγγύριον ξενοδοχεῖον· θὰ μείνῃ ἐδῶ.

* Ἐλαφρὰ ἐρυθρότης διέκρωσε τὴν μορφήν τῆς Λουίζης ὑπὸ τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τούτου, καὶ ἄκτις φωτὸς αἰθηνιδία κατέλαμψε τὸ νοήμον βλέμμα τῆς· ἀλλὰ συνέσχε τὴν ἐρώτησιν ἥτις ἐπὶ τὰ χεῖρα αὐτῆς ἀνῆλθε, καὶ εἶπε δι' ἠρέμου φωνῆς :

— Θὰ ἐπαγασπινῶ ἵνα διασκευασθῆ τὸ κάλυμμά του ὅσῳ δυνατὸν ἀνεκτικότερον.

* Ὁ Δαβὶδ ἐποίησε νεῦμα εὐαρέσκων σημαίνον, στρεφόμενος δὲ πρὸς τὴν θυγατέρα του,

— Ἡ ἐλευσίς σου, εἶπε, δὲν δὲ διαραρετεῖ νομιζῶ.

— Ὁ κατευχαριστηθῶ ὅταν τὸν ἴδω, εἶναι κάλλιστος νέος ! Ἀλλά προσέθηκε, μετ' ὕψους ἐλαφρῶς ἀνυσχού, ποῖαν ἀσχολίαν ἔχει εἰς τὸ ἐργαστάσιον ;

— Θὰ μελετήσῃ ὅλας τὰς μεθόδους τῆς παραγωγῆς.

— Ὡστε δὲν θ' ἀναλάβῃ ὀρισμένην ἐργασίαν ;

— Ὅχι, θὰ ἔλθῃ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀπλοῦ ζηλωτοῦ.

— Οὕτω λοιπὸν δὲν θὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν οὐδενὸς ὑπαλλήλου ;

— Ὅχι βεβαίως.

* Ἡ διαδύλωσις αὐτῆ εὐπρέστως τὴν νεανίδα, ἥτις ἐπανελάβε δι' εὐθυμοτέρου τόνου.

— Ἀλλά μήπως ἀπεφάσις νὰ γείνῃ ἐργοσταθάρχης ὁ Ραούλ ; δὲν τὸν βλέπω ἀρμόδιον πρὸς βιομηχανικὴν ἐργασίαν.

— Καὶ διατί ; εἶναι εὐφυσέτατος, δραστηριώτατος, καὶ . . .

— Καὶ ὑποκόμῃς ! φαντάζεσαι τὸν ὑποκόμητα Ραούλ πωλοῦντα, π.χ. χημικὰ προϊόντα ;

— Διατί ὄχι ; εἶπε ἡ νεανίδα ὁρῶσα πρὸς τὸν πατέρα.

— Εἶναι γελοῖον ! ἐγὼ ὑπὸ οὐδεμίαν ἀλλήνην μορφήν δύναμαι νὰ φαντασθῶ τὸν Ραούλ· ἀλλῶς ἢ ἐντὸς αἰθεύσης ἐνδεδυμένον κομψότατα πάντοτε παίζοντα

ότε ἦτο παιδίον, καὶ χαριτοτροποῦντα τώρα ὅτε ἠλικιωθῆν. Ἀλλὰ τὸν Ραοῦλ ἐργαζόμενον ὡς σύ, πάτερ μου, ἢ ὡς ὁ Σανδρέν, ἢ ὡς ὁ κ. Λαρόκ. . .

ὑπὸ τὸ ἄκουσμα τῆς τελευταίας λέξεως ἡ μήτηρ ἀνεγείρασα τὴν κεφαλὴν περιήγαγεν ὄξυ βλέμμα ἐπὶ τῆς θυγατρὸς, ὃ δὲ Δανιὴλ, εἶπε παραιτῶν τὴν περόνην καὶ ἀτενίζων ἀσκαρδαμυκτί

— Ὁ στρατηγὸς Περινιὸν πολλὰκις διηγήθη ἐνώπιόν μου, ὅταν, παιδίον ἀκόμη, μὲ προσεκάλει τὴν Κυριακὴν ἐκ τῆς σχολῆς μετὰ τοῦ υἱοῦ του, ὅτι μόλις ἐκγυμνασθεὶς ἐν τῇ στρατιωτικῇ σχολῇ, ἀπεστάλην ἐσπευσμένως ὡς ὑπολοχαγὸς εἰς τὴν Ἀφρικήν, πρὸ τῆς Κωνσταντίας, καταμαγευθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς ιδέας τοῦ ὅτι ποιεῖται ἐναρξίν τοῦ σταδίου του δι' ἐκστρατείας, ἐσπευσε πρὸς συνάντησιν τοῦ λόχου. Φθὰς δὲ εἰς Ἀλγερίαν μόλις διὰ πολλῶν θεραπειῶν ἐπέτυχεν ὅπως ἀποσταλῆ παρὰ τοῦ διευθυντοῦ κατόπισιν τοῦ συντάγματός, ἐν τούτοις ἐπειδὴ ἐκράτει ἐπιστολάς ἐπισήμους ὅπως ἐπιδώσῃ πρὸς τὸν στρατηγὸν Δανρεμόν, τῷ παρεχώρησαν πέντε φρουρούς καὶ τὸν ἀπέστειλαν οὕτως εἰς Κωνσταντίαν δι' ὁδῶν φρικαλέων καὶ διὰ μέσου φητριαστίων. Ἰούτινες ἐπυροβόλουν κατ' αὐτοῦ διηνεκῶς κατὰ τὰς διὰ κλεισθωρεῖων διόδους.

Κατάρθωσε τέλος νὰ φθάσῃ, σχεδὸν ἐκ θαύματος, πάραυτα δὲ παραδοῦς τὰ γράμματα εἰς τὸν στρατηγὸν, ἔδραμε πρὸς τὸν συνταγματάρχην αὐτοῦ, ὅστις ἦτο ὁ περιήγητος Βεδῶ. « Ἐρχεσθε εἰς καιρὸν, ἀγαππτε μοι, τῷ εἶπεν οὗτος, διότι νομίζω ὅτι αὔριον ἐπιχειροῦμεν ἐξοδοῦ, καὶ ἐπειδὴ οἱ ἡμίσεις τῶν ἀξιωματικῶν μου χαμαικοιτοῦσι τραυματισθέντες, θὰ ἐχῆτε ἐργασίαν ».

— Φορεῖτε, βλέπω, νεανία μου, στολὴν καινουργεστάτην.

— Δὲν θὰ φαίνονται πλέον τοιαῦτα, συνταγματάρχα μου, αὔριον ἐσπέρας.

— Καλῶς θὰ ἴδωμεν ! »

Σταφείς ὁ νεαρὸς Περινιὸν, ἤκουσε τὸν Βεδῶ ψιθυρίζοντα πρὸς τὸν διαγγελέα του :

Τὴν ἐπιούσαν ἐγένετο ἡ ἐξοδος, ἀλλὰ λυσσασδῶς ἀπεκρούσθη, τὸ δὲ τάγμα, περιπεσὸν εἰς σύγχυσιν, ἐστρεψε τὰ νῶτα, καταλείπον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τὸ τριτημόριον τῆς πληθῆος του, καθ' ἣν ὅμως στιγμὴν ἤκει τὸ σύνθημα τῆς φυγῆς, ὃ συνταγματάρχης Βεδῶ, τραυματισθεὶς καὶ αὐτός, βλέπει φερόμενον ἐπὶ δύο ὀπλων σταυροειδῶς συνηροσμέων τὸν μικροσώμων ὑπολοχαγὸν τῆς χθῆς, καταμέλανα ἐκ κονιορτοῦ, αἰμοδαφῆ καὶ ἐγγύπτοντα δύο σφαιρας ἐντὸς τῆς σαρκός του. Ὄρμησε πρὸς αὐτὸν ὅπως βεβαιωθῆ ἂν ἐξῆν ἐτι, τότε δ' ἄκείνος ἀνεγειρόμενος καὶ δεικνύων τὴν κατερρακωμένην στολὴν του, « ἰδοῦ, ἀνέκραξε, συνταγματάρχα, πῶς αἱ «δεσποινίδες» διασκευάζουσι σήμερον τὰς ἐσθῆτας ».

Ὁ Βεδῶ τότε περιεπτύχθη αὐτὸν τὸν κατέθηκε πρὸς περιθάλψην ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ σκηνῇ, καὶ τὴν ἐσπέραν τῷ ἐπέδωκε τὸ γαράσημον τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς. Βλέπεις, τέκνον μου, τί δύνανται νὰ κατορθώσωσιν οἱ φέροντες τὸ ὄνομα Περινιόν. Ἀλλῶς τε ὁ ἕγγονος ἐξιδούται πρὸς τὸν πάππον, διότι καίτοι οὐδέποτε ἔσχεν εὐκαιρίαν ὅπως καταδειχθῆ ἥρωας, ἀπέδειξεν ὅμως ὅτι εἶναι γενναῖος καὶ ἀνιδιοτελής,

σοὶ βεβαιῶ δὲ ὅτι ὁ παῖζων Ραοῦλ, ὁ χαριτοτροπῶν Ραοῦλ, θὰ γείνη ποτὲ Ραοῦλ σπουδαῖος.

— Ἡ ἱστορία σου εἶναι ὠραία, πάτερ . . .

— Ὁ γέρον κόμης Περινιὸν ἐγνώριζε πολλὰς τοιαύτας, καὶ τὰς ἀφηγεῖτο χαριέστατα.

— Ὅταν ὁμιλῆς περὶ τῆς γενναιότητος καὶ ἀνιδιοτελείας τοῦ Ραοῦλ ἔχεις ὑπ' ὄψει τὴν ἐκούσιν ἀτέρευσιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ χάριν τοῦ πατρὸς του;

— Μάλιστα· μήπως δὲν εἶναι ὠραία ἡ πράξις;

— Εἶναι φυσικωτάτη μὴ δὲν ὀφείλει τις τὰ πάντα εἰς τὸν πατέρα;

— Κόρη μου, δὲν εἶναι τοῦτο τόσῳ ἀπλοῦν ὅσῳ νομίζεις καὶ τόσῳ εὐκόλον. Τὰ τέκνα ἐθίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ κληρονομῶσι τοὺς γονεῖς των, ὄχι νὰ προσφέρωσι πρὸς αὐτοὺς· νομίζω δὲ ὅτι εὐκολώτερον εὐρίσκονται νέοι ἔτοιμοι ὅπως διατρέξωσι μεγάλους κινδύνους ἐπὶ μίαν μόνην ἡμέραν, ἢ υἱοὶ εὐπολήπτων οἰκογενειῶν διατεθειμένοι ὅπως ἀνενοδιάστως ἀποστερηθῶσιν ἑαυτοῦ ἐισοδήματος ἑκατοντακισχιλίων φρ. διὰ βίου· ἡ Κεκιλία δὲν ἐπέμεινε, ἀλλ' ἐφάνη καταπεισθεῖσα.

Τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀνηγγέλθη ἡ ἔλευσις τοῦ Ραοῦλ ὁ Δαυὶδ ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους ἀπὸ πρωΐας. Ἡ Κεκιλία μὴ προσελκυομένη εἰς τὸ ἐργαστήριον ὑπὸ τῆς παρουσίας τοῦ πατρὸς αὐτῆς τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔμεινε ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ὅτε περὶ τὴν τρίτην ὥραν ἀπὸ τῆν διευθυνσιν τῆς δεσποινίδος Πελλεργὸν ἀσχολῶται τῆς ἐλπίξαν, ὤδευσε πρὸς τὴν ὄχθην τοῦ Λιρὸν. Ἐκεῖ κρατοῦσα μακρὰν γράβδον, δίκτυον, κάνιστρον ἀλλιεῦτικὸν καὶ δοχεῖον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ κηπουρὸς εἶχεν ἀποθέσει συλλέξας ἐρυθροὺς σκώληκας, ἐγκατέστη ἐπὶ τῆς χλόης ὑπὸ σκιᾶν ἵτεῶν, πρὸς τὴν ἐξοχίαν, ἤρχισεν ἀλιεῦσα δραστηρίως. Ἐπὶ τέταρτον σχεδὸν ὥρας παρκολοῦσθαι προσεκτικῶς τὴν ἐν τῷ ὄδατι κινῶν τὸν ὀλεάτορ, ὅτε αἰφνὴς ἀργυρῆ λάμψις διήστραψε σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν κυμάτων, ἰχθύδιον δὲ, ἐκ τῶν λεγομένων λευκίρκων, ἐσκίρτα ζωηρῶς ἐκτὸς τῶν ρευμάτων, ἐβυθίστο πάλιν καὶ εἶτα ἀνεπήδα ἐκ νέου ὡσεὶ κατεδιώκετο. Τότε τὸ διαπεραστικὸν τῆς νεανίδος ὄμμα ἀνεκάλυψεν εὐσαρκον τρώκτιν ὅστις πραγματι ἐδίωκεν αὐτόν, τοῦ ὁποίου δὲ ἡ παρουσία κατεφύθει τὸ ψεῦγον ἰχθύδιον. Πάραυτα ἡ ἰδέα τῆς συλλήψεως λείας τὸσον σπανίας ἐπεβλήθη ἐν τῷ πνεύματι τῆς κόρης, ἀκολουθήσασα δὲ τὸν ἰχθύν διὰ τοῦ βλέμματος, εἶδεν αὐτὸν ἐνεδρεύοντα παρὰ τὰ ὑδρόδια θεῖα καὶ κρύπτοντα τὸ στόμα ἀνά μέσων τῶν κυμαινομένων αὐτῶν ταινιῶν.

Αὐτοστιγμὴ τὸ πρὸς ἀλιεῖαν μικρῶν ἰχθύων ἀρμόδιον νῆμα, ἀφαιρεθὲν, ἀντικατεστάθη ὑπὸ νήματος μετάξης ἡλειμμένης δι' ἀραβικοῦ κόμεος καὶ περιελιγμένης ἐπὶ τροχίδου.

Διὰ χεῖρός δὲ τρεμούσης προσφέρουσα μικρὸν φεξίνον ὡς δέλεαρ, καταπόρφυρος ἐκ συγκινήσεως ἐμάστιζε τὸ ὕδωρ διὰ τοῦ νήματος ὅπερ διαγράψον κύκλον ἐπέριψε τὸν ἰχθύσκον πρὸ τοῦ τρώκτου· ἀλλ' ἀποτυχοῦσα, περιέπλεξε μόνον αὐτὸν ἐντὸς τῶν κλάδων παροχθίου δένδρου, πλήρης δὲ πείσματος ἀλλὰ καὶ ἀνυπομονησίας συγχρόνως, ἤρχισεν ἐργαζομένη ὅπως ἀπαλλάξῃ καὶ κατευθύνῃ ὀρθῶς τὸ δίκτυόν τῆς ἐνῶ ὁ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενος βραχύς

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο Γ΄.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῷ προτέρῳ τεύχει δημοσιευθέντων περὶ τοῦ μακαρίτου αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ΄ ἐκ μακρῆς καὶ ἐμβριθοῦς μελέτης, δημοσιευθεῖσιν ἐν τῷ «Ἡμερησίῳ Τηλεγράφη» τοῦ Λονδίνου, ἐραυρίζομεθα τὰ ἑξῆς :

Ὁ Ἀλέξανδρος Ἀλεξάνδροβιτς Ρωμανῶφ, λέγει ὁ φιλόσοφος ἀρθρογράφος, εἶναι ἡ ἐνσάρκωσις ψυχολογικοῦ αἰνίγματος, ἀνάγκη δὲ ἰδιαίτερου μέτρου, ἵνα κριθῇ ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ. Καὶ δὲν ὑπῆρχε μὲν ἐκρυθμὸν τι ἢ νοσηρὸν ἐν τῷ χαρακτήρι τούτῳ, ἀλλ' ὀλόκληρος ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἠθικοῦ ὄντος Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ΄, οἱ τρόποι τοῦ νοεῖν καὶ τοῦ λέγειν, αἱ ἰδέαι αὐτοῦ περὶ ζωῆς καὶ καθήκοντος, αἱ ἐλπίδες, οἱ φόβοι καὶ οἱ ἀγῶνες αὐτοῦ εἶχον τὰς κυριωτέρας ρίζας αὐτῶν ἐν ψυχολογίᾳ ἰδιαζούσῃ τοῖς Σλαύοις, τὴν ὁποῖαν οἱ δυτικοὶ Εὐρωπαῖοι δυσκόλως δύνανται νὰ ἐννοήσωσιν. Ὁ γνήσιος Ρῶσος εἶναι ὁ ζῶν κρῖκος, ὁ συνδέων ἀδιαλλάκτους κατὰ τὸ φαινόμενον ἀντιφάσεις. Ὅ,τι εἶναι λογικὸν παρ' αὐτῷ, φαίνεται ἀτοπώτατον παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις· ὅ,τι ἐκεῖνος ὀνομάζει πνευματικὴν ἁρμονίαν, ὁ Εὐρωπαῖος τείνει πολλάκις νὰ καλέσῃ παραφωνίαν ἀφόρητον. Διότι ἡ ψυχολογία, καθὼς ἢ μουσική, εἶναι ἐθνική, καὶ ὁ νῦν τσάρος εἶναι ἡ ἐνσάρκωσις παντὸς ὅ,τι εἶναι οὐσιωδῶς χαρακτηριστικὸν τοῦ λαοῦ του. Ἐντεῦθεν αἱ ἀντιφατικαὶ ἐκθέσεις, αἱ κυκλοφορήσασαι περὶ αὐτοῦ διαρκῶς ἀφ' ὅτου ἀνέβη τὸν θρόνον τῶν πατέρων αὐτοῦ.

Ἀφ' ἐνὸς περιεγράφετο ὡς εἶδος πεφωτισμένου ἀγροτικού εὐπατρίδου· ἀφ' ἑτέρου ὡς σκληρὸς καὶ αὐθαίρετος δεσπότης. Δημοσιογράφοι τινὲς ζωγραφοῦσιν αὐτὸν ὡς ἀδιάλλακτον, φιλύποτον, ἀγέρωχον· ἄλλοι ὡς πρῶτον, φιλάνθρωπον, πιστὸν καὶ εὐπρόσιτον εἰς τὸν ταπεινότητα τῶν ὑπηκόων του. Πολλοὶ θαυμάζουσι τὸ σπάνιον προσωπικὸν θάρρος του· τινὲς οἰκτεῖρουσι τὴν ἠθικὴν καὶ σωματικὴν δειλίαν του. Πράγματι, ὑπάρχει μέτρον τι, δι' οὗ ὅλα αἱ πράξεις του φαίνονται καταληπταί, φυσικαί, ἐξ ἀγαθῆς προαιρέσεως ἀπορρέουσαι, ἐν κέντρῳ ἐχούσαι σκοπούμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ πάσαι αἱ γραμμαὶ τῆς διαγωγῆς του εἶναι ὀλοστρογγυλοὶ κύκλοι. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης πρέπει νὰ κριθῇ ὁ βίος καὶ ἡ διαγωγή του.

Εἰς τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας τῆς φύσεως ἐθεώρει καὶ ἐμέτρει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πράγματα ἀπὸ σκοπιᾶς κοινῆς αὐτῷ καὶ τοῖς εὐπαιδευτοῖς ὑπηκόοις του. Αἱ σκέψεις του ἦσαν ἄρα ταρχαδῶς εὐπαρησίαστοι, σκανδαλωδῶς ἐλευθεριάζουσαι καὶ ὑπερβολικῶς ἀκριβοδίκαιαι. Ἀνεγίνωσκεν ἀπλήστως τὰς φιλελευθέρους ἐφημερίδας, πολλάκις ἀνελάμβανε νὰ συνηγορῇ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων καὶ ἐπετύγχανε τὴν θεραπείαν. Ἐπὶ ἔτη ἐπροστάτευε τὸν Κραγιένσκην, τὸν ἐκδότην τῆς περιφημοῦ ποτὲ «Γολός». Βραδύτερον, ὅτε ἀνέλαβεν αὐτὸς τὰς ἡγίας τοῦ

κράτους, τοσοῦτον μετέβαλε τακτικὴν, ὥστε ἐφαίνετο σχεδὸν ἀπίστευτον ὅτι ὁ τσάρος Ἀλέξανδρος ὁ Γ΄ ἦτο ὁ αὐτὸς τῷ διαδόχῳ Ἀλεξάνδρῳ Ἀλεξάνδροβιτς ἄνθρωπος.

Καὶ ἐδῶ τὸ πνεῦμα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἀνακαλύπτει ἀπλῶς ρῆγμα εἰς τὴν λογικὴν συνέχειαν, καὶ δὲν εὐρίσκει δεσμὸν μεταξὺ τῶν δύο σταδίων τῆς ἐξελιξέως τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου. Κατ' ἀλήθειαν ὅμως αἱ πράξεις τοῦ τσάρου ἦσαν τόσον φυσικαί, καταληπταί καὶ ἐξ ἀγαθῆς ἀπορρέουσαι προαιρέσεως ὅσον καὶ αἱ τοῦ τσάρεβιτς· διότι ὁ δράστης ἔμενεν ὁ αὐτός. Ἄλλοι εὐρωπαῖοι ἠγεμόνες δύνανται νὰ ἐκφωνῶσι πειστικούς λόγους περὶ θεοῦ δικαίου· ἀλλ' Ἀλέξανδρος ὁ Γ΄ ἐπίστευεν εἰς αὐτό.

Καὶ ἡ πίστις του ἐξετόπισεν ὄρη ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἀντιδράσεως. Καθὼς οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ ὑποστηρίζουσι ὅτι ἄνθρωπος, ὅστις ἐχειροτονήθη νομίμως παρ' ἐπισκόπου, λαμβάνει ἀνεξίτηλον σφραγίδα ἐπὶ τῆς ψυχῆς του, οὕτως ὁ τσάρος ἦτο πεπεισμένος ὅτι ἡ τελετὴ τῆς στέψεως ἔχει ἱερὸν χαρακτήρα καὶ ὑποβάλλει τὸν στεφόμενον ὑπὸ τὴν ἰδιάζουσαν προστασίαν τῆς Θείας Προνοίας. Γίνεται αὐτοδικαίως ὁ θρησκευτικὸς ἐπίτροπος τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ πολιτικὸς σατράπης τοῦ Θεοῦ. Περὶ συνεπειῶν καὶ σχολίων δύναται ν' ἀφροντιστῇ. Ὁ κύριος σκοπὸς τῆς τοιαύτης θεοκρατίας εἶναι τὸ νὰ συντελῇ εἰς τὴν εὐεξίαν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων τοῦ λαοῦ πρωτίστως ὅμως τῶν ψυχῶν αὐτοῦ. Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ἀλεξάνδροβιτς, ἀσπασθεὶς τὸ δόγμα τούτο, δὲν ὤκνησε νὰ συναγάγῃ τὰ πρακτικὰ συμπεράσματα. Τούτο ἐξῆγει τὰ σύντονα μέτρα, ὧν ἐγένετο χρῆσις πρὸς ἐκρωσισμόν τῶν βαλτικῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Δορπάτης, πρὸς ἐκρίωσιν τῆς πολωνικῆς γλώσσης καὶ τοῦ πολωνικοῦ ἔθνομαι ἀφ' ἐνός, καὶ τῆς πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικούς, τοὺς Ἑβραίους, τοὺς βουδιστάς, τοὺς Τατάρους καὶ τοὺς Στουνδιστάς συμπεριφορᾶς. Ὅταν ὁ Θεὸς ἠγγῆται τῆς ὁδοῦ, οἱ ἄνθρωποι δὲν πρέπει νὰ ὀκνώσι ν' ἀκολουθήσωσιν.

Ἡ σωματικὴ κατασκευὴ τοῦ τσάρου ἦτο ἐξαιρετικῶς ρωμαλέα. Ἐκαμπτε καὶ ἔθραυε σιδηροῦς μοχλοὺς διὰ τῶν χειρῶν, κατέρριπτε κορμούς δένδρων, ἐρρήγνυε θύρας, ἤγειρε μεγάλα βάρη καὶ ἐπραττεν ἀρετὰ, ὥστε εὐλόγως νὰ καυχᾶται ὅτι ἦτο ὁ ῥώσος Σαμφών. Ἀλλὰ τὸ παρωνύμιον, τὸ ὁποῖον προσήθη αὐτῷ, καίπερ ἐξ ἴσου ἐνδεικτικὸν ῥώμης, περιλαμβάνει καὶ ἄλλας σωματικὰς ιδιότητας, οἷον τὸ εὐθυτενὲς τοῦ ἀναστήματος, τὸ ἄκχμπτον τοῦ βαδίσματος καὶ τὸ ὀγκῶδες τῆς κεφαλῆς. Ταῦρος ἦτο τὸ ὑποκοριστικὸν τῆς οικειότητος, διὰ τοῦ ὁποῦ συνειθίζε νὰ καλῇ αὐτὸν ὁ πατὴρ του. Ἡ ὑπεροψία, ἡ δυσπιστία καὶ ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη εἶναι ἐκ τῶν ἰδιοτήτων, τῶν ἀποδομιμένων αὐτῷ σχεδὸν παγκοσμίως· ἀλλὰ πράγματι δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ μὴ θεωρήσῃ τις τὴν πρώτην ὡς φυσικὴν αὐτοῦ ιδιότητα, καὶ νὰ μὴ σχετίσῃ τὰς ἄλλας δύο μετὰ τῆς ἐπιφυλακτικότητος, ἥτις ἐμπρέπει εἰς εὐσυνειδητὸν ἀπόλυτον ἄρχοντα, καὶ μετὰ τῆς σταθερότητος, ἥτις πρέπει νὰ χαρακτηρίζῃ τὸν τοποτηρητὴν τοῦ Κυρίου.

Ἦτο πάντοτε ἐτοιμὸς νὰ συναντιληφθῇ παντὸς ἔργου, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ γείνη. Πολλάκις ἐφάνη πρόθυμος νὰ

βοηθήσει τούς κηπουρούς, νὰ προλάβῃ τούς σταυλίτας, ν' ἀμιλληθῆ πρὸς τὸν ὑλοτόμον καὶ νὰ ὑπερακοντίσῃ τὸν χιονοκαθαριστήν. Ἄλλὰ τὸ σύνθηρες ἔργον τοῦ ὑπῆρξε νὰ κόπῃ τὰ δένδρα, νὰ πριονίζῃ εἰς σκινίδας καὶ νὰ ροκανίζῃ αὐτὰ διὰ τὸν λεπτοεργὸν ἢ ἄλλως νὰ τὰ σχίζῃ ὡς καυσόξυλα. Ἐν καιρῷ χειμῶνος πολλάκις ἔτυχε νὰ περιδληθῆ βραχὺν χιτῶνα, νὰ σαρώσῃ ὅλην τὴν χιόνα, τὴν καλύπτουσιν τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς παρόδους τῶν ἀνακτόρων, καὶ ἂν ὁ καιρὸς ἐπέτρεπε, νὰ μετακομίσῃ αὐτὴν δι' ἀμαξίου μακρὰν ἐν τῇ περιχώρῳ. Τὰ ἐπίσημα χρέη τοῦ ἦσαν κοπιώδη. Εἶχε στήλας ὅλας οὐκαζίνων καὶ διαταγμάτων ν' ἀναγνώσῃ καὶ ὑπογράψῃ καὶ πλείστας ἐπιστολάς καὶ ἀναφορὰς εἰς τὰς ὁποίας ν' ἀπαντήσῃ καὶ πάντοτε ἔγραφε καὶ σχόλια εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ ἰδιοχειρῶς, μετὰ ζωηρὰς μερίμνης ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἐδίδεν ἀκροάσεις εἰς τούς ὑπουργοὺς του, ἤκουε καὶ συνεζήτει τὰς ἐκθέσεις τῶν καὶ προσεπάθει νὰ εἰσδύῃ διὰ τοῦ βλέμματός εἰς τὰς προόδους αὐτῶν. Ἐλάμβανε γινῶσιν τῶν συμβαινόντων ἐν τῷ ἔξω κόσμῳ ἐκ δύο διαφόρων πηγῶν. Ἡ μία ἦν ὁ στρατηγὸς Τσέρεβιν, ὁ φυγαγωγὸς τοῦ τσάρου, τοῦ ὁποίου αἱ περίεργοι ἱστορίαι περὶ τῶν συμβάντων καὶ ἀτυχημάτων τῶν ἠθοποιῶν, τῶν δρώντων ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας, ἐνδιέφερον καὶ ἔτερον τὸν μονάρχην, γνωρίζοντά νὰ ἐκτιμᾷ τὰ χρήσιμα. Ἡ ἄλλη ἦτο ἡ καλουμένη *Ἀυτοκρατορικὴ Ἐπιθεώρησις*, ἧτις ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Β'. Εἶναι δὲ ἡ *Ἐπιθεώρησις* αὕτη χειρόγραφος συλλογὴ ἀποσπασμάτων τῶν κυριωτέρων ἐφημερίδων, τῶν τε ρωσικῶν καὶ τῶν ξένων. Γράφονται ταῦτα εἰς δύο τετράδια πάντοτε ἐπὶ λεπτοτάτου χάρτου καὶ λίαν εὐανάγνωστα καὶ ὑποβάλλονται εἰς τὸν αὐτοκράτορα τὴν ἐπιούσαν τῆς ἡμέρας τῆς χρονολογίας αὐτῶν. Ἐνίοτε διεξήρχετο αὐτὰ ὁ ἴδιος, ἀλλ' ἐν γένει ἄφηνε ν' ἀναγινώσκωνται ὑπὸ τοῦ ὑπασπιστοῦ τῆς ὑπηρεσίας.

Ἐξέτιμα καὶ ὑπεστήριζε τὸ δράμα, ἡγάπα δὲ τὸ μελόδραμα. Ἦτο ἰδιαζόντως εὐαίσθητος εἰς τὴν καταπραϊντικὴν ἐπίδρασιν τῆς μουσικῆς· καίτοι δὲ ἐξεδήλου προτίμησιν πρὸς τὰ σεμνότερα εἶδη, δὲν ἦτο ἐνθουσιώδης θαυμαστῆς τῶν νεωτέρων συνθέσεων τοῦ Βάγνερ. Ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν τέχνην ἐν τοσοῦτῳ ἦτο μᾶλλον κλίσις ἢ στοργή· ἀλλ' ἡ ὀρθὴ καλαισθησία, τὴν ὁποίαν αἰεποτε ἀνέπτυξεν εἰς ὅσας εἰκόνας ἠγόρασεν, μαρτυρεῖ τὸν εἰδῶτα νὰ ἐκτιμῆσῃ κριτικὸν ὅσον καὶ τὸν μεγαλόδωρον Μαικήναν. Χαίρων πάντοτε νὰ περιθάλλῃ τοὺς ρώσους τεχνίτας σπανίως κατέλιπε τὴν ἐνιαύσιον ἐκθεσιν εἰκόνων ἐν Πετρούπολει, χωρὶς ν' ἀγοράσῃ τὰ ἀριστα δύο ἢ τρία ἐκθέματα. Ὁμοίως ἡγάπα τὴν φιλολογίαν, ἀνέγνωσε δὲ μέγα μέρος μυθιστορημάτων, ρωσικῶν καὶ ξένων, ἐκ τῶν πρώτων προτίμων τὰ τοῦ κόμητος Τολστόη.

Πρὸς τὴν ἐπιστήμην διεκείτο ψυχρότερον· ἡ ἱστορία ὅμως καὶ μάλιστα ἡ ρωσικὴ, ὅταν εἶναι κεχρωματισμένη ὑπὸ τοῦ χρωστήρος ἐνὸς Ρίπεν ἢ δεδραματοποιημένη διὰ τῆς γραφίδος τοῦ Ἀλεξίου Τολστόη, εἶχεν ἰσχυρὰ

θέλγητρα παρὰ τῷ μονάρχῃ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνειρον ἦτο ν' ἀνασυστήσῃ τὸ πνεῦμα, ἂν μὴ τὴν μορφήν, τοῦ παρελθόντος. Ἀφ' οὗτου ἠκροᾶτο τὰ περισπούδαστα μαθήματα τοῦ παιδωγωγοῦ του Σολοβιέφ, ἀπέκτισε κλίσιν πρὸς τὰς ἱστορικὰς ἐρεῦνας. Ἦτο πρόεδρος ἐπιλέκτου ἱστορικῆς ἐταιρίας, ἕκαστον μέλος τῆς ὁποίας ὀφείλει νὰ εἶναι αὐλικὸν ὅσον καὶ σχολικόν· καὶ συνεκάλει συνεδριάσεις εἰς τὸ ἀνάκτορον Ἀνισκῶφ πεντάκις ἢ ἑξάκις τοῦ ἔτους· ἐκεῖ δὲ κατελάμβανε τὴν προεδρικὴν ἔδραν, ἐποιεῖτο συγχνὴν χρῆσιν τοῦ κώδωνος, ἠκροᾶτο ἐπιμελῶς καὶ συνεζήτει ἐνθέρμως τὰ ὑπομνήματα, τὰ ἀναγιγνωσκόμενα ὑπὸ τῶν ἐταίρων, καὶ ἐν γένει ὑπέθαλπε τὰς ἀθουρύβους ἐρεῦνας εἰς τὸ ἀκίνδυνον ἢ διδακτικὸν παρελθόν.

Χάριν τῶν ἱστορικῶν μαθημάτων μᾶλλον ἢ διὰ τὸ ἐξαιρετον τῆς ἠθοποιίας, πολλάκις ἐπεσκίεπτετο καὶ πάντοτε ὑπεστήριζε τὰς ἰδιαίτερας θεατρικὰς παραστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας τινὰ ἐκ τῶν συγκινητικωτέρων ἐπεισοδίων τῶν περιφημοτέρων ἀνδρῶν περιεγράφοντο ἢ εἰκονίζοντο. Οὕτω πολλὰ ἐκ τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων μελῶν τῆς ἀνωτάτης ἀριστοκρατίας παρίστων καθ' ἕκαστον χειμῶνα δύο ἢ τρία δράματα, ὡς τὸν «Θάνατον Ἰβάν τοῦ Τρομεροῦ». Πλὴν ἄλλων ὁ κόμης Σερεμέτιεφ καὶ ὁ πρίγκιψ Βολκόνσκις μετεῖχον τῶν ἰδιαίτερων τούτων παραστάσεων, καὶ ὁ τσάρος ἤρχετο ἀπαξ τοῦλάχιστον διὰ νὰ ἴδῃ τὸ δράμα ἐκτελούμενον καὶ συγχαρῆ τὸν ὄργανωτὴν καὶ τοὺς ἐρασιτέχνους. Ἀφ' ἐτέρου ἐλυπήθη εἰς τὸ ἄκρον μαθῶν ὅτι τοῦ Λέοντος Τολστόη τὸ δράμα: «Ὁ κύριος τοῦ σκότους» ἐδιδάχθη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπὸ ὑψηλῆς καταγωγῆς κυριῶν καὶ ἐρωτοτρόπων κυριῶν, οἵτινες εὗρον νοσηρὰν ἡδονὴν εἰς τὸ νὰ μετέλθωσιν τὴν βαναύσως γραφικὴν γλώσσαν καὶ νὰ ἐκθέσωσι τὰς κυνικῶς ἀνειμένας σκέψεις τινῶν τῶν χωρικῶν, τῶν προσώπων τοῦ δράματος. Ἄλλ' εὐθὺς ὡς ἐπληροσορήθη ὅτι αἱ εἰκόνες τῶν ὠραίων ἐκείνων υποκριτῶν ἦσαν ἐκτεθειμέναι εἰς τὰ παράθυρα φωτογράφου τινὸς μετὰ τῶν χωρικῶν ἐνδυμασιῶν τῶν, αἱ εἰκόνες ἀφῆρηθησαν, ὁ φωτογράφος ἐτιμωρήθη καὶ ἡ παράστασις ἐπαύσεν.

Ὁ τσάρος Ἀλέξανδρος ἐπίστευεν ἀκράδαντως εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν. Ἦτο πεπεισμένος ὅτι ἡ ἀληθὴς χριστιανωσύνη συνίσταται ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ καὶ ὅτι οὐσιώδες μέρος τῆς ἀποστολῆς του ἦτο νὰ ἐπιστρέψῃ ὅλους τοὺς ὑπηκόους του εἰς τὴν ποίμνην τοῦ Χριστοῦ. Τούτου ἕνεκα, ὅτε ἤκουσε παράπανα περὶ τοῦ βιαίου προσηλυτισμοῦ τῶν Βουδδιστῶν διὰ τοῦ ἐπισκόπου Βενιαμίν, τῷ 1891, μειδιάσας εἶπεν: «Αὐτοὶ οἱ πρόγονοί μας εἰσῆχθησαν εἰς τὴν μάνδραν κατὰ τρόπον πολὺ ὀλιγώτερον περιποιητικόν· καὶ ὅμως ἡμεῖς, τὰ τέκνα των, δὲν εὗρομεν μέχρι τοῦδε λόγον διὰ νὰ λυπηθῶμεν διὰ τοῦτο». Ἡ ἐπιστροφή τῶν Ἰουδαίων ὅμως οὐδεμίαν προὔξενει αὐτῷ αἰσθησιν. Δὲν ἐπίστευεν εἰς τὸ πραγματικὸν της. Διὰ τοῦτο δὲν ἡγάπα νὰ ἔχῃ βαπτισθέντας Ἰσραηλίτας εἰς θέσεις ἐμπιστευτικὰς.

Ἦτο ἀντισημίτης ἐν τῶν ἀδιαλλακτοτάτων. Ἡ τελευταία ἐκφρασις αὐτοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ ζητήματος ἐξηνήχθη ἀρχομένου τοῦ παρόντος ἔτους, ὅτε ἀνεγίνωσκεν ἐκθεσιν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ περιφθύμου

σχεδίου τῆς ἐξόδου, δι' οὗ ἔμελλον νὰ μεταικήσωσιν οἱ Ἑβραῖοι ὑπήκοοί του εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν: «Ἄνωφελές εἶναι, εἶπε, νὰ ἐπιστρέψωμεν αὐτοὺς εἰς τὸν χριστιανισμόν, ἐπικίνδυνον νὰ τοὺς ἀφήσωμεν ἐλευθέρους μεταξὺ τῶν ὑπηκόων μου καὶ ἄπελπι νὰ τοὺς ἐπιβιβάσωμεν καὶ ἀποστειλωμεν πέραν τῶν θαλασσῶν. Εἶναι προωρισμένοι προφανῶς νὰ μείνωσιν ὁ βαρύτερος σταυρός, τὸν ὁποῖον ἔχει νὰ βραστάσῃ ὁ ρωσικὸς λαός».

Θὰ ἦτο ἐν τούτοις σοβαρὸν σφάλμα νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι, ἐπειδὴ ἦτο θρησκὸς μονάρχης, ἐνοῶν σοβαρῶς τὴν ἀποστολὴν του, ἦτο διὰ τοῦτο πουριτάνος τοῦ Γυμνοκαλλίου εὐχρηστικὸν τύπου. Πᾶσα θρησκεία περιέχει ἐν ἑαυτῇ ἰσχυρὸν βοήθημα ἔθνικῶν ὡς καὶ ἀτομικῶν στοιχείων, καὶ ὁ ἀγχιότερος τῶν ρώσων ἀγίων ἀπέιχε τόσον ἀπὸ τῶν γησιῶν ἀγγλων πουριτάνων, ὅσον οὗτοι ἀπέχουσιν ἀπὸ τοῦ Ἀθανασίου, τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. Ἡ ρωσικὴ ὀρθοδόξια, ὅταν ἀφῆθῃ εἰς ἑαυτὴν, εἶναι ἡ ἀνεκτικωτάτη τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ὅταν δὲ μεταχειρίζονται αὐτὴν ὡς πολιτικὸν μοχλόν, ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμπερικλείῃ πολὺ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν τῷ στρατῷ.

Ὅσον ἐπιεικὴς ἢ χαλαρὸς καὶ ἂν ἦτο ὁ τσάρος Ἀλέξανδρος εἰς ἄλλους, μάλιστα δὲ εἰς τοὺς οἰκείους καὶ φίλους, αὐτὸς διῆγε ζωὴν, ἧτις δύναται ἄνευ ὑπερβολῆς νὰ ὀνομασθῇ παραδειγματικὴ ὑπὸ ρωσικὴν ἔποψιν. Εἰς τὸν ἐσωτερικὸν οἰκογενειακὸν κύκλον, ἡ τέρφις καὶ τὸ καθήκον συγχωνεύονται εἰς ἓν καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς φιλοστοργίας, αἵτινες παγώνουσιν εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ αὐλικῆ καὶ τοῦ διπλωμάτου, ρέουσιν ἀφθονώτερον εἰς τοὺς κήπους τῆς Γατσίνας, εἰς τὰ δωμάτια τοῦ ἀνακτόρου Ἀντισκῶφ καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς θαλάμους τοῦ Φρέδενσβοργ, ὅπου ὁ αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ρωσιῶν μετεμορφοῦτο εἰς «ἀγαπημένον πατεράκι» (Μεελάγια Παπότσκα) καὶ εἰς «μάρτυρα Σάσαν».

κατὰ τὴν ἐναρξίν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τοῦ ὑπ' αὐτὸν Γυμνασίου. Τὸν σκοπὸν τῆς συντάξεως καὶ δημοσιεύσεως τῆς πραγματείας ταύτης: αἴνα πληθυνθῆ ἡ γνώσις καὶ φωτισθῶσιν οἱ πολλοί», ὡς λέγει ὁ κ. Ὀλύμπιος προοιμιαζόμενος, πληρέστατα ἐπιδοκιμαζόμενος, διότι πράγματι ἀνάγκη μελέτης τῆς παιδείσεως ἐν τῇ πεφωτισμένῃ τῶν Γερμανῶν χώρα ὑπὸ τῶν ἡμετέρων, ὅπως προσλαμβάνοντες ὅ,τι ἐν αὐτῇ σύμφωνον τῷ ἡμετέρῳ χαρακτῆρι, τῷ κλίματι καὶ τῇ φύσει καὶ ὅ,τι καλόν, ἐφαρμόσωμεν αὐτὸ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐκπαιδευτηρίοις. Τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Ὀλυμπίου ἐκτιθέμενα εἰσὶν ἄλλα μὲν ἐκ πληροφοριῶν ἂς ἤρυσάτο κατὰ τὴν ἐν Γερμανίᾳ διατριβὴν αὐτοῦ, αὐτὸς ἐπισκεψάμενος τὰ Γυμνάσια τῶν ἐξῆς πόλεων Δρέσδης (τὰ Kreuzschule, Anuen. Realschule, neustädtisches gymnasium, Seminarium) Βιέννης, Βερολίνου, Ἰένης, Μονάχου, Αὐγούστης, Πράγας, Βάιμαρ (Schulpforta), Βάδεν-Βάδεν, Κόττας κτλ. καὶ σημειωσάμενος ἕκαστα-χρῶ τὰς ἐντυπώσεις αὐτοῦ, ἄλλα δὲ ἐκ διαφορῶν προγραμμάτων τῶν δε:

Programm des Gymnasiums zum heiligen Kreuz in Dresden—1869.

Programm des Gymnasiums zum heiligen Kreuz in Dresden 1872.

Programm der Thomaschule in Leipzig für die Schuljahre Ostern 1873—1875, Leipzig.

Jahresbericht über das Karlfriedrichs Gymnasium zu Eisenach von Ostern 1866 bis Ostern 1867 in Eisenach.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Ὀλυμπίου σπουδαιότατον καὶ τὰ μάλιστα ὠφέλιμον τυγχάνει ὄν. Εἰ δὲ που μικρὸν τῆς ἀκριβείας ἀφίσταται, ὡς ἐστὶν ἡμῖν εἰκάσαι, τοῦτο ἀποδοτέον τῇ σπουδῇ μεθ' ἧς ἡ δημοσίευσίς ἴσως ἐγένετο. Τὸ παράδειγμα τοῦ κ. Ὀλυμπίου εὐχῆς ἔργον ὅπως καὶ ἕτεροι τῶν παρ' ἡμῖν λογίων, καὶ μάλιστα οἱ ἐν Γερμανίᾳ τὰς σπουδὰς αὐτῶν ποιησάμενοι, μιμηθῶσι. Σὺν τῇ εὐχῇ δὲ ταύτῃ καταρχόμεθα τῆς ἀναλύσεως.

Ἡ ὅλη πραγματεία, ἐκτὸς τῶν ἀφορώντων τὴν κατάστασιν τοῦ ἐν Λαμῖᾳ γυνασίου, ἀπερ' ἐν τῷ τέλει ἐπισυνάπτονται, διαιρεῖται εἰς ἐννέα κεφάλαια. Ἀρχεται δὲ διὰ τῶν ἐξῆς προεισαγωγικῶς, ἃ παρατιθέμεθα ὡς ἔχουσι, διότι μικρὰς τινὰς παρατηρήσεις ἔχομεν ἐπ' αὐτῶν, ἂς καὶ ἀμέσως ποιούμεθα μὴ ἀναμένοντες, ὡς διὰ τὰς ἄλλας, τὸ τέλος τῆς ὅλης ἀναλύσεως.

Ὁ κ. Ὀλύμπιος λέγει:

«Τὸ γυμνάσιον ἐν Γερμανίᾳ διπλοῦν ἐστίν.

«α') Φιλολογικὸν ἄπλως Γυμνάσιον καλούμενον (Gymnasium) πρὸς τὰς διαφορὰς ἐπιστήμας τὰς ἐν τοῖς πανεπιστημίοις διδασκόμενας τοὺς νέους ὡς ἀληθέστατα παρασκευάζον· καὶ β') τεχνικὸν καλούμενον Realschule, ἧτοι σχολεῖον παρασκευάζον τοὺς νέους πρὸς τὰς πρακτικὰς τέχνας καὶ μαθηματικὰς καὶ τὸ πολυτεχνεῖον (Polytechnicum) χρησιμεύον, ὅ,τι τὸ Γυμνάσιον πρὸς τὸ πανεπιστήμιον. Εἰς μὲν τὸ φιλολογικὸν λοιπὸν φοιτῶσι πάντες ὅσοι τὸν νομικὸν, τὸν θεολόγον, ἰατρὸν, φιλολόγον, διδάσκαλον, πολιτικόν, οικονομικὸν μέλλουσι νὰ μετέλθωσιν, εἰς δὲ τὸ τεχνικὸν οἱ

Η ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΜΕΣΗ ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.

Σύντομος περιγραφή τῶν γερμανικῶν γυμνασίων.

Λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ 17 ἰουνίου 1884 ἡμέρᾳ τῆς ἐνάρξεως τῶν δημοσίων γενικῶν ἐξετάσεων τοῦ ἐν Λαμῖᾳ Γυμνασίου ὑπὸ Θεμιστ. Ι. Ὀλυμπίου, πρώην γυμνασιάρχου Λαμίας. Ἐν Πάτραις 1884. 8^{ον} σελ. 154.*

Ὅτως ἐπιγράφεται ἡ πραγματεία τοῦ κ. Ὀλυμπίου, ἧτις ἀπηγγέλθη τῇ ἀνωτέρω δηλουμένῃ ἡμέρᾳ ὑπ' αὐτοῦ

*) Ὅτε τὸ ἔργον τοῦ κ. Ὀλυμπίου ἐξεδόθη πρὸ δεκαετίας, ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἧς καὶ τότε εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἀποτελεσθῆ μέλος, ἀνέθηκεν ἡμῖν ὄψας, ποιήσασθε ἐνώπιον αὐτῆς ἀνάλυσιν αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπράξαμεν ἐν συνεδίῳ αὐτῆς διὰ τῆς δημοσιευμένης νῦν ἀναλύσεως. Τὴν δημοσίευσιν δὲ ἐκρίναμεν πρόσφορον ἐνεκα τῶν ὑφισταμένων νῦν συζητήσεων περὶ μέσης παιδείσεως. Ο. Α.

ἀρχιτέκτονες, μηχανικοί, φυσικοί, ζωγράφοι, καλλιτέχναι, γεωμέτραι κτλ.

Καί ἐν πρώτοις ἡ ἔκφρασις τὸ γυμνάσιον διπλοῦν ἔστιν οὐχὶ τῇ προσηκούσῃ ἀκριβείᾳ τὸ πρᾶγμα δηλοῖ. Ἀκριβέστερον δὲ ἐξεφράζετο ἂν ὁ κ. Ὀλύμπιος ἔλεγεν, ὅτι ἡ μέση παιδείσις κατὰ δύο τρόπους γίνεται, οἷτινες οὐχ ἦπτον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τείνουσι, τὴν παροχὴν τῆς ἐγκυκλίου καλουμένης παιδείσεως τοῖς ἐπιεμένοις ταύτης· διότι ἐν Γερμανίᾳ τὸ γυμνάσιον αὐτὸ οὐδόλως δύο παρουσιάζει ὄψεις, ἀλλὰ τῷ ὀνόματι τούτῳ καλοῦνται τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς μέσης παιδείσεως, ἃ ἐρείδονται ἐπὶ τῶν κλασικῶν γλωσσῶν. Τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τῶν ἐκπαιδευτηρίων, ἐπίσης τῆς μέσης καὶ ἐγκυκλίου παιδείσεως, τὰ Realschulen, πραγματικὰ σχολεῖα, τὸν αὐτὸν ἐπιδιώκουσι σκοπὸν, ἀλλὰ βάσιν ἔχουσι τὰς νεωτέρας γλώσσας καὶ τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας. Ἐκάτερον λοιπὸν τούτων τὸν αὐτὸν ἔχει σκοπὸν, ἀλλὰ χρῶνται πρὸς τοῦτον διαφόροις μέσοις. Τὸ γυμνάσιον οὐχὶ μόνον παρασκευάζει τοὺς νέους ὡς ἀληθέστατα πρὸς τὰς διαφόρους ἐπιστήμας, τὰς ἐν τοῖς πανεπιστημίοις διδασκομένας, ἀλλὰ τὸ γυμνάσιον μάλιστα προτίθεται τὴν παροχὴν τῆς ἐγκυκλίου παιδείσεως, ἀναγκαίας οὖσης παντὶ πολίτῃ κατατασσομένῳ ἐν τῇ ἀνεπτυγμένῃ τάξει τῶν ὁμοίων αὐτοῦ. Τὸ δὲ πανεπιστήμιον, ἐπειδὴ ὅπως ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτοῦ παραλάβῃ τινὰ ἀπαιτεῖ ἵνα οὗτος κάτοχος ἢ τελείας ἐγκυκλίου παιδείσεως, οἷαν τὰ γυμνάσια παρέχουσι, δέχεται τοὺς ταῦτα διελθόντας. Ὁ κ. Ὀλύμπιος ἐν ἑτέρῳ κεφαλαίῳ, ἐν ἀντιφάσει πρὸς τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα εὐρισκόμενος, κάλλιον χαρακτηρίζει τὰ γυμνάσια διὰ τῶν ἐξῆς: «Οἱ Γερμανοὶ κατασκευάσαντες τὰ πολυάριθμα αὐτῶν γυμνάσια, θεωροῦσιν αὐτὰ οὐχὶ ὡς ἀλλαχόθι προπαρασκευαστικὰ ἐργαστήρια ἐνὸς μείζονος ἐργαστηρίου, καλουμένου Πανεπιστημίου, παράγοντος διδασκάλους, ἰατροὺς καὶ δικηγόρους, τὰ τρία μόνον ἐπαγγέλματα εἰς ἃ περιωρίσθη τὸ νῦν ἐλληνικόν, ἀλλ' ὡς ὄργανα εἰς διδασκασίας, μεταδόσεως καὶ προαγωγῆς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἀνθρωπισμοῦ τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος καὶ Ῥώμης, ἐφ' οὗ ἐδράζονται αἱ σημεριναὶ κοινωνίαι». Ὁ ὅρισμός οὗτος εἶνε προτιμότερος, καίτοι καὶ πάλιν λίαν περιωρισμένος τοῦ ἀνωτέρου ἐκτεθέντος ὑπ' αὐτοῦ.

Πλὴν ταῦτα περὶ τούτου ἱκανά, μεταβαίνωμεν ἤδη εἰς ἕτερον ὁ κ. Ὀλύμπιος καὶ ἐν τῷ ὅρισμῳ τοῦ σκοποῦ τῶν Realschulen ἀστοχεῖ πῶς καὶ συγγέει πῶς ταῦτα πρὸς τὰ τεχνικὰ καλούμενα σχολεῖα, διότι οὐ μόνον, ἀγνοοῦμεν διὰ τί, τοῦ real καὶ ἐν τῇ γερμανικῇ ὡς καὶ ἐν τῇ γαλλικῇ reel πραγματικῶν σημαίνοντος, ὡς ἐκ τοῦ realis πρᾶγμα, μεταφράζει τὸ real εἰς τεχνικόν, ἀλλὰ τὰ Realschulen, ὡς παρασκευαστικὰ διὰ τὸ πολυτεχνεῖον (Polytechnicum) θεωρεῖ, ὡς ἀνωτέρω τὰ γυμνάσια διὰ τὸ πανεπιστήμιον, καὶ ὡς παρασκευάζοντα τοὺς νέους πρὸς τὰς πρακτικὰς τέχνας καὶ μαθηματικὰς, προσεπιλέγων ὅτι εἰς μὲν τὸ φιλολογικόν (γυμνάσιον) φρενῶσι πάντες ὅσοι τὸν νομικόν, ἰατρὸν φιλόλογον, διδάσκαλον, πολιτικὸν μέλλουσι νὰ μετέλθωσιν· εἰς δὲ τὸ τεχνικόν οἱ ἀρχιτέκτονες, μηχανικοὶ, φυσικοὶ, ζωγρά-

φοι καλλιτέχναι, γεωμέτραι κτλ. Ἄλλ' ἐνῶ συγγέει πῶς ταῦτα πρὸς τὰ τεχνικὰ σχολεῖα Fachschulen, ἅπερ ὅλως διάφορον πρόγραμμα ἔχουσι καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐιδικῶν σχολῶν καταλέγονται, καλεῖ ταῦτα ἐπίσης γυμνάσια. Πρὸ δὲ τοῦ 1882 κοινῶς, πλὴν ἐν τισὶ τόποις τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας, οὐδ' αὐτὰ τὰ τῆς πρώτης τάξεως πραγματικὰ σχολεῖα, ἐν οἷς καὶ ἡ λατινικὴ ἐδιδάσκετο, ἐκαλοῦντο γυμνάσια, ἀλλὰ πρακτικὰ σχολεῖα ἀπλῶς (Realschulen). Ἐὰν δὲ παραδεχθῶμεν ταῦτα ὡς παρασκευαστικὰ μόνον εἰς τὰς τέχνας καὶ τὸ πολυτεχνεῖον τότε θὰ καταλέξωμεν αὐτὰ ἐν τοῖς ἐιδικοῖς σχολείοις (écoles spéciales), ὅπερ οὐκ ἀκριβές. Ἐπιφυλασσόμενοι δὲ πλατύτερον ἐν τῷ περὶ πραγματικῶν γυμνασίων καὶ πραγματικῶν σχολείων λόγῳ νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τούτων καὶ τὰς διαφορὰς, ὅσον οἷόν τε καταφανεῖς νὰ ποιήσωμεν ἐκάστου εἴδους αὐτῶν, ἀναφέροντες καὶ τὰς γνώμας τινῶν τῶν περὶ τούτων γραφάντων γερμανῶν τε καὶ γάλλων, περιοριζόμεθα ἐνταῦθα εἰς τὸ ἐξῆς ἀπόσπασμα ἐγκυκλίου ἐκδοθείσης τῇ 14 ὁκτωβρίου 1859 ὑπὸ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῆς παιδείας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν von Bethmann-Holweg πρὸς αἰτιολογίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεισῶν, διατάξεων τῶν ἐξετάσεων καὶ τοῦ προγράμματος τῶν πραγματικῶν σχολῶν, ἧτις κάλλιστα χαρακτηρίζει αὐτά.

Τὰ πραγματικὰ σχολεῖα, λέγει, οὐκ εἰσὶν ἐιδικὰ σχολεῖα (Fachschulen), ἀλλὰ περιλαμβάνουσιν ὡς καὶ τὰ γυμνάσια, πάντα τὰ κατὰλληλα γυμνάσματα εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος καὶ τὰς θεμελιώδεις γνώσεις. Κατ' ἀκολουθίαν οὐδεμία κυρίως ἀντίθεσις ὑφίσταται ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ τοῖς πραγματικοῖς σχολείοις, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα καὶ ταῦτα ἐκλήθησαν, ἵνα συμπληρωσῶσι ἄλληλα. Διαιμοιράσθησαν τὸ κοινὸν ἔργον τοῦ παρέχειν τὰς βάσεις πάσας τῆς ἀνωτέρας παιδείσεως κατ' ὅλας τὰς κυριωτάτας διευθύνσεις, ἃς αἱ διάφοροι κλίσεις παρουσιάζουσιν. Ὡς μάλιστα οὗτος ἐγένετο ἀναγκαῖος ἕνεκα τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν βιωτικῶν ἀνγκῶν. Οὕτω τὰ πραγματικὰ σχολεῖα ἕνεκα τούτου κατέλαβον μικρὸν κατὰ μικρὸν συμβιβαστικὴν θέσιν ἀπέναντι τῶν γυμνασίων». Ἐπὶ τῆς ἐγκυκλίου ταύτης ἐρειδόμενος καὶ ὁ κ. Rickert ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς Πρωσικῆς βουλῆς τῆς 13 δεκεμβρίου 1880 αἰτεῖται πληροφορίας περὶ τῶν θρυλουμένων τότε μεταρρυθμίσεων τῶν γυμνασίων καὶ πραγματικῶν σχολῶν παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ von Puttkamer.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν μικρὰν προεισαγωγὴν, ὁ κ. Ὀλύμπιος ἀρχεται τῆς λαμπρᾶς αὐτοῦ πραγματείας περὶ τῶν γυμνασίων καὶ ἐν πρώτοις ἐκτίθησιν τὰ τῶν κτιρίων αὐτῶν. Τὰ κτίρια τῶν γυμνασίων εἰσὶ σχήματος ἀπροσδιορίστου, ὅτε μὲν γοθικοῦ ῥυθμοῦ, ὡς τὸ σχολεῖον τοῦ Σταυροῦ ἐν Δρέσδῃ, ὅτε δὲ παρεμφεροῦς τοῦ τοῦ ἡμετέρου Ἀρσακείου ἐν Ἀθήναις, ὡς τὸ γυμνάσιον τῆς Νεαπόλεως ἐν Δρέσδῃ. «Ἔστι δὲ συνήθως μέγα καὶ εὐρύχωρον, οὐ μόνον ἐν ταῖς πόλεσιν ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς χωρίοις, ὅσα τὸ κατ' ἀρχαίαν μοναστήρια ὄντα κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα τῷ χρόνῳ εἰς γυμνάσια μετεποιήθησαν, ὡς ἡ Schulpforta ἐν Saxe-Weimar, τρεῖς ἢ τέσσαρας ἐνίοτε

δὲ καὶ πέντε ὀροφάς ἔχον, εὐάερον, μετὰ ὑψηλῶν δωματίων καὶ μεγάλων παραθύρων» μετὰ εὐρυχώρων διαδρόμων ἔσωθεν πρὸς οὓς εἰσὶν αἱ τῶν παραδόσεων θύραι, μικρὰ συνήθως. Οἱ τὰ δωμάτια τῶν διαφόρων τάξεων χωρίζοντες τοῖχοι εἰσὶ συνήθως παχείς, ὅπως μὴ ὁ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς δωματίου κρότος εἰς τὸ ἕτερον ἀκούηται. Ἐν δὲ τῷ μεσαίῳ πατώματι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπάρχει ἡ τῆς ὑποδοχῆς καὶ τῶν τελετῶν αἴθουσα aula (αὐλή) καλουμένη, εὐρυχωροτάτη καὶ καλλίστη, γραφικὴ κεκοσμημένη εἴτε ἐπὶ τοῦ τοίχου εἴτε ἐν ἰδίαις εἰκόσι ὑπὸ τῶν μαθητῶν γραφείσαις. Ἐν ταύτῃ αἱ λογοδοσίαι τοῦ διευθυντοῦ director καὶ οὐχὶ rector ὡς λέγει ὁ κ. Ὀλύμπιος, διότι rector λέγεται ὁ πρύτανης τοῦ πανεπιστημίου, γίνονται, ὁ βασιλεὺς ἐάν ποτε ἔλθῃ, ὅπερ συχνάκις ποιεῖ πρὸς ἐνθάρουνσιν μαθητῶν τε καὶ καθηγητῶν, γίνονται δεκτός, ἐν ταύτῃ καὶ αἱ ἀπολύσεις τῶν μαθητῶν τῶν ἀποφοιτῶντων ἐν ἑορτῇ γίνονται. Πρὸς τούτοις ἐν αὐτῇ ὑπάρχει καὶ ὄργανόν τι, κλειδοκῦμβαλον εἴ τι τοιοῦτον, ὅπερ συνοδεύει τὸν πρὸς τὸν Θεὸν ἐναρκτήριον τῶν μαθημάτων ὕμνον τῶν μαθητῶν.

Ἐκαστον γυμνάσιον συνήθως ἔχει καὶ αὐτὴν μεγάλην πρὸς διάχυσιν τῶν μαθητῶν καὶ ἰδιαίτερον τόπον εὐρύχωρον καὶ ἐστεγασμένον καὶ διὰ μικρῶν τεμαχίων φελλοῦ ἐστρωμένον ἐν ᾧ κατὰ τακτικὰς μετὰ μεσημβριαν ὥρας οἱ μαθηταὶ δύο ἢ τριῶν τάξεων, ἀπὸ τῆς ἄνω πρώτης μέχρι τῆς ἕκτης διδάσκονται καὶ γυμναστικὴν ὑπὸ ἰδιαιτέρου καθηγητοῦ τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἔχοντος μετὰ τῶν ἄλλων καθηγητῶν.

Ἡ ἐν ταῖς παραδόσεσιν ἔδρα τοῦ καθηγητοῦ, λέγει ὁ κ. Ὀλύμπιος, παρεμορῆς τῇ ἡμετέρᾳ, ἀλλ' ὁ μαῦρος πίναξ συνήθως ἡ ὀπισθεν τῆς ἔδρας εὐρίσκειται ἢ ὀλίγον κατὰ τὰ πλάγια, ἵνα δύνηται ὁ καθηγητής, ἀνευ μεταβάσεως ἀπὸ τῆς ἔδρας γράφειν ἐν τισὶ δὲ τῶν γυμνασίων δύο εἰσὶ πίνακες ἐν ταῖς παραδόσεσιν, ἕτερος διὰ τὸν καθηγητήν, ὀπισθεν τῆς ἔδρας καὶ ἕτερος διὰ τοὺς μαθητάς. Τὰ ἐδώλια τῶν μαθητῶν παρεμορῆ, λέγει ὁ κ. Ὀλύμπιος, πρὸς τὰ ἡμέτερα, καὶ ἐνταῦθα ἐπιτρεψάτω ἡμῖν ὁ κ. Ὀλύμπιος παρατηρήσαι αὐτῷ ὅτι γράφων διὰ τοὺς πολλοὺς, ἔδει νὰ περιγράψῃ τὰ ἐδώλια, καθότι τοῖς μὴ ἐν Λαμίᾳ οὐδὲν ὠφελεῖ ἡ σύγκρισις αὐτῶν, ἐνῆαχου δὲ βραχυτέρα, ὅπως τέσσαρες μόνον μαθηταὶ κάθηνται κατὰ σειρὰν. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος, ἦτοι ὁ ἀριστος μαθητῆς τῆς τάξεως, ἐπιπροστίθησιν ὁ κ. Ὀλύμπιος, καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτῷ κάθηνται ὡς ἀπωτάτω τῆς ἔδρας τοῦ καθηγητοῦ, καὶ αὕτη ἡ τὰ μάλιστα τιμητικὴ θέσις τῶν μαθητῶν, ἦτοι τὸ ἔσχατον τῶν θρανίων· τὸ δὲ ἀμέσως ἐρχόμενον τοὺς μετριωτέρους περιέχει καὶ οὕτω καθέξῃς τὸ δὲ ὡς ἔγγιστα τῆς ἔδρας θρανίον, ἦτοι τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἔδρας, τὸ ἀτιμωτάτον ἐστίν. ὡς τοὺς ἀμελεστάτους καὶ ἀνικανωτάτους πάντων περιέχον. Κατὰ μῆνα δὲ ὁ μαθητῆς κατὰ λόγον τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς προσόδου αὐτοῦ προβιβάζεται ἀπὸ τῶν προσεχστείων πρὸς τὴν ἔδραν θρανίων πρὸς τὰ ἀπώτερα ἢ τὰ νάπαλιν ἀπὸ τῶν ἀπωτέρων εἰς τὰ προσεχστεία κατὰ βιβλίζεται. Καὶ αὕτη ἐστὶν μάλιστα ἡ σαφεστάτη βιολογία

Ἐπανερχόμενος δὲ ὁ κ. Ὀλύμπιος εἰς τὰ τῶν οἰκοδομῶν τῶν Γυμνασίων λέγει «ὅτι ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις τοῦ οἰκοδομήματος πατώμασι τοποθετοῦνται αἱ μικρότεροι τάξεις, ἐν δὲ τοῖς κατωτέροις αἱ ἀνώτεροι, ὅπως ὁ ἀήρ ὄν ἀναπνεύσει, καὶ τοῦτο ἀποδείκνυσιν τὴν μεγίστην πρόνοιαν τῶν Γερμανῶν εἰς τὰ τῆς ὑγιεινῆς, ἃ παρ' ἡμῖν οὐδαμῶς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον λογιζόνται, οἱ μικρότεροι παῖδες ἐλαφρότεροι καὶ ὑγιεινότεροι ὄσι. Τὸ ἀνώτατον δὲ τοῦ γυμνασίου πάτωμα συνήθως παραχωρεῖται τῷ διευθυντῇ, ὅστις κατοικεῖ ἐν αὐτῷ μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Κατὰ δὲ τὰ ἀνώτατα τοῦ οἰκοδομήματος δωμάτια, τὰ ἀμέσως ὑπὸ τὴν στέγην, διδάσκονται τὴν ζωγραφικὴν, τὴν φωνητικὴν μουσικὴν, ἰχνογραφίαν καὶ καλλιγραφίαν. Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Ὀλύμπιος ὁμιλεῖ καὶ περὶ τῶν οὐρητηρίων, καθαρωτῶντων ὄντων, ὡς ὑψοθεν ὕδατος καταρρέοντος καὶ καθαρίζοντος αὐτὰ καὶ περὶ ἀποπάτων, ἀθύρων ὄντων, καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου καθ' ἐκάστην ἑσπέραν καθαριζομένων, ὅς καὶ τὴν σχολὴν σαίρει.

Ἀκολουθῶς φανερόν ποιεῖται ὅτι ἐν τισὶ τῶν γυμνασίων εἰσὶ καὶ οἰκότροφοι Alumnen, εἴτε διὰ κληροδοτημάτων εἴτε ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἢ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων γονέων συντηρούμενοι, ἦτοι τρεφόμενοι ἐν τῷ Γυμνασίῳ. Τὰ τρεφεία δὲ ἦσαν κατὰ τὸ 1873 εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Σταυροῦ ἐν Δρέσδῃ 13 τάλληρα, ἦτοι φρ. 52. Τοιαῦτα δὲ σχολαὶ ὡς καὶ ἄλλαι ἄς τινες ἀναφέρει ἔχουσαι καὶ ἐσωτερικοὺς μαθητάς.

Περὶ δὲ τῶν δαπανῶν πρὸς οἰκοδομὴν καὶ συντήρησιν Γυμνασίου τὸν λόγον ποιούμενος λέγει ὅτι αὐταὶ οὐ μικραὶ εἰσιν. Ἀναφέρει δὲ τὸ ἐν Δρέσδῃ neustädtisches γυμνάσιον οὐ διὰ τὴν οἰκοδομὴν ἐδαπανήθησάν 1 ἑκατομ. δραχμῶν. Ταύτας δὲ καταβάλλει ἡ τὸ κράτος καὶ τότε τὸ γυμνάσιον λέγεται τοῦ κράτους (Staats-gymnasium) ἢ ἡ πόλις καὶ τότε τὸ γυμνάσιον καλεῖται γυμνάσιον τῆς πόλεως ἢ δημοτικόν (Stadt-gymnasium). Ἄλλ' ἐν ταῖς δαπάναις περιέχεται καὶ ὁ πλουτισμὸς τῆς βιβλιοθήκης καὶ ἡ ἀγορὰ ὀργάνων χημείας, φυσικῆς, βοτανικῶν συλλογῶν καὶ ὄρυκτολογικῶν, πινάκων γεωγραφικῶν, ἀρχαιολογικῶν ἐκμαγείων ἀνθρωπολογικῶν. Ἐν ἐνίοις δὲ τῶν γυμνασίων ἀπὸ τοῦ ἐργαστηρίου τῆς φυσικῆς (Laboratorium) μεταφέρονται ἀμέσως ἐπὶ τραπέζης τινὸς διὰ τροχίσκων ἐπὶ σιδηρῶν ῥάβδων κατὰ τοῦ ἐδάφους ἐστρωμένων, κινουμένης εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς διδασκαλίας τῆς φυσικῆς, ἢ χημείας οὐσαν ἰδιαίτεραν, πάντα τὰ πρὸς τὰ πειράματα ἀναγκαῖα. Ὁ κ. Ὀλύμπιος λέγει ὅτι ἐν τισὶ τῶν γυμνασίων εἶδεν ἐκμαγείων μεγάλας συλλογὰς τῶν σπουδαιωτέρων ἀριστοουργημάτων τῆς ἀρχαιότητος, εἰλημμένων ἐκ διαφόρων μουσείων. Οἱ Γερμανοὶ ἔχουσιν μουσεῖα πλήρη ἐν τοῖς σχολείοις αὐτῶν ἐξ ὁμοιωμάτων τῶν ἔργων τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἡμεῖς δὲ οὔτε εἰκόνας τοῦλάχιστον τινῶν τούτων ἔχομεν, ἀλλ' οὐδὲ λόγος ὁ προσήκων γίνεταί περὶ αὐτῶν, οὐδ' ἀπορρασιζόμεν νὰ θυσιάσωμεν τὸν περίπατον ἡμῶν, ὅπως ἐπιτεκνώμεθα πλησίον που εὐρισκομένης ἀρχαιότητος, ὣν ἡ ἡμετέρα γῆ πλήρης, καὶ ὣν ἕνεκα ξένου οὐδὲν τε σκίοντα θάλασσάν τε ἠχέσσαν

διαπερώντες εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχονται. Λυπηρὸν εἶπεν ὅτι τελειόφοιτος γυμνασίου ἀγνοεῖ καὶ αὐτὸν τὸν ρυθμὸν τοῦ Παρθενώνος, ἴσως δὲ καὶ ποῦ κεῖται ὁ ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας. Ἐν Κων)πόλει ἐκτὸς τῶν διεσπαρμένων ἀρχαιοτήτων ὑπάρχει καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν μουσεῖον ἔχον Δία ὀρειχάλκινον καλῆς τέχνης, Ἡρακλῆν καὶ ἄλλα ἀγαλματα ἀρκούτως καλῆς τέχνης, ὧν καὶ ἐν συντετριμμένον ἄλλὰ λίαν λαμπρὸν, ἔργα πλαστικῆς, σαρκοφάγους ἱκανούς, μωσαϊκὰ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, εἰκόνας, κοσμήματα, νομίσματα χρυσᾶ, ἀργυρᾶ χάλκινα, ἐπιγραφὰς κτλ κτλ. Τίνος οὖν ἕνεκα λόγου ὁ διευθυντῆς τοῦ σχολείου δὲν παραλαμβάνει τοῦλάχιστον τὴν ἀνωτέραν τάξιν καὶ δὲν μεταβαίνει ἐπισκέψασθαι αὐτὸ μετ' αὐτῶν, ὅπως μάθωσιν οὗτοι ὁποῖόν τι τὸ ἀγαλμα, ὅποια τὰ μωσαϊκὰ, κτλ. ἐξ ἰδίης ἀντιλήψεως;

Καὶ ταῦτα εἰπόντες, μεταβαίνομεν εἰς τὸν ἡμέτερον συγγραφέα ὅστις μετὰ τὰ ἀνωτέρω ὁμιλεῖ περὶ τοῦ τρόπου τῆς θερμάνσεως, δι' ἣν ἱκανὰ δαπανῶσιν οἱ Γερμανοί. Ἡ θερμάνσις γίνεται ἢ διὰ θερμαστρῶν ἐν ἐκάστη παραδόσει ἢ διὰ μιᾶς ἐστίας οὔσης ἐν τῷ ὑπογείῳ τοῦ σχολείου, διὰ σωλῆνων πλήρων ἀτμοῦ τῆς θερμότητος πανταχοῦ διαδιδόμενης. Ἀλλὰ καὶ πρὸς φωτισμὸν δαπανῶσιν ἐν Γερμανίᾳ, καθότι μέχρι τῆς 11 π. μ. διὰ τὴν ὁμίχλην δι' ἀερίοφωτος πεφωτισμένον ἐστὶ τὸ σχολεῖον.

(Ἀκολουθεῖ).

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΜΙΛΙΤΟΥΡΕ

Η ΦΥΛΛΟΡΡΟΙΑ.

Πνοή φθινοπώρου	σκεπάζει τὴν γῆν
Μὲ τὴν μαραμμένην	τῶν δένδρων στολήν,
Μυστήριον δὲν ἔχει	τὸ δάσος μας πειὰ
Τὸ ἔρμιο ἀπδόνι	δὲν ἔχει λαλιά.
Μισαποθαμμένος	ἔς τὴν πρῶτην του αὐγῆ,
Κακόμοιρος νέος	μὲ βῆμα βραδύ
Τὸ δάσος ἔγυρνοῦσε	γι' ἐσχάτην φορὰ
Ποῦ πρῶτα ἔπερνοῦσε	τὴ νεώτην φαιδρά.

«ὦ δάσος μου, χαῖρε!.. πεθαίνω κ' ἐγώ!
 Τὴν μοῖρά μου δείχνει τὸ πένθος αὐτό,
 Κ' εἰς κάθε σου φύλλο ποῦ πίπτει ξηρὸ
 Κακὸ τοῦ θανάτου σημάδι θωρῶ

Σὺ τῆς Ἐπιδαύρου χρυσμέ,* μ' ἔχεις ἴπῃ:
 »Τὰ φύλλα τοῦ δάσους θὰ ἔπεσον ἔς τὴ γῆ
 »Καὶ θὰ κιτρινίσουν γιὰ σὲ λυπηρὰ
 »Μὰ γιὰ τελευταία καὶ μόνη φορὰ...

»Κυπάρισσος μαύρη καὶ παντοτεινὴ
 »Καὶ σὲ τριγυρνᾷ, καυμένο παιδί,
 »Καὶ τοῦ φθινοπώρου τοῦ ὄχρου, πειδ ὄχρὸ
 »Ἐν τὸ μνήμα θὰ κλίνης καὶ σὺ τὸ ψυχρὸ...

»Ἡ μαύρη σου νεώτη θε νὰ μαρανθῆ,
 »Πρωτοῦ ἔς τὸ λειβάδι τὸ χόρτο νὰ ἔγῃ,
 »Πρωτοῦ ἔς τὰ ὠραῖα τοῦ λόφου πλευρὰ
 »Νὰ ἔγουν τῆς ἀμπέλου τὰ πρῶτα κλαριά!...

Καὶ τώρα πεθαίνω!... μὲ μιὰ τῆς πνοῆ,
 Μὲ ἔκτυπνεν αἴφνης νοτιὰ παγερῆ,
 Καὶ εἶδα νὰ φεύγῃ, νὰ σβύνη μὲ μιὰ
 Ἡ δόλι' ἀνοιξίς μου σὺν κούφια σκιά...

ὦ πρόσκαιρο φύλλο, ἄχ! πέσε καὶ σὺ,
 Καὶ πάρ' ἀπ' τὰ μάτια τὴν στράταν αὐτή,
 Καὶ κρύψ' ἀπ' τῆς μάννας τὸν ἀπελπισμὸ
 Τὴν θέσι ἔς ὀλίγο ποῦ θε νὰ ταφῶ...

Μ' ἂν ξέπλεκε Ἐκεῖνη! τὸ βράδυ κοντὰ
 Ἐλθῆ νὰ μὲ κλάψῃ ἔς τὴν μαύρη ἐρημιὰ...
 ὦ! ξύπνενε φύλλο μιὰ μόνη στιγμή
 Τὴν σκιά μου ποῦ θέλει παρηγορηθῆ!...

Αὐτὰ εἶπε καὶ φεύγει... χωρὶς γυρισμὸ!
 Τὸ φύλλο ποῦ πιπτει ἀπ' ὄλα στερνὸ
 Τοῦ βίου τὴν ὥρα δηλοῖ τὴν στερνὴν...
 Τὸν τάφον του ἴσκάψαν ἴσκάτω δρυῖν!...

Μὰ Ἐκεῖνη! δὲν ἤλθε... δὲν ἤλθε ἡ σκληρὰ!
 Τὴν ἐρημν πέτρα νὰ ἔδῃ μιὰ φορὰ...
 Καὶ μόνον βοσκός τις μὲ βῆμα βραδύ...
 Τοῦ τάφου ταράττει τὴν μαύρη σιγῆ!...

**

*) Δηλ. ἡ γνώμη τῶν ἰατρῶν. Ἐν Ἐπιδαύρῳ ὑπῆρχεν ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ GISMONDA TOY SARDOU καὶ ἡ ΔΟΥΚΙΣΣΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ τοῦ
Κ. Λ. Ραγγαβῆ.

Ὡς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ ἐπιφανὴς γαλάτης δραματικὸς Victorien Sardou μέγαν κατήγαγε θρίαμβον διὰ τῆς *Madame Sans-Gêne* ἐν τῷ Vaudeville, οὕτω καὶ ἄρτι διὰ τῆς *Gismonda* ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Ἀναγεννήσεως ἐν Παρισίοις. Τὸ τελικὸν α, ὡς παρετήρησέ τις τῶν κριτικῶν, καὶ αὖθις εὔνουν τῷ ἐνδόξῳ τῆς *Patrie* ποιητῆ ἐδείχθη, τοῖς θριάμβοις δὲ τῶν *Dora, Fedora, Theodora, Tosca* προσετέθη καὶ ὁ τῆς *Gismonda*. Ἄλλ' ὅσων κἂν ἀξιῶται θριάμβων ὁ τῆς Σάρρας Bernhardt δεξιὸς συνεργάτης, οὐδαμῶς δύναται νὰ προβάλλῃ αἰωνόβιον *Dame aux Camélias*, ἢ *Demi Monde*, ἀριστοῦργημα φιλολογικὸν οἷα ἢ *Etrangère* καὶ ἀρχαιοπρεπὲς δράμα τὴν *Denise* τοῦ λέοντος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας Ἀλεξάνδρου Δουμά, υἱοῦ. Ἄν ὁ τῆς ἀθανάτου *Adrienne Lecouvreur* συγγραφεὺς Scribe τὴν τέχνην ὑπὲρ τῆς τέχνης ἐν νῷ εἶχεν, ὁ Sardou τὴν τέχνην ὑπὲρ τῆς ἐξόχου καλλιτέχνιδος Σάρρας ὀρίζει, τὰ δὲ ἔργα αὐτοῦ πλὴν τοῦ ἀριστοουργήματος αὐτοῦ, τῆς *Patrie*, κέκτνται θαυμασίους καλλιτεχνικούς διαλόγους, συντελοῦσι εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῶν πλαστικῶν στάσεων, τῶν ποικίλων τόνων τῆς χρυσῆς φωνῆς καὶ τῶν γλυκῶν ὀφθαλμῶν τῆς μεγάλης τραγωδοῦ καὶ μεταβάλλονται οὕτως εἰς θεαματικὰ ἔργα *pièces à spectacle*) σπεροῦνται ὁμῶς σκοποῦ. Τὸ θεατρὸν τοῦ Sardou ἐν γένει παρίσταται λαμπρόν, ἀλλ' οὐχὶ σκόπιμον ὡς τὸ τοῦ Δουμά. Ἀμφότεροι εἶνε καλλιτέχναι, ἀλλ' ὁ δεύτερος ἀνέρχεται εἰς ὕψος.

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν βᾶσιν εἶνε συνταγμένη καὶ ἡ *Gismonda*, ἥτις πρότερον μὲν ἐκλήθη, ὡς ἐν προτέροις ἐπιθεωρήσεσιν εἶπομεν Δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν (*Duchesse d'Athènes*) μετὰ δὲ τὴν διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων τῶν Παρισίων γενομένην παρατήρησιν ὑπὸ τοῦ κ. Κλέονος Ραγκαβῆ, μετωνομάσθη διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος τῆς δουκίσσης. Τὸν θρίαμβον τοῦ νέου ἔργου τοῦ Sardou ἐξήγγειλον τῇ ἐπιούσῃ τῆς πρώτης αὐτοῦ διδασκαλίας πᾶσαι αἱ παρισίαι ἔφημεριδες, ἀλλ' ἡ κριτικὴ, καίπερ ἀνομολογήσασα αὐτὸν, ἐχαρᾶκτῆρισε τὸ ἔργον ὡς θεαματικὸν κυρίως, ὁ δὲ Sarcsey ὑπέδειξεν ἐν τῷ θεωρεῖ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ὑπερβολικῶν ὅς.

Ἡ ὑπόθεσις, ὡς εἶπομεν, ἐν ταῖς προτέροις ἡμῶν ἐπιθεωρήσεσιν συνδέεται πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι. Ἡ Γισμόνδα ἦτο δουκίσσα τῶν Ἀθηνῶν, χήρα τοῦ τελευταίου δουκὸς Acciajuoli καὶ κιδεμῶν τοῦ πενταστοῦς ἢ ἑξαστοῦς υἱοῦ αὐτῆς Francesco. Ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸς τὴν χήρα ἀποβλέπουσι τέσσαρες μεγιστάνες, ὁρίσθησαν δὲ τέσσαρες, διότι, καθὰ παρατηρεῖ ὁ Lemaitre, ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων, πρόκειται ἐν δευτέρῳ τῆς ὡραίας ἐνδυμασίαι. Τοῖς τέσσαρασι δὲ τούτοις μνηστῆρισι προστίθεται καὶ πέμπτος, ὀνόματι Ζαχαρίας Φράγκος, ὅστις ἔχει καὶ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ δουκάτου ὡς ἀδελφὸς τοῦ τελευταίου δουκὸς, ἐπομένως ὢν μνηστῆρ τῆς δουκίσσης καὶ ἅμα καὶ τοῦ δουκάτου, πρὸς αὐτὸν δὲ ἐκλινε καὶ

ἡ καρδία τῆς Γισμόνδης, ἥτις θὰ ὑπανδρευέτο αὐτὸν εἴμῃ ὑπῆρχον λόγοι ἀποκρούοντες τοῦτο. Ὁ Ζαχαρίας οὕτως χάριν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἐπεζητεῖ τὸν ἀλεθρον τοῦ διαδόχου τῆς δουκίσσης, τοῦ μικροῦ φραγκίσκου. Τοῦτου ἔνεκα συνεννοεῖται μετὰ τινος πιστοῦ αὐτῷ θεράποντος, ὀνόματι Γρηγορᾶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ δὲ τῆς δουκίσσης διατελοῦντος καὶ ἔχοντος τὴν φύλαξιν τοῦ παιδός, ὅπως ἐξολοθρεύσῃ αὐτόν. Ὁ ἀπιστος θεράπων ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν τὸ παιδίον ἐθεάτο τίγριν, δωρηθεῖσαν τῇ δουκίσσῃ καὶ ἐγκλεισθεῖσαν ἐν λάκκῳ, ἀφήκεν αὐτὸ νὰ πέσῃ ἐν τῷ λάκκῳ. Ἡ Γισμόνδα, ἰδοῦσα τὴν πτώσιν τοῦ παιδός ἐν τῷ λάκκῳ, ποιεῖται τὸν ἐξῆς ὄρκον. «Ὁμνύω εἰς τὸν θεὸν ὅτι ἐγὼ τε καὶ τὸ δουκάτον μου θ' ἀνήκωμεν ἐκείνῳ, ὅστις θὰ σώσῃ τὸν υἱόν μου». Οὐδεὶς τῶν τεσσάρων περὶ αὐτὴν μνηστῆρων κινεῖται. Τὸ παιδίον δὲ σφάζεται τῇ παρεμβάσει ἱερακοτρόφου τινὸς ὀνόματι Ἀλμερίου, νόθου υἱοῦ βενετοῦ τινος καὶ ἀθηναίας ὑπηρετρίας, ἀλλὰ καὶ γενναίου ἅμα ἀνδρός. Ἡ Γισμόνδα ἐξεπλάγη ἰδοῦσα τὸν ἄνδρα τοῦτον, λησμονοῦσα δὲ τὸν ὄρκον αὐτῆς λέγει αὐτῷ: «Θὰ σὲ πληρώσω πλοῦτου καὶ τιμῶν». Ἐκεῖνος ἀποκρίνεται: «ἢ ἀμοιβὴ τὴν ὁποίαν ζητῶ, εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθητε». Ὁ δὲ παριστάμενος ἐπίσκοπος Σώφρων ἐπιπροστίθησι: «Κυρία, εἶνε λυπηρὸν τοῦτο, ἀλλὰ δὲν ἐπιδέχεται ἀντίρρησιν ὠρκίσθητε». Ἡ πρώτη πρᾶξις λήγει καὶ ἡ αὐλαία καταπίπτει.

Κατὰ τὴν δευτέραν πρᾶξιν ἡ Γισμόνδα, ἥτις οὐδόλως ἐνόει νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν Ἀλμέριον, ἐρῶσα μάλιστα τοῦ Ζαχαρίου, εὐρίσκειται ἐν μοναστηρίῳ ἀναμένουσα τὴν ἀπόφασιν τοῦ πάπα, πρὸς ὃν ἀπετάθη ὅπως ἀπαλλάξῃ αὐτὴν τοῦ ὄρκου. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι καὶ ὁ Ἀλμέριος μανιωδῶς ἐρῶν τῆς Γισμόνδης οὐδόλως ἐνόει νὰ ὑποχωρήσῃ. Ὁ ἐπίσκοπος Σώφρων κομίζει τῇ Γισμόνδῃ τὴν τοῦ πάπα ἀπάντησιν, ἥτις εἶνε ἀρνυτικὴ. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸν ἐπίσκοπον ὑπῆρξε διὰ τὴν Σάρραν μέγας θρίαμβος, ἀλλ' ἅμα καὶ τοῦ λέγειν (*diction*), ἐφ' ᾧ καὶ ὁ Sarcsey ἀπευθυνόμενος ταῖς μαθητρίαις τοῦ Ὁδείου λέγει αὐταῖς: «Ἐπάγετε ν' ἀκούσῃτε τοῦτο, νεαραὶ μαθήτριάι τοῦ Ὁδείου. Τὸ μάθημα τοῦτο ἀξίζει ὅλα τὰ μαθήματα τῶν καθηγητῶν ἡμῶν».

Ἄλλὰ τὰ βᾶσανα τῆς Γισμόνδης ἐντίνονται. Ὁ Ἀλμέριος, ὁ Ruy-Blas ὁ ἔχων ψυχὴν *don Sanche*, καθὰ χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Lemaitre, αἶρει νίκην σὺν τοῖς φίλοις αὐτοῦ κατὰ τῶν καταλάων, οἵτινες ἐπῆλθον κατὰ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ζητωκραυγοῦντος ὑπὲρ αὐτοῦ πλήθους τῶν Ἀθηναίων μεταβαίνει εἰς τὸ μοναστήριον ἐνθα ἦν ἡ Γισμόνδα. Ἀπομακρύνας δὲ τὸ πλῆθος, εἰσέρχεται μόνος εἰς τὸ μοναστήριον καὶ ὑπενθυμίζει τῇ Γισμόνδῃ τὸν ἑαυτῆς ὄρκον. Τότε οἱ περὶ αὐτὴν τέσσαρες μνηστῆρες καὶ ὁ Ζαχαρίας πειρῶνται νὰ φονεύσωσιν αὐτόν, ἀλλ' ἡ Γισμόνδα ἀναλογισθεῖσα ὅτι ὁ ἀνὴρ ἔδωκε τὸ τέκνον αὐτῆς καὶ ἠλευθέρωσε τὴν χώραν αὐτῆς τῶν ἐπιδρομῶν ἀναχαίττει αὐτοῦς καὶ διατάσσει τὴν φυλάκισιν τοῦ Ἀλμερίου. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἀπάγουσιν αὐτόν, αὐτὴ ἀνακράζει: «Εἶνε ἀνὴρ!» καὶ ἴσταται τρέμουσα. Καταπετάννυται ἡ αὐλαία.

Κατὰ τὴν τρίτην πρᾶξιν μετὰ τινος σκηνῆς ἔνευ

μεγάλου ενδιαφέροντος, ἡ Γισμόνδα, ἥτις καθ' ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῆ, ἀποφασίζει ὅπως αὐτὴ αὐτὴ πείσῃ τὸν Ἀλμέριον ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὴν τοῦ ὄρκου, ἐφ' ᾧ καὶ φέρει αὐτὸν ἐνώπιον αὐτῆς. Ἡ σκηνὴ αὐτὴ εἶνε ἡ κυριωτάτη τοῦ ἔργου καὶ ἡ λαμπροτάτη, ὡς διεξήχθη μάλιστα ὑπὸ τῆς ἐξόχου Σάρρας. Δι' αὐτὴν καὶ μόνην τὴν σκηνὴν κατὰ τὸν Sarcey ἐγράφη τὸ ἔργον. Ἡ Γισμόνδα, ἐλθόντος τοῦ Ἀλμερίου ἀποστεινεται πρὸς αὐτὸν ἠδέως καὶ λέγει: «Εἶσαι καλός, εἶσαι γενναῖος, καὶ σοὶ ὀφείλω μεγίστας ὑποχρεώσεις. Θὰ προσθέσω εἰς τὴν κομπεταὶν σου τῆς Σούλης καὶ ἄλλας γαίας, καὶ ἄλλους πύργους, καὶ θὰ σὲ νυμφεύσω μετὰ τῆς ὠραιότερας ἐκ τῶν δεσποινίδων μου τῆς τιμῆς, ἡ ὁποία εἶνε πλουσία καὶ ἡ ὁποία σὲ νοστιμεύεται. Ἀπέναντι αὐτῶν θὰ μὲ ἀπαλλάξῃς τοῦ ὄρκου μου». Ἐκεῖνος ὅμως ἐξηγρωμένος ἀνακράζει: «Ὅχι». Τότε ἐκείνη χλευάζει αὐτὸν οὕτως: «Ἄ! ἄθλιε· ἔχεις λοιπὸν τὴν ἀρπακτικὴν ψυχὴν ἐνὸς Βενετοῦ καὶ ἐνὸς Ἑλλήνου! Ὁ, τι θέλεις, εἶνε τὸ δουκάτον μου, εἶνε ὅλα τὰ πλοῦτή μου καὶ ὅλαι αἱ τιμαὶ μου! — Ἀπατάσθε, λέγει ὁ Ἀλμέριος, θέλω ὑμᾶς, θέλω τὸ ἀτομόν σας· περιφρονῶ τὸ δουκάτον σας!»

Καὶ ἰδοὺ ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται. Ἀγαπᾷ αὐτὸς αὐτὴν καὶ μόνην. Λοιπὸν ἡ νίκη ἀνήκει εἰς αὐτὴν, διότι ἐκμεταλλεύεται τὸν ἔρωτα αὐτοῦ. «Λοιπὸν, ἐὰν ἐγιγνόμεν, λέγει αὐτῷ, παλλακίς σου, θὰ μὲ ἀπύλλασες; Ναί, κυρία μου. — Ὁρκίσθητι! — Ὁρκίζομαι. — Ὁρκίσθητι ὅτι ἂν θὰ σὲ ἀνήκω, δὲν θὰ τὸ εἶπες εἰς κἀνένα; — Τὸ ὀρκίζομαι». Ἡ Γισμόνδα θριαμβεύει, ἀλλ' ὁ δυστυχῆς Ἀλμέριος ὠμίλησε εἰς φράσιν τοσοῦτον ἀληθῆ καὶ παθιτικὴν, ὥστε αὐτὴ ἀποδιώκει μὲν αὐτὸν κράζουσα: «Ἵπαγε, εἰς τὸν οἶκόν σου», ἀλλ' ἐπιπροστίθισιν ἀμέσως ἰδοῦσα τὴν διαζωγραφοθεῖσαν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ θλίψιν: ἀπελθε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἄφησε τὴν θύραν ἀνοικτήν! » Τὴν σκηνὴν ταύτην καθ' ἣν ἡ Σάρρα ἀνῆλθεν εἰς ὄντως θαυμάσιον ὕψος τέχνης οὐ μόνον τὸ ἀκρατήριον τοῦ θεάτρου τῆς Ἀναγεννήσεως ἀνευφήμησεν ἀλλὰ καὶ οἱ κριτικοὶ πάντες ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τὸν πρῶταν αὐτῶν Sarcey, ὅστις θερμὸν ἐπλεξεν ἐγκώμιον αὐτῆς καὶ τῆς Σάρρας.

Τὴν νύκτα, λοιπὸν, — εὐρισκόμεθα νῦν ἐν τῇ τετάρτῃ πράξει — ἡ Γισμόνδα μεταβαίνει εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀλμερίου, ὅστις εὐρίσκειτο ἐντὸς ναοῦ τινὸς τῆς Ἀφροδίτης, ἥς τὸ ἄγαλμα κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ δράματος ἡ Γισμόνδα συνέτριψεν ὡς καλὴ χριστιανή, μεταβαίνει δὲ συνοδευομένη ὑπὸ τῆς τροφῆς αὐτῆς. Ὅτε δὲ αἱ δύο γυναῖκες ἐξήρχοντο, εἶδον μακρόθεν προσεγγιζούσας δύο σκιας, διὸ καὶ κρύπτονται ὅπως δένδρου. Αἱ δύο σκιαὶ ἦσαν ἡ τοῦ Ζαχαρίου καὶ ἡ τοῦ Γρηγοῦ. Οὗτοι συνδιελέγοντο, τοῦ Ζαχαρίου ἐλέγχοντος τὸν Γρηγοῦν, ἐκ δὲ τῆς συνδιαλέξεως ταύτης ἡ Γισμόνδα μανθάνει ὅτι ὁ Γρηγοῦς κατὰ παραγγελίαν τοῦ Ζαχαρίου ἀφῆκε τὸν υἱὸν αὐτῆς νὰ πέρῃ ἐν τῷ λάκκῳ. Ὁ Γρηγοῦς εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀλμερίου, ὠθούμενος ὑπὸ τοῦ Ζαχαρίου ὅπως φονεύσῃ αὐτόν, ἀλλὰ δὲν τολμᾷ νὰ πράξῃ τοῦτο. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ὁ Ζαχαρίας ὁρμᾷ ὅπως αὐτὸς φονεύσῃ τὸν Ἀλμέριον, ἡ ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως ὅτι οὗτος ἦν ἡ αἰτία δι' ἣν θὰ ἐφονεύετο τὸ

τέκνον αὐτῆς Γισμόνδα ρίπτεται πρὸ αὐτοῦ καὶ σχιζοῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀξίνης, ἣν κατέλιπεν ὁ Γρηγοῦς.

Ἡ Σάρρα, ἥτις μέχρι τοῦ νῦν μετεχειρίσθη διάφορα μέσα πρὸς φόνον ἐν διαφόροις δράμασι, δηλητήριο, ἐγχειρίδιον, πολύβολον, καρδίαν, τυφέκιον ἔδει νὰ ἔξη νῦν νέον ὄπλον, ὃ δὲ Σαρδοῦ ἔδωκεν αὐτῇ τὴν ἀξίνην. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σάρρα παρέστη ἡδὴ ἐπὶ τῆς σκηνῆς θνήσκουσα κατὰ διαφόρους τρόπους ὁ συγγραφεὺς μετέβαλλε τὰ πράγματα καὶ διωργάνωσε αὐτὰ οὕτως ὥστε νὰ μὴ ἀποθάνῃ αὐτὴ ἐν τῷ νέῳ αὐτοῦ δράματι, ἀλλὰ νὰ ζῆσῃ εὐτυχῆς, ὑπανδρευομένη ἐκεῖνον ὃν ἠγάπα. Τοῦτο, λέγει ὁ Lemaître, ἦτο καλὴ ἰδέα, διότι εἶνε φανερόν ὅτι ἔργον, ὅπερ λήγει κακῶς συμπληροῖ διακοσίας μόνας παραστάσεις, ἐνῶ τούναντιον ἔργον ὅπερ λήγει καλῶς συμπληροῖ τριακοσίας ἕως τετρακοσίας παραστάσεις.

Ἡ τελευταία εἰκὼν παρουσιάζει βυζαντινὴν ἐκκλησίαν ἐν ἣ τελεῖται ἡ ἑορτὴ τῶν Βαίων, προσερχομένης τοῦ ἐπισκόπου Σώφρονος. Ὁ Ἀλμέριος πλησιάζει τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐνώπιον πάντων διακηρύσσει ὅτι ἀπαλάσσει τὴν δούκισσαν τοῦ ὄρκου αὐτῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην οἱ φίλοι τοῦ Ζαχαρίου ἀνακαλύπτουσι τὸ πτώμα αὐτοῦ καὶ ἐρχονται ὅπως ἀγγεῖλωσι τῇ Γισμόνδῃ ὅτι ἐν τῷ ἄνδρῳ τῶν Νυμφῶν εὗρον αὐτό. Τότε ὁ Γρηγοῦς παρίσταται εἰς τὸ μέσον βοῶν ὅτι δολοφόνος εἶνε ὁ Ἀλμέριος. Ὁ δὲ Ἀλμέριος σκεπτόμενος ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ἐστερεῖτο τῆς Γισμόνδης, ἣν ἠγάπα καὶ ὅτι ἄνευ αὐτῆς οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῆς ζωῆς, ὠμολογεῖ ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ δολοφόνος. Ἡ Γισμόνδα πλησιάζει τῷ Ἀλμερίῳ καὶ λέγει αὐτῷ: «Ἀλλὰ δυστυχῆ, γνωρίζεις τί σὲ ἀναμένει καὶ ὅτι θὰ σὲ ρίψωσιν εἰς τὰ βασανιστήρια: — Τὸ γνωρίζω, ἀποκρίνεται ὁ γενναῖος ἀνὴρ, ἀλλ' ὠρκίσθην ὅτι οὐδεὶς θὰ μάθῃ ὅ,τι ἐπραξες ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἀποθνήσκω εὐχαριστημένος, διότι σὲ σφάζω, ἀλλῶς ἔσχον ἡδὴ τὴν εὐτυχίαν μου». Ἡ Γισμόνδα ἀρνέϊτο τὴν θυσίαν καὶ ἀμέσως διατάσσει νὰ συλλαβῶσι τὸν Γρηγοῦν. «Ὁ ἄθλιος οὗτος, λέγει αὐτῇ, παραπεισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ζαχαρίου ἠθέλησε νὰ ρίψῃ τὸ τέκνον μου εἰς τὴν τίγριν, ὃ δὲ Ζαχαρίας θὰ ἐδολοφόνει τὸν Ἀλμέριον καθεύδοντα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὴν διέσχιζον τὸ κρανίον τοῦ δολοφόνου». Γονυπετήσασα δὲ πρὸ τοῦ Ἀλμερίου, μετὰ τὴν πλήρη ὁμολογίαν οὐ μόνον τοῦ φόνου τοῦ Ζαχαρίου ἀλλὰ καὶ τῆς μεταβάσεως αὐτῆς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ: «Συγχωρησὸν με δι' ὅσα σοὶ ἐπροξένησα κακά. Θέλω εἰς τὸ ἐξῆς νὰ εἶμι ἀγαπῶ ἐνώπιον τοῦ Οὐρανοῦ, διότι εἶσαι ὁ ὠραιότερος καὶ ὁ μέγιστος τῶν ἀνδρῶν. Τηρῶ τὸν ὄρκον μου καὶ σὲ ὑπανδρεύομαι. Ἄγιε δέσποτα, εὐλόγησόν μας!» Πάντες δὲ τότε οἱ παριστάμενοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ἐν κατακόμψαις στολαῖς καὶ ἀνθοφοροῦντες ψάλλουσι τὸ Ἀ λ λ η λ ο υ ῖ α.

Ἐν τῇ ἐπομένῃ Ἐπιθεωρήσει θὰ παράσχωμεν συμπληρώσεις τινὰς καὶ θὰ παραδῶμεν τὸ ἔργον πρὸς τὴν Δ ο υ κ ι σ σ α ν τ ῶ ν Ἀ θ η ν ῶ ν τοῦ Ραγκαβῆ.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ